

Palontutkinnan tulosten hyödyntäminen Pirkanmaan pelastuslaitoksella

LAB-ammattikorkeakoulu
Insinööri (YAMK), Uudistava johtaminen
2024
Jarkko Jääskeläinen

Tiivistelmä

Tekijä Jarkko Jääskeläinen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 52+48	Valmistumisaika 2024
Työn nimi Palontutkinnan tulosten hyödyntäminen Pirkanmaan pelastuslaitoksella		
Tutkinto ja koulutusala Insinööri (YAMK), Uudistava johtaminen		
Toimeksiantajaorganisaatio Pirkanmaan pelastuslaitos		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Pirkanmaan pelastuslaitoksen palontutkinnan tulosten hyödyntämiseen liittyviä asenteita ja havaintoja sekä kartoittaa palontutkinnan tulosten hyödyntämistä koskevia ajatuksia ja tarpeita.</p> <p>Opinnäytetyön pääasiallisena kehityskysymyksenä oli selvittää, miten palontutkinnasta saatavaa tietoa hyödynnetään pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen kehittämiseen ja ohjaamiseen. Opinnäytetyössä selvitettiin myös palontutkintaa suorittavien henkilöiden sekä johdon asennetta koskien palontutkinnan nykytilaa sekä toimimista eri osastojen välillä. Keskeisimpiä käsitteitä tässä opinnäytetyössä olivat tiedolla johtaminen, strateginen suunnittelu sekä turvallisuusviestintä.</p> <p>Tutkimukselliseksi lähestymistavaksi opinnäytetyöhön valittiin toimintatutkimus, jonka menetelmiksi valittiin sähköinen kysely sekä erikseen suoritettavat haastattelut. Kyselyn sekä haastattelujen pohjalta tuloksista koottiin raportti, jossa käsiteltiin saatuja tuloksia sekä esiteltiin toimenpide-ehdotukset. Toimintatutkimus valikoitui lähestymistavaksi, koska osana tutkimusta pyrittiin myös löytämään ratkaisuja tutkittavaan asiaan.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena saatiin raportti, jossa kyselyn ja haastattelujen pohjalta laadittiin tuloksia ja toimenpiteitä koskeva yhteenveto. Raportin pohjalta palontutkinnan tuloksien hyödyntämistä voidaan kehittää sekä suunnitella uusien toimintamallien kokeilua. Raportti käytiin läpi yhdessä haastateltujen sekä opinnäytetyön ohjaajan kanssa.</p>		

Asiasanat

palontutkinta, tiedolla johtaminen, strategia, vaikuttavuus, onnettomuuksien ehkäisy

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Jarkko Jääskeläinen	Master's Thesis	2024
	Number of Pages	
	52+48	
Title of Publication		
Utilizing the results of fire investigation at the Rescue Department of Pirkanmaa		
Degree, Field of Study		
Master of Engineering, Regenerative Leadership		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Rescue Department of Pirkanmaa		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to investigate attitudes and observations related to the utilization of fire investigation results within the Rescue Department of Pirkanmaa. Additionally, the study aimed to map out ideas and identify needs regarding the practical application of these investigation findings.</p> <p>The primary development question addressed in the thesis was how the information obtained from fire investigations is utilized in the development and management of services provided by the rescue department. Additionally, the study explored the attitudes of individuals conducting fire investigations and the management team regarding the current state of fire investigation practices and interdepartmental activities. The key concepts emphasized in this thesis were knowledge-based management, strategic planning, and safety communication.</p> <p>The research approach chosen for this thesis was action research. The methods employed included an electronic survey and separately conducted interviews. Based on the questionnaire responses and interview findings, a comprehensive report was compiled. This report discussed the obtained results and presented actionable proposals. The decision to use action research as the approach stemmed from the aim of finding solutions to the studied issue.</p>		

As a result of the thesis, a report was obtained. This report summarized the results and measures based on a survey and interviews. From these findings, opportunities for developing the utilization of fire investigation results were identified, and new operating models were proposed. The report was then assessed by all the interviewed key workers and the thesis supervisor

Keywords

fire investigation, knowledge management, strategy, effectiveness, accident prevention

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	2
1.2	Toimintaympäristö	3
1.3	Keskeisiä käsitteitä	6
2	Tietoperusta.....	8
2.1	Tietojohtaminen	8
2.2	Strateginen johtaminen.....	11
2.3	Strategiasta viestiminen.....	14
2.4	Onnettomuuksien ehkäisy.....	15
2.4.1	Valvonta	15
2.4.2	Turvallisuusviestintä	17
2.4.3	Palontutkinta.....	23
3	Tulokset.....	26
3.1	Tutkimusmenetelmän valinta	26
3.1.1	Toimintatutkimus	26
3.2	Toteutus ja aikataulut.....	29
3.3	Kysely.....	29
3.3.1	Kyselyn tulokset.....	32
3.4	Haastattelut	36
3.4.1	Haastattelun tulokset	37
3.5	Toimenpide-ehdotukset	42
4	Yhteenveto ja pohdinta	46
4.1	Vastaukset tutkimuskysymyksiin.....	46
4.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettiset lähtökohdat	46
4.3	Loppuyhteenveto	47
4.4	Jatkotutkimusehdotukset	50
	Lähteet	52

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselyn tulokset

Liite 3. Haastattelujen yhteenveto

Liite 4. Tutkimuksen tulosraportti

1 Johdanto

Opinnäytetyössä tarkastellaan palontutkinnan tulosten tämänhetkistä hyödyntämistä sekä mahdollisia uusia tapoja hyödyntää saatujen tulosten tehokkaampaa ja laajempaa käyttöä Pirkanmaan pelastuslaitoksella. Tarve palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntämiseen niin turvallisuusviestinnässä kuin strategisessa johtamisessa sekä toimintojen kehittämisessä on alalla yleisesti tunnustettu kehittämiskohteeksi. Palontutkinta on lakisääteinen osa pelastuslaitosten toimintaa ja tärkeä osa tiedolla johtamista ja onnettomuuksien ehkäisyn toimintoja (pelastuslaki 379/2011 41 §). Onnettomuuksien ehkäisy taas on pelastuslaitosten toiminnasta alan ulkopuolella vähiten tunnettua toimintaa sekä turvallisuusviestintä terminä tuntematon useimmalle alan ulkopuolelta tulevalle toimijalle. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on löytää, jalostaa ja hyödyntää palontutkinnasta saatavaa tietoa onnettomuuksien ehkäisyn näkökulmaa korostaen. Pelastuslaitoksen toimintaa valvoo, ohjaa ja neuvoo sisäministeriö. Lisäksi pelastuslaitoksen toimintaa, kehitystä ja investointien tarvetta arvioidaan toteutuneen toiminnan asianmukaisuutta ja tulevaa kehitystä huomioiden. (Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 7§; Aluehallintovirasto 2023).

Opinnäytetyö tehtiin Pirkanmaan pelastuslaitoksen toimeksiantona. Pirkanmaan pelastuslaitos on osa Pirkanmaan hyvinvointialueetta ja sen palveluksessa työskentelee n. 700 henkilöä. Pirkanmaan pelastuslaitos on yksi Suomen 21 pelastuslaitoksesta, joista muodostuu pelastustoimi. Vuoden 2023 alusta pelastuslaitos on ollut osa Pirkanmaan hyvinvointialueetta (Pirkanmaan hyvinvointialue 2023). Pelastustoimella, jonka osana Pirkanmaan pelastuslaitos toimii, on pitkät ja historialliset juuret. Tampereen pelastuslaitos perustettiin 5.7.1898 (Yle 2023). Noista päivistä pelastuslaitos on käynyt läpi muutoksen kunnallisista palolaitoksista ensin alueelliseksi pelastuslaitokseksi sekä viimeisimpänä vuodesta 2023 alkaen osaksi hyvinvointialuetta. Yli 125-vuotisen taipaleen aikana myös toimintamallit ja toiminta on muuttunut dramaattisesti. Hierarkkisesta puolisolitaallisesta organisaatiosta, jonka tarkoituksena oli tulipalojen sammuttaminen, on tultu pitkä matka nykypäivään. Pelastuslaitos on nykyisin osa suurta kokonaisuutta, jossa onnettomuuksien ehkäisyllä, varautumisella, verkostoitumisella sekä yhteistyöllä ja asiantuntijuudella on entistä suurempi merkitys. Myös pelastuslaitoksen tehtäväkenttä on laajentunut pitäen sisällään ensihoidon, pelastuspalveluiden ja onnettomuuksien ehkäisyn sekä siviilivalmiuden vaativia tehtäviä (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024).

Pelastuslaitos osana julkista sektoria kohtaa johtamisessa ja toiminnassaan lukuisia haasteita. Väestön ikääntyminen, hidastuva talouskasvu ja nopeasti muuttuva yhteiskunta asettavat haasteita myös pelastuslaitoksen toimintaan. Muuntautuminen vanhasta staattisesta hallintojärjestelmästä kohti dynaamista ja innovatiivista johtamisjärjestelmää vaatii

onnistuaakseen vanhojen käytäntöjen kyseenalaistamista ja uuden kokeilua. Julkisen sektorin haasteena on tämän lisäksi myös poliittinen ohjaus. Riippuvaisuus julkisin varoin rahoitetuista resursseista aiheuttaa myös ristiriitoja omassa toiminnassa. Vision puutteella tai strategisen ajattelun lyhytnäköisyydellä voi olla toiminnan kannalta rampauttava vaikutus. Jatkuvan uudistumisen periaate ja pitkänäköisyys vaativat uudenlaista ajattelua ja uusia toimintamalleja. Uudenlainen johtaminen sekä uudet käytännöt ovat lähtökohtia myös tiedolla johtamisen ja tiedon hallinnan roolin kehittämisessä (Sydänmaalakka 2015, 15–17).

Pirkanmaan pelastuslaitoksella palontutkinta kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn ja siviilivalmiuden toimialueen alaisuuteen. Toimialueen vastuulle kuuluu tätä opinnäytetyötä ajatellen tärkeät osa-alueet kuten turvallisuusviestintä, valvonta, neuvonta, palontutkinta sekä kansalaisten valmiuksien parantaminen toimia oikein onnettomuustilanteessa ja onnettomuuksien ehkäisy. Palontutkinnan tulosten hyödyntämisessä oma tärkeä roolinsa on myös pelastustoiminnan toimialueen vastuulle kuuluvat pelastuksen operatiivinen toiminta sekä sovimuspalokuntatoiminta. Onnettomuuksien ehkäisyn alla toimintoja johtaa valvontapäällikkö ja pelastustoiminnan toimialueen toimintoja johtaa pelastuspäällikkö. Turvallisuusviestintä kuuluu turvallisuusviestinnän ja tiedottamisen vastuualueeseen, joka on osa onnettomuuksien ehkäisyn ja siviilivalmiuden toimialuetta. (Pirkanmaan pelastuslaitos 2023).

1.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössä tarkastellaan palontutkintaa erilaisista tulosten hyödyntämisen näkökulmista pelastuslaitoksen tuottamien palveluiden osalta: turvallisuusviestinnän, valvontatoiminnan sekä pelastustoiminnan kehittämisen näkökulmasta. Palontutkinnan suorittamisesta, järjestämisestä sekä tutkinnasta saatava tieto on ollut hyvin paljon esillä alan sisällä erilaisten verkostojen ja yhteistyöryhmien toiminnassa. Pelastusalalla vallitsee ajatus, että palontutkinnan tuloksia, kuten muutakin omasta toiminnasta saatavaa tietoutta, tulisi hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyssä. Palontutkinnan tuloksien hyödyntäminen kytkeytyy turvallisuusviestintään onnettomuuksista oppimisen sekä toimintaympäristön analyysin kautta. Kun ymmärretään miksi ja miten onnettomuuksia tapahtuu, voidaan saavuttaa myös keinoja ehkäistä onnettomuuksien tapahtuminen etukäteen. Tällainen ajattelutapa on jonkin verran ristiriidassa pelastustoiminnan toiminta-ajatuksen kanssa, jossa pääpiste on nopeassa ja oikeanlaisessa reagoinnissa onnettomuuksien jo tapahtuessa. Tällaisessa toimintaympäristössä suuntautuu mielenkiinto automaattisesti tuloksiin, joiden avulla voidaan parantaa pelastustoiminnan tehokkuutta ja turvallisuutta. Eri pelastuslaitoksilla on hyvin erilaiset resurssit, joilla palontutkintaa ja turvallisuusviestintää hoidetaan. Pelastuslaitosten tavoitteiden asettelu on perinteisesti ollut määrällistä, kun turvallisuusviestinnän tavoitteiden asettelun kannalta tärkeämpää on konkreettisten asioiden haltuun ottaminen ja viestintä,

joka tukee kansallisesti yhtenäisesti ohjattua ja toteutettua viestintää. Edellä mainittujen syiden takia palontutkinnan taso ja ohjaus on kansallisesti hyvin eritasoista ja toiminta voi olla hyvin henkilöriippuvaista.

Vaikeutena on yhteisten näkemysten ja ohjauksen puute. Erilaisia verkostoja sekä hankkeita alalla on lukuisia, mutta johtuen laitosten itsenäisestä organisaatiosta sekä erilaisista näkökulmista ja resurssien käytöstä ei alalla ole helppoa saada läpi uusi käytäntöjä, jotka olisivat kansallisesti yhtenäisiä. Palontutkinnasta löytyy suuri määrä opinnäytetöitä, joita on tehty pelastusalalla työskentelevien henkilöiden toimesta. Näissä kuitenkin suurimmassa osassa kehittämiskohteena ovat olleet lähinnä pelastustoiminnan seuranta ja kehittäminen sekä palontutkinta toimintona. Tämän opinnäytetyön keskeisenä fokuksena on palontutkinnan tulosten kytkeminen onnettomuuksien ehkäisyn osa-alueiden turvallisuusviestinnän sekä valvonnan kehittämiseen kuin myös palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntäminen pelastuslaitoksen johtamisessa. Johtamisessa tietoa voidaan hyödyntää erilaisten strategisten ohjausasiakirjojen laadinnassa ja organisaation resurssienkäytön sekä sisäisten kykyjen hyödyntämisessä laajemmin. Hyödynnettäessä saatuja tuloksia aktiivisemmin on mahdollista saavuttaa vaikuttavaa ja uskottavaa pitkäkestoista suunnittelua, viestintää sekä johtamista, jotka pohjautuvat todelliseen tilanteeseen.

Edellä mainittujen seikkojen, oman työnkuvan sekä kokemuksen kannalta tutkimuksen tarkastelun fokus keskittyy turvallisuusviestinnän ja valvonnan näkökulmiin. Näiden näkökulmien kautta palontutkinnan tuloksista on saatavissa suurin hyöty sekä mahdollisesti uusia soveltamismahdollisuuksia. Lisäksi on saatavissa kehittämisideoita ajatellen turvallisuusviestinnän näkökulmaa ja tiedolla johtamisen hyödyntämistä sekä valvontatyön suunnittelussa että kansalaisille suunnatussa turvallisuusviestinnässä (Pursiainen ym. 2018, 29–30).

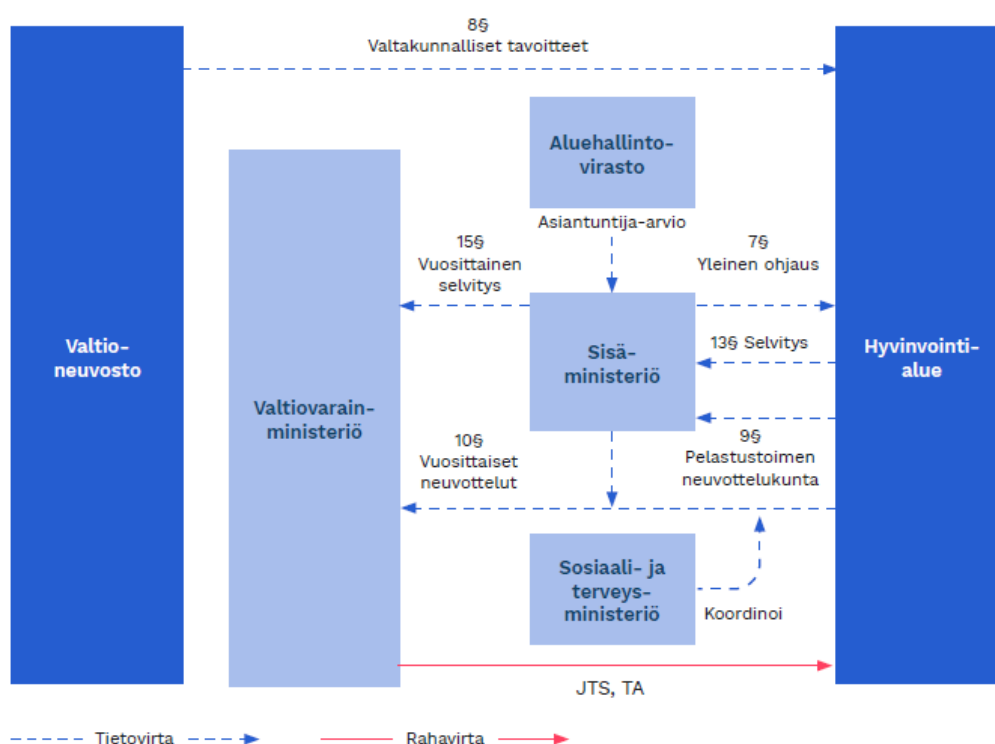
Keskeisimpänä kehittämiskysymyksenä tässä opinnäytetyössä on:

1. Miten palontutkinnasta saatavaa tietoa hyödynnetään pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen kehittämiseen ja ohjaamiseen? Myös palontutkintaa suorittavien henkilöiden sekä johdon asenteen selvittäminen koskien palontutkinnan nykytilaa sekä toimintaa.
2. Toissijainen tavoite on selvittää turvallisuusviestintään soveltuvien uusien toimintamallien haasteita palontutkinnan tulosten hyödyntämiseen liittyen.

1.2 Toimintaympäristö

Pelastuslaitosten suorittamaa palontutkintaa ohjaavia lakeja, asetuksia sekä ohjaavia asiakirjoja on useita. Toimintaa voi ohjata useita osin ristikkäisiä tavoitteita omaavia

dokumenteja, joten tulosten hyödyntämisessä ja palontutkintaa kehittäessä on syytä olla kattava tieto keskeisistä sidoksista toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin. Myös opinnäytetyön kannalta olennaisten osa-alueiden ja toimintojen ohjaus sekä lakisääteisyys perustuu hyvin erilaisiin ja toisistaan suuresti poikkeaviin lakeihin, asetuksiin ja ohjausasiakirjoihin. Asiaa on syytä avata, jotta voidaan selkeyttää toimintaympäristöä, monitahoista ohjausta ja valvontaa, jotka osaltaan vaikuttavat tiedon hyödyntämiseen liittyviin rajoituksiin ja säädöksiin. Eri lakien, asetusten ja säädösten merkitys opinnäytetyössä tarkasteltaviin pelastuslaitoksen eri toimintojen ohjaukseen ja sääteilyyn on huomattavan tärkeässä roolissa. Kuviosta 1 käy ilmi pelastuslaitoksen toimintoihin liittyvät eri toimijat, joiden tehtävänä on joko valvoa, ohjata tai säädellä näitä toimintoja.

Kuvio 1. Hyvinvointialueen johtaminen ja ohjaus

Eri toimijat vaikuttavat pelastuslaitoksen toimintaan raha- ja tietovirtojen kautta. Näillä on suuri merkitys siihen, miten tietoa kerätään ja käsitellään pelastuslaitoksella. Lisäksi kaikilla toimialueilla on omat tavoitteensa, toimintatapansa sekä omasta toimintaympäristöstä nousevat käytäntönsä (Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja 2021, 12).

Perusteita opinnäytetyölle tukevat niin sisäiset kuin ulkoiset ohjaus- ja strategia-asiakirjat. Kaikissa näissä voidaan nähdä palontutkinnasta saatavilla tuloksilla merkittävä rooli ja keino kehittää toimintaa sekä parantaa vaikuttavuutta. Tiedolla johtaminen, jonka osana palontutkinnasta saatavaa tietoa voidaan pitää keskeisenä keinona, on mainittu strategisesti

tärkeänä tavoitteena niin sisäministeriön valtakunnallisissa tavoitteissa kuin myös hyvinvointialueen strategiassa.

Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan (Sisäministeriö 2023).

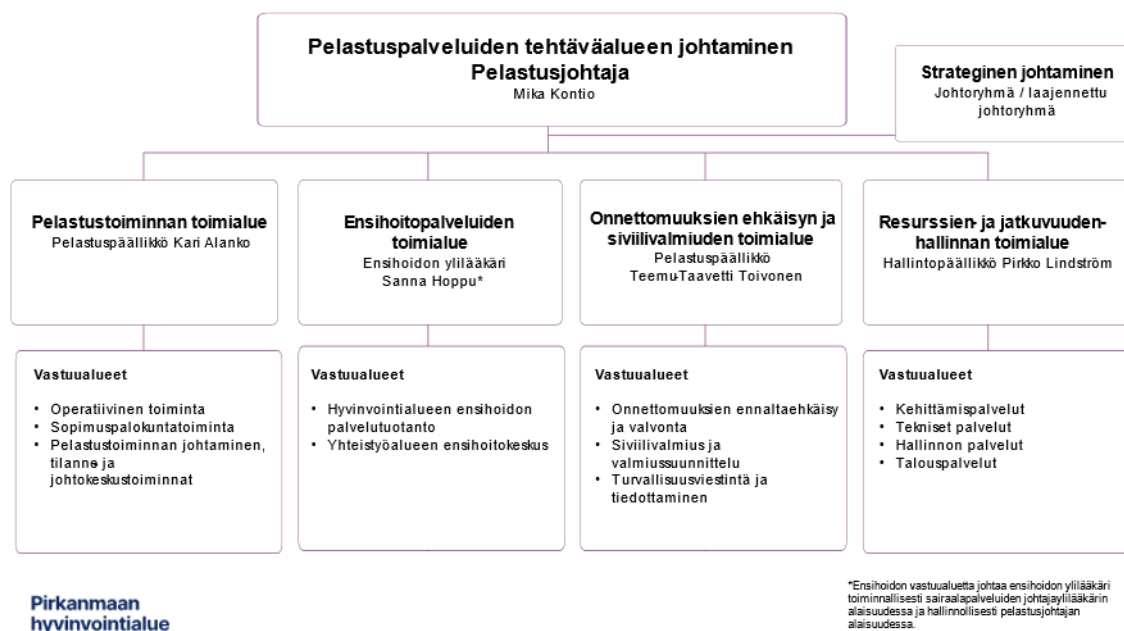
Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti (Sisäministeriö 2023).

Tiedolla johtaminen mahdollistaa vaikuttavan ja strategiaa tukevan päätöksenteon, johtamisen ja toiminnan, millä vastataan Pirkanmaan kehittyvään palvelutarpeeseen ja toimintaympäristön muutoksiin (Sisäministeriö 2023).

Onnettomuuskehityksen seurannan osalta toiminta ei ole ollut säännöllistä ja systemaattista, vaan se on ollut yleisluonteista turvallisuusviestinnän tukemista. Kokonaisvastuuta tehtävän suorittamiseen ei ole tarkkaan määritelty, joka on syy siihen, ettei toiminta ole ollut systemaattista ja organisoitua. Tavoitteena on toimintatapojen selkeyttäminen ja ohjeistusten luominen. Vuonna 2024 on tavoite luoda neljännesvuosittain katsaus, jonka perusteella voidaan muuttaa ohjeistuksia / toimintatapoja. Katsauksen materiaalin luominen on onnettomuuksien ehkäisyn vastuualueella. Materiaalin valmistus suoritetaan analytikon kanssa yhteistyössä ja saaduista tilastoista johdettua tilannekuvaa käytetään myös alueellisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelutyön tukena vuosittain (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024, 32–33).

Onnettomuuksien ehkäisyssä tärkeä rooli on niin yhteistyöllä, viestinnällä kuin myös valvonnalla. Jokaisella ihmisellä on tärkeä rooli vaarojen ehkäisyssä ja havaitsemisessa sekä myös kyky toimia oikein onnettomuuden jo tapahtuessa (Sisäministeriön nettisivut 2023). Edellä mainittuihin tavoitteisiin voidaan vaikuttaa hyvin kohdennetulla ja tietoon perustavalla viestinnällä, jonka lähtökohtana on tutkittuun tietoon perustuva ja vaikuttava viestintä.

Pelastuslaitos on omana kokonaisuutenaan osa Pirkanmaan hyvinvointialuetta, jossa se on nimettyä pelastuspalveluiden tehtäväalueeksi. Tehtäväalueen sisällä toiminta- ja johtovastuut on jaettu toimialueiksi, joiden rakenne ja vastuut käyvät ilmi alla olevasta kuviosta 2. Palontutkinta kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn vastuualueelle (Pirkanmaan pelastuslaitos 2023, 5).

Kuvio 2. Pelastuslaitoksen organisaatiokaavio

1.3 Keskeisiä käsitteitä

Palontutkinta on pelastusviranomaisen suorittamaa tutkintaa, jonka tarkoitus on arvioida tulipalon syttymissy sekä selvittää tulipalosta aiheutuneita vahinkoja, arvioida tulipalon laajuutta sekä pelastustoiminnan kulkua. Pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa tarkemmin arvioida palon syttymissy ennaltaehkäisytyössä tarvittavien tilastojen muodostamiseksi (Nurmi 2005, 15).

Pronto on pelastustoimen virallinen resurssi- ja tilastojärjestelmä, joka on myös pelastuslaissa määritellyn mukainen toimenpiderekisteri. Prontoon kirjataan pelastuslaitoksen alueella tapahtuneet onnettomuudet, palontutkintaselosteet sekä turvallisuusviestinnän selosteet. Pronton ylläpidosta vastaa Pelastusopisto (pelastuslaki 91 §)

Pelastusviranomainen on viranhaltija, jolla on oikeus käyttää lainsäädännössä määrättyä julkista valtaa. Pelastusviranomaisen toimintavalta määräytyy pelastuslaissa. Hyvinvointialue päättää millä tavoin pelastuslaitos ja pelastusviranomainen hoitaa hänelle kuuluvia tehtäviä ja veloituksia (pelastuslaki 26 § ja 27 §).

Turvallisuusviestintä on viestintää, jossa pyritään vaikuttamaan kohdeyleisön käyttäytymiseen ja lisäämään kansalaisten turvallisuuden tunnetta sekä opettamaan toimimaan

onnettomuustilanteissa. Turvallisuusviestintä on käsitteenä otettu käyttöön pelastusalalla 2010 ja se käsitteenä häilyvä. Turvallisuusviestintä koostuu turvallisuusneuvonnasta, turvallisuuskoulutuksesta sekä yleisötapahtumista. Myös eri alustoilla suoritettu viestintä omasta toiminnasta sisältää osiltaan turvallisuusviestinnän sisältöä. Laajasti ajateltuna hyvin moni pelastusalan toiminta voidaan katsoa olevan turvallisuusviestintää. Palotarkastuksilla tapahtuva neuvonta, onnettomuusviestinnän ohessa välitettävä turvallisuus- tai toimintaohje sekä turvallisuuskasvatuksen toiminnat ovat näin ajateltuna osa turvallisuusviestintää (Harinen 2019).

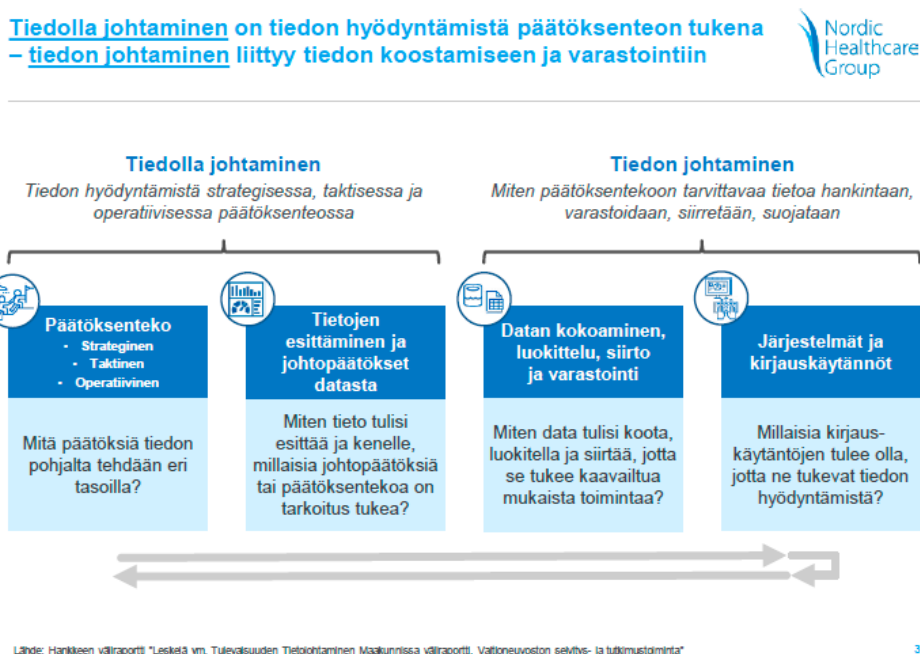
Strateginen viestintä on viestintää, joka tukee yhteisön strategiaa sekä tärkeimpien tavoitteiden saavuttamista ja jota tehdään koko yhteisössä. Strateginen viestintä vaatii viestinnän suunnittelua, viestinnän tulosten mittaamista sekä tulosten pohjalta tapahtuvaa jatkuvaa kehittämistä (Harinen ym. 2018).

Turvallisuuspääoma on yhdistelmä osaamista, tietoutta, turvallisuudentunnetta ja kyvykkyyttä, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden, joka mahdollistaa ihmisestä itsestään lähtevän turvallisuuden parantamisen. Termi on pelastusalalla yleisesti käytössä vaikkakin vaikeasti selitettävissä. Turvallisuuspääomaa voi lähestyä alkusammutuksen kautta. Ihminen voi tietää, miten alkusammutus tulisi tehdä. Ihmisellä voi olla myös kokemusta, miten alkusammutus suoritetaan. Näistä riippumatta, jos ihmiseltä puuttuu uskallus tai tunne siitä, että pystyy suorittamaan alkusammutuksen, ei hän välttämättä tulipalotilanteessa ryhdy alkusammutusta suorittamaan. Myös ihmisen oma tunne asian tärkeydestä sekä tunne, että on itse kykenevä asiasta kertomaan, voi kannustaa häntä levittämään tietoutta eteenpäin ja näin lisäämään turvallisuutta. Turvallisuuspääoma on siis laaja kokonaisuus, jonka luominen ei pidä sisällään vain opetusta (Sundblom ym. 2024, 121-124).

2 Tietoperusta

2.1 Tietojohtaminen

Tietojohtaminen voidaan jakaa käsitteiksi tiedon johtaminen ja tiedolla johtaminen. Tiedon johtamisella tarkoitetaan esimerkiksi uuden tiedon luomista sekä tietovarastojen ja virtojen hallintaa. Tiedolla johtaminen käsitteenä pitää enemmänkin sisällään toimintatapoja, joilla tietoa jalostetaan ja hyödynnetään osana johtamista. Tietojohtaminen perustuu siihen, että järjestelmän tai organisaation tavoitteet ovat selkeät. Myös se on tiedossa, ketkä tekevät päätöksiä ja mistä. Tälle pohjalle on mahdollista rakentaa tietojohtamisen strategia sekä käytännöt, jotka tukevat johtamista ja päätöksentekoa. Strategista johtamista taas ohjaavat pitkän aikavälin tavoitteet, joiden perusteella voidaan määritellä koko johdon ja organisaation tietotarpeet. Tietotarpeiden pohjalta taas laaditaan käytännöt ja prosessit, joilla tarvittavat tiedot pystytään hankkimaan ja jalostamaan johdon tarpeiden mukaan (Linnolahti, ym. 2023, 3).

Kuvio 3. Tiedolla johtamisen osa-alueet

Organisaation sisäiset tietoresurssit voidaan ajatella kestävän kilpailuedun saavuttamisen keinona. Tietojohtamisen tueksi on olemassa useita eri prosessimalleja, jossa tietoa ja sen hallintaa käsitellään eri näkökulmista informaationhallinnasta tiedon jalostamisen prosesseihin. Tiedonhallinta alkaa kuitenkin tietotarpeen tunnistamisesta ja päättyy tiedon

hyödyntämiseen ja muutoksiin organisaatiossa. Tietotarve voidaan ajatella aukkona nykyisen tiedon ja tehtävän suorittamisen välillä tai päätöksenteon vaatiman tiedon välillä. Tietotarpeen määrittely on ensiarvoisen tärkeää, koska tietotarpeen määrittely ohjaa tiedon hankintaa sekä koko prosessin myöhempiä vaiheita. Oman vaikeutensa tuo tietotarpeiden tunnistaminen, joka on lähtökohtaisesti vaikeaa johtuen asiantuntijatyön vaikeudesta tunnistaa omat tietotarpeensa. Tämä johtuu asiantuntijatyön luonteesta. Koska asiantuntijatyö nähdään ennalta tuntemattomien ongelmien ratkaisuna, on hyvin haastavaa määrittellä täsmällisesti mitä tietoa ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan. Myös jatkuva muutos toimintaympäristössä asettaa haasteita tietotarpeen määrittelylle. Jos tiedon hankinta tehdään kertaluontoisesti tiettyä tarvetta varten samalla, kun organisaation toimintaympäristö muuttuu nopeasti, voi tieto vanheta nopeasti. Myös jatkuvalla seurannalla saatava ajantasainen tieto on organisaation toiminnalle tärkeää. Tietojohtamisella pyritään luomaan tiedosta arvoa sekä määrittelemään oikeat tietotarpeet tiedonhallinnan keinoin. Tiedon arvo realisoituu tietoa hyödynnettäessä. Tiedon tehokas hyödyntäminen ja tiedon prosessointi luovat uusia ja arvokkaita tapoja uudistaa organisaation toimia tietoon pohjaten ja tiedon hallintaa hyväksikäyttäen (Laihonen ym. 2013, 24–26).

Ajatus tiedolla johtamisesta ja tiedon hallitsemisesta osana toimivaa johtamiskulttuuria tuovat esiin myös ristiriidan. Tiedon hallinta ja käyttö johtamisen ja strategian laatimisen työkaluna nähdään hyödyllisenä. Jotta voidaan hyödyntää tietoa organisaation kehittämisessä, on vapaa tiedonkulku olennaista ja toivottavaa. Kun taas tiedon hallinnalla pyritään löytämään parhaat käytännöt ja säännöt tiedon säilyttämiseksi ja jakamiseksi. Tasapainoa näiden eri tietoon ja sen käyttöön liittyvän kokonaisuuden välillä voi tuoda näkyväksi hahmottamalla millainen organisaation kulttuuri on. Hierarkkisessa organisaatiokulttuurissa tietoon käsiksi pääsyssä sekä tiedon jakamisessa on eriarvoisuutta eri työntekijöiden välillä, jolloin tiedosta muodostuu rajoittava tekijä (Schopflin, ym. 2019, 12–13).

Tiedolla johtamisen sekä tiedon hallinnan roolien ymmärtämiseksi on tarpeenmukaista pyrkiä näkemään tieto ja tietämys pyramidina. Ensimmäisenä ajatuksen DIKW-pyramidin konseptin on tuonut julkisuuteen Russell Lincoln Ackoff jo vuonna 1989. DIKW-pyramidin nimitys tulee sanoista data, informaatio, tieto ja viisaus (data, information, knowledge and wisdom). Ajatusmalli selkeyttää suhdetta datan, informaation, tiedon ja viisauden suhteen siten, että seuraava taso rakentuu aina edellisen päälle näin lisäten syvyyttä ja ymmärrystä aiheeseen. Data on faktoja ja lukuja, jotka perustuvat havainnointiin ja joilla ei itsessään ole arvoa, jollei dataa ole analysoitu ja järjestetty tarkoituksenmukaisesti. Seuraavalla askelmalla oleva informaatio on dataa, joka on järjestetty siten, että data saa kontekstin ja merkityksen. Pyramidin toiseksi korkein taso eli tieto syntyy kyvystä tulkita ja käsitellä informaatia. Tieto vastaa kysymykseen, miten ja miksi ja siinä sovelletaan kaavoja sekä pohditaan

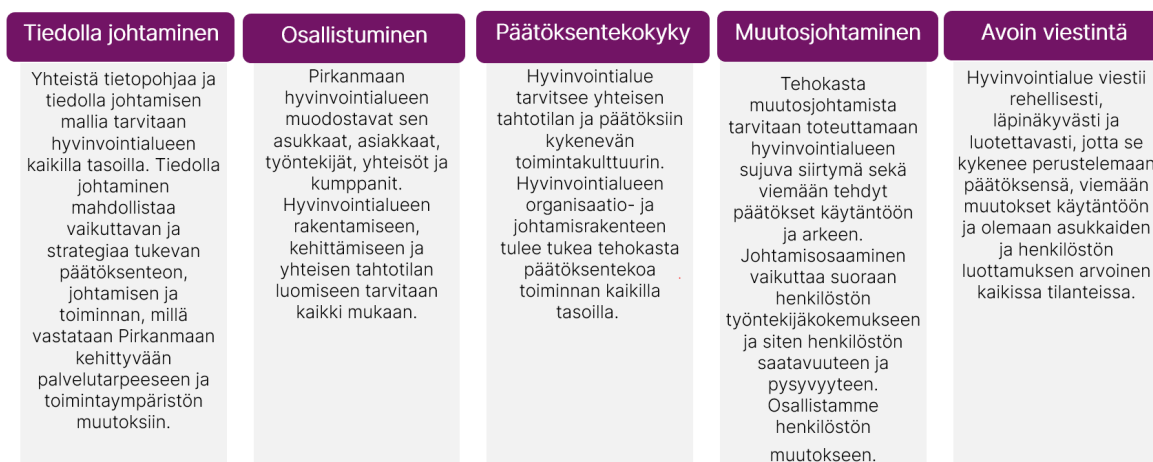
syy-seuraus suhteita. Pyramidin huipulle sijoittuu viisaus. Viisaus on kykyä nähdä pitkälle tulevaisuuteen yltäviä seurauksia, mahdollistaa tietoon perustuvat päätökset ja arvioida päätösten vaikutuksia sekä soveltaa kaikkia edellä mainittuja (Bernstein 2011, 68–69).

Strategian laatiminen ja rooli johtamisessa

Pelastuslaitoksen toiminta vertautuu liiketoimintaan monin tavoin. Liiketoiminnassa pyritään luomaan yrityksen toiminnalle strategia, jonka tavoitteena on ottaa huomioon yrityksen toimintaan sisältyvät erilaiset resurssit sekä erilaiset liiketoiminta-alueet. Jotta yritys voisi menestyä, on sillä oltava realistinen ja tietoon perustuva strategia. Tämän mahdollistaa eri liiketoiminta-alueiden eri osaamisalueet ja resurssit, joiden hyödyntäminen yrityksen tavoitteiden mukaisesti pohjautuu hyvin analysoituun ja laadittuun strategiaan. Organisaation sisällä eri liiketoiminnoissa on yleistä, että näkökulma painottuu hyvin kapealle alalle omaan liiketoiminta-alueeseen keskittyen. Strategialla onkin tärkeä rooli eri toimintojen välisen vuorovaikutuksen, tarvittavien resurssien ohjaamisen ja tiedonjakamisen kannalta. Strategialla organisaatiolle luodaan selkeät tavoitteet, resurssien käyttö sekä toimintamallit, miten tavoitteisiin voidaan päästä. Strategian tarkoitus on myös tuoda näkyväksi, miten strategia määräytyy: sisältä ulospäin eli resursseista ja osaamisesta juontuen vai ulkoa sisään päin eli asiakaslähtöisesti. Hyvä strategia ei ole joko tai ajattelun tuote, vaan pyrkii ottamaan huomioon koko toimintaympäristön strategiaa luodessa. (Kamensky 2010, 227–229)

Tarkasteltaessa pelastuslaitoksen strategista viitekehystä havaitaan, että sen toimintaan vaikuttaa useita strategisia ohjausasiakirjoja sekä toimintasuunnitelmia. Kaikkien näiden yhteen sovittaminen sekä huomioon ottaminen luotaessa toimintasääntöjä ja suunnitelmia on haastavaa ja vaatii syvällistä perehtymistä. Pelastuslaitoksen omat selkeisiin määrällisiin tavoitteisiin perustuvat ohjausasiakirjat ovat toiminnanohjauksen kannalta hyvin erilaisia kuin esimerkiksi sisäministeriön laatimat ja hyvin yläkäsitetasolle sijoittuvat visiot sekä toiminnankuvaukset (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024; Lepistö & Heliskoski, 2019; Linnolahti ym. 2023).

Näiden lisäksi myös hyvinvointialueella on oman strategiansa, jossa pelastuslaitoksen tavoitteita myös tarkastellaan. Kuviossa 4 on esitetty hyvinvointialueen kärkitavoitteet (Pirkanmaan hyvinvointialue. 2023).

Kuvio 4. Hyvinvointialueen kärkitavoitteet

2.2 Strateginen johtaminen

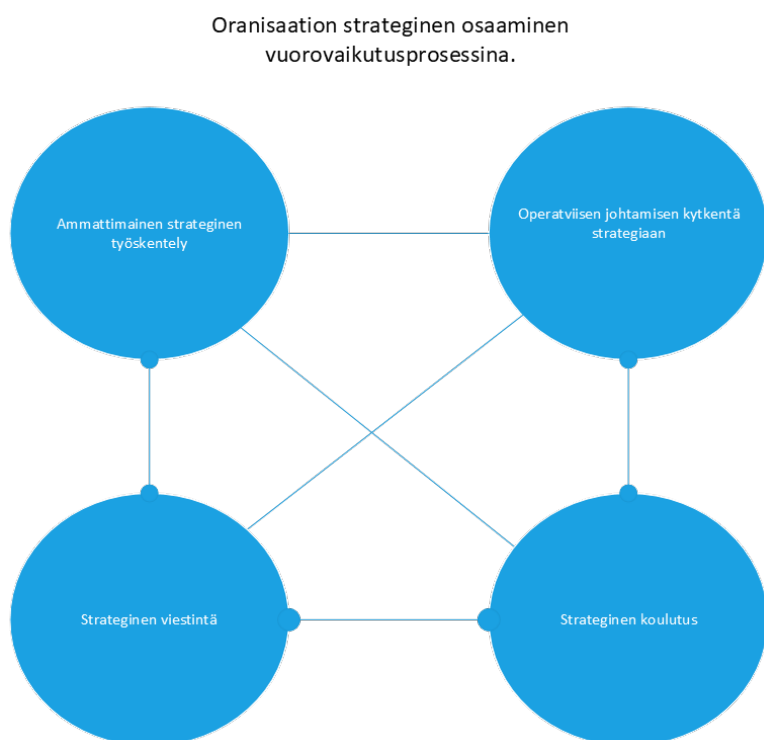
Sana strategia itsessään on monitulkintainen ja hohtokas. Kun käsitettä täydennetään koskemaan strateginen johtaminen, on kyseessä termi, joka herättää hyvin moninaisia ja toisistaan poikkeavia merkityksiä. Asiaan perehtyvän onkin hyvä olla tietoinen käsitteeseen kytkeytyvien eri koulukuntien ja suuntausten suuresta määrästä. Vaarana onkin eksyä aiheessa vain kapean pientä osaa kokonaiskuvasta hyödyntävän tiedon pariin. Tällöin organisaation strategia ja toimintamallit voivat vääristyä aiheuttaen ongelmia toiminnan ohjaukselle. Käytännössä aina, kun pyritään ohjaamaan ihmisjoukkoa tai organisaatiota tulevaisuudessa hämmöttävää tavoitetta kohden, on kyseessä strateginen johtaminen (Juuti & Luoma 2022, 7–10).

Historiallisesti tarkasteltuna strategia on ollut perinteisesti vahvasti kytköksissä sodankäyntiin. Sana strategia on alun perin tarkoittanut ”oppia sodan voittamiseksi” kun taas taktiikalla on tarkoitettu ”oppia taistelun voittamiseksi”. Ajansaatossa strategia käsitteenä on laajentunut koskemaan tavoitteen saavuttamiseksi tehtävää suunnitelmaa (Myllymäki 2018, 7).

Toisen maailmansodan jälkeinen aika voidaan nähdä strategisen johtamisen laajamittaiseksi leviämiseksi muuhunkin kuin sotilaallisen toiminnan suunnitteluun. Tarve strategiselle johtamiselle toisen maailmansodan jälkeen syntyi, kun yritykset kasvoivat ennätyslistä tahtia ja ihmisillä oli tarve sodan jälkeen päästä toteuttamaan unelmiaan. Strategista johtamista hyödynnettiin tilanteessa, jossa kysyntä kasvoi nopeasti ja tarvittiin johtamismalleja ja strategiaa nopeasti vastaamaan tähän tarpeeseen. Nykypäivänä, jolloin keskinäinen riippuvuus on suurta ja toisella puolella maailmaa tai toisella alalla vaikuttavat ilmiöt

vaikuttavat omaan toimintaan, voidaan puhua tietynlaisesta kaoottisuudesta. Eräänlainen kuilun reunalla oleminen ja asioiden kompleksisuus korostavat entisestään avointa viestintää, tietoa ja luovuutta, joita hyödyntämällä saavutetaan kilpailuetua muihin toimijoihin nähden (Juuti & Luoma 2022, 12–17).

Pelastuslaitosten johtamisen kannalta tärkeänä esiintyy strateginen johtaminen. Jotta strateginen työskentely olisi koko organisaatiota koskevaa ja mahdollisimman tehokasta, on strategiseen työskentelyyn osallistuminen tärkeää. Henkilöstöä on paljon ja roolitus sekä tehtävien erilaisuus eivät mahdollista sitä, että kaikki voisivat osallistua strategiseen työskentelyyn yhtä laajasti. Tämän takia onkin haasteellista saavuttaa haluttuja tavoitteita ja päämääriä. Tämän takia strategian koulutuksella ja strategisella viestinnällä ei välttämättä yksinään voida saavuttaa strategisen johtamisen päätavoitteita, joita ovat osaamisen syvempi taso sekä tämän mahdollistamat uusien toimintatapojen ja ratkaisujen luominen sekä soveltaminen. Alla olevasta kuvioista 5 voi nähdä, miten tuloksien saavuttamiseksi on tarpeen yhdistää strategioiden toteutumisen turvaamisen pääkeinot, joilla pyritään vastaamaan kysymyksiin miksi, mitä, ketkä, milloin ja millä tavalla (Kamensky 2010, 325–328).

Kuvio 5. Strateginen osaaminen vuorovaikutusprosessina, mukaillen

Johtaminen sekä strateginen johtaminen ovat luonteeltaan varsin monimutkaista ja dynaamista. Muuttuvassa toimintaympäristössä johtamisen tueksi luotujen strategioiden voidaan ajatella olevan ajassa muuttuvia ja dynaamisia enemmänkin kuin hetkeen sidottuja ja pysyviä. Mukautuva ja muuntautuva johtamistapa pyrkii tarttumaan ongelmiin, jotka voidaan nähdä myös muuntautuvina. Ajatustavassa, jossa ongelmat nähdään monisyisenä ja kompleksisena, on ero perinteiseen strategian luomiseen. Ongelma, jota pyritään ratkaisemaan, voidaan nähdä teknisenä tai nopeasti ratkaistavana. Kun kyseessä on ongelma, jonka ratkaisemiseksi tarvitaan johtamista, analysointia ja strategista suunnittelua, on kyseessä ongelma, jota asiantuntijat eivät voi ratkaista, vaan asian ratkaisu vaatii johtamista. Ongelma organisaation johtamisessa johtuu yleensä ajatusvirheestä, jossa muuntautuva ja monimutkainen ongelma nähdään teknisenä (asiantuntijan ratkaistavissa oleva) ongelmana. Tällaisen ongelman ratkaisu vaatii muuntautuvaa strategiaa, syvällistä tietoa sekä uusien ratkaisumallien ja toimintojen kehittämistä. Laajempaan ajatteluun tähtäävä johtaminen vaatii toimiakseen yksilöllisten, osastojen sekä organisatoristen uskomusten ja arvojen sekä näiden erilaisuudesta johtuvien konfliktien selvittämistä (Vassolo ym. 2022, 181–183).

Se, miten näiden eri osaamisalueiden edustajat suorittavat palontutkintaa tai tulkitsevat palontutkinnasta saatuja tuloksia, voivat olla jo lähtökohtaisesti hyvin erilaisia. Toistensa kanssa ristiriidassa olevien toimintamallien ja toimintaa ohjaavien arvojen ollessa kyseessä korostuu johtamisen rooli. Johtamisen näkeminen kykyinä mobilisoida ihmisiä sekä ohjaamisena tutun ja turvallisen toimintamallin suojista kohti uusia turvattomuutta herättävien monimutkaisten toimintatapojen ääreen. Tehokas ja muuntautuva johtaminen pyrkii tarttumaan aktiivisesti myös niihin ongelmiin, joiden ratkaisu vaatii alaiselta monimutkaisia, uudenlaisia ratkaisuja, joiden myötä myös riski epäonnistua kasvaa. Pelkkä auktoriteettina toimiminen ongelmanratkaisutilanteessa ei johda haluttuihin tuloksiin, vaan johtaminen tällaisessa toimintaympäristössä vaatii vanhojen tapojen haastamista, riskinotto- ja vastuunotto-kykyä, joka voi ylittää normaalina pidetyt toimintatavat. Johdettavat työntekijät reagoivat harvoin auktoriteettiin perustuvan johtamisen ongelmanratkaisuun positiivisesti. Pelkkään auktoriteettiin perustuva johtaminen voi muodostua toiminnan kannalta rajoittavaksi tekijäksi, mikäli johtamisen osana ei huomioida johdettavien kokemusta uuden strategian luoman turvattomuuden suhteen (Kamensky 2010, 113–114).

Muuntautuvan ongelman luonne on sen systeemisyys. Ensimmäinen tehtävä tällaisen ongelman ratkaisussa on aina ongelman havaitseminen ja diagnosointi. Systeemitasolla olevaan ongelmaan perehtyminen vaatii laajaa tuntemusta organisaation toiminnasta, keskeisistä riippuvuuksista sekä organisaation kulttuurista. Organisaation sisältä voidaan erottaa jaoksia, jotka omaavat samat arvot ja katsantokannan. Tällaiset jaokset toimivat oman sisäisen logiikan ohjaamana, joka voi poiketa muiden organisaation toimijoiden vastaavasta.

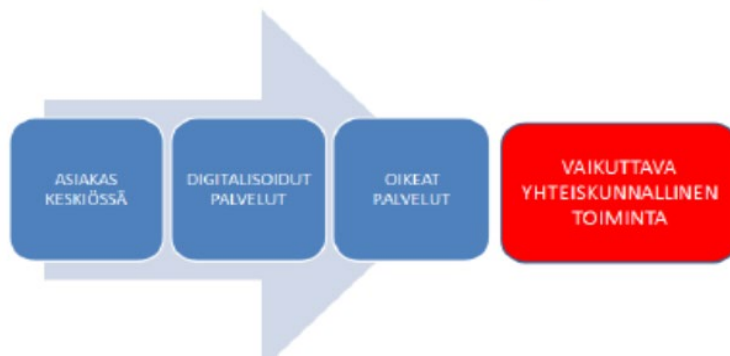
Analysoimalla organisaation toimintaa systeemitasolla voidaan eri jaosten roolit ja sidonnaisuudet ratkaistavaan ongelmaan tuoda näkyväksi, jolloin myös ongelman ratkaisuun pyrkivän strategian luominen on mahdollista. Tällaisten jaosten rooli ei ole pysyvä, vaan voi vaihdella suhteessa muihin organisaation jaoksiin. Lisäksi myös yksilöt voivat kuulua organisaatiossa useampaan jaokseen (Vassolo ym. 2022, 184–185).

2.3 Strategiasta viestiminen

Hyvän strategian luomiseksi on tarpeen tehdä mahdollisimman tarkkaa ja käsiteltävän kokonaisuuden kannalta olennaisiin asioihin keskittyvää analyysia. Organisaation strategian luomisen ja sitä kautta johtamisen kannalta olisi tärkeää, että organisaatiossa olisi aikaa ja ymmärtämystä analyysin tärkeydelle. Analyysin tulisi olla luonteeltaan jatkuvaa ja toimiakseen tehokkaasti sen tulisi olla jatkuvaa eikä kertaluonteista. Mikäli analyysi nähdään tarpeellisena vain tilannekohtaisesti vaikkapa strategiaa luodessa, ei organisaation toimintakulttuurissa ole pysyviä toimintamalleja analyysin luomiseksi ja se voidaan nähdä tämän takia hankalaksi ja työlääksi toteuttaa. Jatkuvuuden ja rutiiniin syntymisen kannalta hyvä ja tehokas analyysi vaatii organisaatiossa oman vakiintuneen paikkansa, jotta analyysillä voidaan saavuttaa todellisia tuloksia. Oman toiminnan analysointi voidaan kokea vaikeaksi tai työlääksi. Oman työn ja organisaation toiminnan analysointi asettaa haasteita oikean tiedon tunnistamisesta oman tarkoituksen perusteella. Tietoa voi olla toisaalta saatavilla liikaa tai juuri tarvittavaa tietoa ei ole saatavilla. Analyysityöstä saatava hyöty on, että sillä saavutetaan perusta strategian luomiselle ja uusimiselle. Se kehittää lähtötilanteen tuntemusta toimintaympäristöstä, organisaatiosta sekä näiden välisen vuorovaikutuksen lähtötilanteesta. Lisäksi analyysityöllä voidaan kehittää ihmisten strategista osaamista parantamalla analysointikykyä ja mahdollistaa yhteisen näkemyksen syntyminen (Kamensky 2010, 113–114).

Kun kyetään tunnistamaan organisaation toimintaa koskevat haasteet, osataan panostaa strategian laatimiseen, resurssien jakamiseen, tiedon hankintaan ja analysointiin sekä strategiseen viestintään riittävästi. Näin kaikki osalliset saavat oikea-aikaista tietoa sekä kokevat olevansa osana muutosta. Oikeiden palveluiden tunnistaminen sekä omasta toiminnasta nousevat signaalit tukevat myös onnettomuuksien ehkäisyyn visioita, joita sisäministeriö on määrittänyt omassa alla esitettyssä visiossaan (Pursiainen ym. 2018, 16).

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn visio 2025

Kuvio 6. Onnettomuuksien ehkäisyn visio

Omassa viitekehyksessään strateginen viestintä sisältää saman haasteen kuin viestintä yleisenä käsitteenä. Viesti voidaan ymmärtää eri tavalla kuin viestijä on alun perin tarkoittanut. Strategisessa viestinnässä tämä ero korostuu johtuen siitä, että strategia ja siitä viestiminen pitää sisällään käsitteellistä ajattelua, jolla pyritään kuvaamaan reaalia maailmaa. Viestijän ja vastaanottajan käsitteet voivat erota toisistaan, joten käsitteiden määrittäminen organisaation sisällä on strategisen johtamisen kannalta olennaista. Strategia ymmärretään parhaiten niiden toimesta, jotka osallistuvat strategiaprosesseihin. Myös ihmisen tausta, koulutus, kokemus ja toimintaympäristö vaikuttavat siihen, miten strategia ymmärretään. Kyseisten seikkojen takia strategisesti toimivan organisaation tavoitteiden mukainen toiminta saavutetaan viestinnällä, joka on kohdennettu erilaisille kohderyhmille näiden omilla ehdoilla. Lisäksi viestinnän sisältämät käsitteet tulee olla organisaation sisällä yleisesti käytössä niin, että kommunikointi on huolellista ja selkeää. Strategista viestintää voidaan pitää ylöspäin suuntautuvana, alaspäin suuntautuvana, strategiaviestintään osallistuvien keskinäisenä ja ulospäin sidosryhmille tapahtuvana viestintänä (Kamensky 2010, 327–329).

2.4 Onnettomuuksien ehkäisy

2.4.1 Valvonta

Pelastuslaitoksen lakisääteisistä tehtävistä valvonta on vahvasti asiantuntijapainotteista ja perustuu suunnitelmalliseen ja strukturoituun toimintaan. Pelastuslaki (379/2011) määrittää valvontaan liittyvät velvoitteet valvonnan suorittamisesta ja mm. valvontasuunnitelman laatimisesta sekä valvontasuunnitelman kytkeytymisestä hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseen. Pelastuslaista löytyy myös määrittäminen vaatimuksesta, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta (pelastuslaki 379/2011, luku 12).

Vaikka valvonta on suurimmalta osin hyvin strukturoitua, ohjattua ja eri ohjausasiakirjojen säätelemää, on valvonnan suunnittelussa ja vaikuttavuuden lisäämisessä oma roolinsa, johon palontutkinnan tuloksia voidaan hyödyntää. Valvonta Pirkanmaan pelastuslaitoksella jakautuu pääosin säännölliseen valvontaan, johon sisältyy yritys- ja laitospöytäkirjojen valvontaa sekä asuinrakennuksiin kohdennettua itsearviointiin perustuvaa valvontaa (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024, 19). Valvonnan toteutusta ohjaava palvelutasopäätös päivitetään määräajoin ja sen hyväksyy Pirkanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto.

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvontatehtäviin kuuluu myös epäsäännöllinen valvonta, jota ei suoriteta määräajoin. Epäsäännöllisesti suoritettava valvonta on vaikeammin suunniteltavissa ja resurssien määrittely tehtävää varten on haastavaa johtuen valvonnan erilaisuudesta. Epäsäännöllisesti suoritettavaa valvontaa suoritetaan ylimääräisellä palotarkastuksella, joka poikkeaa määräajoin suoritettavasta valvonnasta. Tällaisia tarkastuksia ovat esimerkiksi paloriskitarkastukset, joita suoritetaan pääosin muilta viranomaisilta saatujen ilmoitusten perusteella. Valvontasuunnitelmassa otetaan määräajoin valvonnan osalta kantaa lähinnä määrällisiin tavoitteisiin, kun taas epäsäännölliseen valvontaan, turvallisuusviestintään ja onnettomuuksien kehityksen seurantaan valvontasuunnitelmassa on listattu tavoitteita vuodelle 2024. Tämän opinnäytetyön kannalta tärkein tavoite valvontasuunnitelmassa on neljännesvuosittain tehtävä katsaus onnettomuuskehityksestä, jonka perusteella tarvittaessa muutetaan ohjeistuksia ja toimintatapoja niin onnettomuuksien ehkäisyssä, pelastustoiminnassa, valvonnassa kuin viestinnässä (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024, 34).

Valvonta on määritelty toimintasäännössä lyhyesti siten, että valvonnan tehtäväalueeseen kuuluu pelastus- ja kemikaaliturvallisuuslain pelastusviranomaiselle määrittelemät valvontatehtävät (Pelastuslaitoksen toimintasääntö 2023). Valvonta on luonteeltaan määräajoin valvonnan osalta hyvin rutiininomaista ja ennalta määrättyä. Valvonnassa, kuten muissakin pelastustoimen tehtävissä, on kuitenkin havaittavissa muutoksia ja kehityssuuntauksia, joissa valvontaa pyritään suorittamaan riskiperusteisesti, vaikuttavasti ja suunnitelmallisesti.

Palontutkinnasta saatavien tulosten osalta voidaan palontutkinnassa nähdä ongelmana erilaiset oletukset palontutkinnan tarpeellisuudesta, sen tavoitteista sekä siitä, miten palontutkintaa tulisi suorittaa. Tässä suurimpana jakavana tekijänä näyttäytyy asiaan kytkeytyneen työntekijän tausta ja rooli organisaatiossa. Riippuen työntekijän sijoittumisesta organisaatioon voivat oletukset ja näistä johtuvat työtavat sekä ratkaisut olla hyvin erilaisia. Eri rooleissa toimivien työntekijöiden työskentelyä ohjaa hyvin erilaiset säädökset. Pelastustoimen operatiivinen toiminta on reaktiivista ja esimerkiksi se, miten nopeasti toimintaa suoritetaan,

on hyvinkin valvottua ja säädeltyä. Pelastustoiminnan osalta on määritetty riskiluokkiin perustuvat toimintavalmiusaikatavoitteet, joiden puitteissa yksikön tulee pystyä toimimaan. Aikojen toteutumista valvotaan aluehallintoviraston toimesta aktiivisesti. Vastaavasti valvonnan työsuoritteet perustuvat valvontasuunnitelmaan sekä pelastus- ja kemikaaliturvallisuuslain velvoitteiden valvomiseen viranomaisvastuulla ja ovat luonteeltaan pitkäkestoista asiantuntijatyötä. Valvontatyön on oltava suunnitelmallista ja pyrkiä keskittymään toimintoihin, joista arvioidaan olevan eniten vaaraa ja haittaa. Tätä tukee myös kuviosta 7 ilmenevät valvonnan suunnittelua ohjaavat tavoitteet. Valvonnan yhteydessä on myös ohjattava ja neuvottava asiakasta hyvän asiakaspalvelun mukaisesti. (Aluehallintovirasto. 2023; Pirkanmaan pelastuslaitos 2024; Pelastuslaitosten valvonnan aapinen 2018, 10).

Kuvio 7. Valvonnan uskottava järjestäminen

2.4.2 Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä on pelastuslaissa pelastusviranomaiselle määritetty lakisääteinen tehtävä.

Hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan:

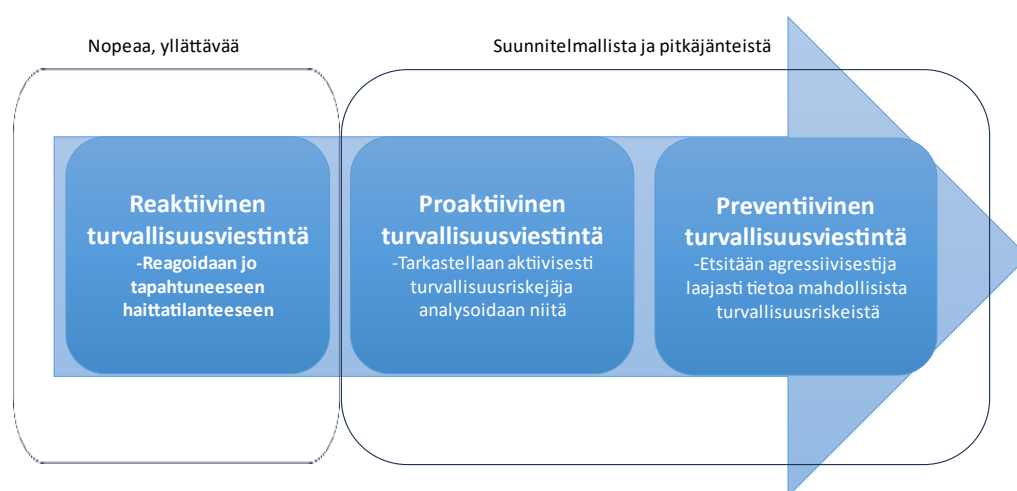
- 1) *pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja*

varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa

(pelastuslaki 379/2011, 26 §)

Pelastuslain lisäksi turvallisuusviestinnän ohjausta määrittelee myös sisäministeriö, jonka tehtäviin kuuluu pelastuslaitosten valvominen sekä ohjaus. Sisäministeriön erilaisista linjanvedoista, hyvinvointialueen strategioista sekä pelastuslaitoksen sisäisistä strategisista ohjaukirjoista (viestintäsuunnitelma, palvelutasopäätös, valvontasuunnitelma ja erilaiset työohjeet) muodostuu pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän viitekehys, jonka puitteissa turvallisuusviestintää tehdään. Käsitteenä turvallisuusviestintä on alalla varsin uusi ja monitahtoinen käsite. Turvallisuusviestintään kuuluu hyvin erilaisia toiminteita, toimijoita sekä kohderyhmiä, joille viestintää kohdennetaan. Pääasiallisesti turvallisuusviestintä on kansalaisviestintää, jonka toteutustapa vaihtelee kohderyhmän ja toteuttajan mukaan. Turvallisuusviestinnäksi voidaan katsoa valvonnan yhteydessä suoritettava neuvonta tai yleisötapahtumassa osallistujille kohdistettu viestintä. Myös joukkoviestintä sekä erilainen onnettomuuksien yhteydessä tehtävä tiedottaminen voivat sisältää turvallisuusviestinnän aiheita (Härninen 2018).

Turvallisuusviestintä voi olla luonteeltaan ja vaadittavilta toimiltaan hyvin erilaista. Reaktiivinen viestintä on nopeaa. Tällöin vaaditaan erilaista viestintää kuin proaktiivisessa tai preventiivisessä viestinnässä, jotka ovat analyttisempia ja pitkäaikaisempaa valmistelua vaativia viestinnän keinoja. Erot näiden viestinnän tasojen välillä voi havaita kuviosta 8 (Icao 2008, 19–22).

Kuvio 8. Turvallisuusviestinnän tasot, mukailten

Turvallisuusviestintä käsittää turvallisuusneuvonnan, joka on luonteeltaan enemmän satunnaista ja kohdennettu pienelle kohderyhmälle. Neuvontaa suoritetaan esimerkiksi puhelinneuvontana tai palotarkastusten yhteydessä kohdentuen asiakkaan tiettyyn tarpeeseen. Turvallisuuskoulutus on nimensä mukaisesti tiettyyn kohderyhmään kohdistettua suunnitelmallista ja tavoitteellista oppitunnin tai harjoituksen muotoon luotua toimintaa. Lisäksi pelastuslaitokset viestivät asukkaille erilaisissa yleisötapahtumissa, sosiaalisessa mediassa sekä joukkoviestimissä. Turvallisuusviestintää sisältyy edellä mainittujen lisäksi onnettomuusviestintään. Onnettomuuden aikaiseen viestintään voidaan sisällyttää turvallisuusviestinnän turvallisuutta edistävä näkökulma. Tällöin tuodaan esimerkiksi esille, miten vastaavanlainen onnettomuus voidaan jatkossa ehkäistä ja näin ollen parantaa turvallisuusviestinnän vaikuttavuutta sekä tehokkuutta. (Harinen, A 2018.)

Palontutkinnan rooli turvallisuusviestinnässä perustuu lakisääteisyys lisäksi pelastuslaitoksen ainutlaatuisen asemaan ja mahdollisuuteen saada sellaista tietoa, jota ei ole muiden käytössä. Onnettomuuden tapahtuessa ja tutkimuskynnyksen ylittyessä suoritetaan palopaikalla tutkinta. Näiden tutkintojen johdosta saatua tietoa voidaan käyttää turvallisuusviestinnässä pääomana viestittäessä suurelle yleisölle. Pelastustoimessa palontutkinnan rooli nähdään ensisijaisesti onnettomuusviestinnän, pelastustoiminnan arvioinnin ja kehittämisen kautta. Lisäksi se nähdään omana toimintenaan palontutkintana, jonka tarkoitus on selvittää syytymissyy sekä pyrkiä havainnoimaan palon etenemiseen vaikuttavia tekijöitä ja muodostaa analyyttisin keinoin arvio onnettomuuden etenemisestä ja siihen johtaneista olosuhteista. Ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja, jotka pohjautuvat palontutkinnasta saatavaan todellisista onnettomuuksista kerättyyn tietoon, on mahdollista saavuttaa pelastuslaitosten toiminnalle asetettuja tavoitteita niin turvallisuusviestinnän kuin tiedolla johtamisen osalta (Sisäministeriö 2023).

Viestintä voidaan nähdä myös markkinointina, jonka lainalaisuudet toimivat hyvin pitkälti myös turvallisuusviestinnässä. Toiminta-ajatuksena yksinkertaisemmillaan liiketaloudessa on yritysstrategian toteuttaminen. Strategian onnistumiseksi vaaditaan resursseja, kuten raaka-aineita ja osaamista. Resurssien käyttöä taas ohjaa strateginen näkemys liiketoiminnan tarkoituksesta, rajoituksista ja luonteesta. Markkinointistrategian määriteltäessä tarkemman kuvauksen siitä, miten yrityksen on tarkoitus toimia markkinoilla (Tikkanen & Vassinen 2010, luku 2).

Siinä missä markkinoinnin tavoitteena on liiketoimintaan kuuluvan vaihdannan lisääminen ja tämän mittaaminen, voidaan turvallisuusviestinnässä ajatella vaihdannan välineeksi turvallisuus pääomaa, jota pyritään lisäämään kansalaisten keskuudessa. Kaupallisessa markkinoinnissa tavoite on tuottaa voittoa, kun taas turvallisuusviestinnässä, joka tässä

rinnastuu sosiaaliseen markkinointiin, pyritään muuttamaan yksilön käytöstä siten, että se hyödyttää yksilöä itseään tai yhteiskuntaa yleisesti. Molempien käsitteiden tavoitteen saavuttamiseksi käytetään keinoja, joita voidaan soveltaa kohderyhmän saavuttamiseksi mahdollisimman tehokkaasti (Tukia ym. 2012. 20).

Markkinoinnin ja mainostamisen määritelmät ja lainalaisuudet kuvaavat myös turvallisuusviestinnän toimintakenttää osuvasti. Kohdentaminen markkinoinnissa tarkoittaa omien resurssien kohdentamista haluttuun ryhmään, jolloin saavutetaan mahdollisimman hyvä tulos saatavissa olevilla resursseilla. Liiketoimintayksiköksi mielletävä osa organisaatiota omaa yleensä oman toimintastrategian, joka taas kytkeytyy ylemmän tason strategiaan. Palontutkintaa voisi verrata liiketoimintaprosessiksi, josta saatavia tuloksia tai hyödykkeitä voidaan käyttää organisaation eri liiketoimintayksikköjen kehittämiseen tai turvallisuusviestintään, joka vertautuu liikeorganisaatiossa markkinointiin potentiaalisille asiakkaille. Markkinointiin kytkeytyviä käsitteitä käyttäen palontutkinnan ohjausta ja siitä saatavien tulosten hyödyntämistä voidaan palontutkintaa kuvata myös kyvykkyytenä, jonka organisaatio omaa ja johon sidottua kompetenssia organisaation eri osastoilla (liiketoimintayksiköissä) toimivat asiantuntijat hyödyntävät suorittaakseen lakisääteisen velvoitteen eli palontutkinnan. Koska palontutkinta on tarkoin määrättyä ja osaaminen (kompetenssi) on tiedossa, ovat myös palontutkinnasta saatavat tulokset lajissaan uskottavia ja muiden kuin pelastusviranomaisten saavuttamattomissa. Pelastuslaitoksen näkeminen yrityksenä ja tästä johtuen turvallisuusviestinnän vertaaminen markkinointiin, jolloin voidaan palontutkinnan tuloksia pitää hyödykkeinä tai hyötynä. Näitä pelastuslaitos voi käyttää asiakaskuntansa hyväksi hyödyntäen informaation epäsymmetrian tarjoamaa hyötyä siten, että pelastuslaitoksen brändi vahvistuu. Lisäksi informaation epäsymmetrialla voidaan saavuttaa turvallisuusviestinnän kentällä erilaistamisen avulla niin ainutlaatuinen tarjoama, että asiakkaan roolissa nähtävä asukas on valmis muuttamaan toimintaansa saadun tiedon pohjalta. Tällöin voidaan katsoa, että hyödyntämällä palontutkinnan tuloksia turvallisuusviestinnässä on mahdollista parantaa organisaation brändiä, saavuttaa vaikutuskentässä uskottavuutta, kohdentaa toimintaa ja saavuttaa paras tuotto investoituun työhön nähden (Tikkanen & Vassinen 2010, 122–126).

Turvallisuusviestinnän keinot ja menetelmät

Sosiaalisen median toimintaympäristö voidaan nähdä siten, että digitaalisesta julkisuudesta, joka on valtavirtamedian, sosiaalisen median, hakukoneiden ja uusien mediasovellusten muodostama julkinen tila, jossa toimitaan vuorovaikutteisesti. Digitaalisessa julkisuudessa kohtaavat myös erilaiset verkostot, toimijat ja yhteisöt. Digitaalinen julkisuus voidaan kuvata alati muuttuvana verkostona, joka toimii 24 tuntia vuorokaudessa. Tässä tilassa sisällöt kiertävät ja niitä kierrätetään eri medioissa. Samaa sisältöä voidaan lainata ja

rakentaa sen päälle uutta sisältöä. Tätä ilmiötä kutsutaan sirkulaatioksi. Kuvattaessa kriisiviestinnän toimintakenttää ovat samat lainalaisuudet läsnä myös turvallisuusviestinnässä. Turvallisuusviestintää suunniteltaessa onkin tärkeää, että viestintä on paikkansapitävää faktoihin perustuvaa ja asiallista. Viranomaisena viestittäessä on huomioitava edellä mainittu toimintaympäristö, joiden dynaamisuus sekä nopeasti leviävät ja muuttuvat julkaisut voivat saada aikaan suurenkin negatiivisen vaikutuksen. (Korpiola 2011, 18–19).

Sosiaalisessa mediassa toimiminen turvallisuusviestinnän näkökulmasta vertautuu niin sisältömarkkinointiin, brändäykseen, kriisiviestintään ja tarinamarkkinointiin. Tarkoituksena sisältömarkkinoinnissa on saada kohdehenkilö tutustumaan tarjottuihin sisältöihin. Brändäyksellä pyritään tuomaan esille yritystä tai henkilöä. Tavoitteena brändäyksellä on muiden ihmisten muodostaman kuvan kirkastaminen sellaiseksi kuin kohde itse haluaa. Henkilöbrändäyksellä voidaan saavuttaa sosiaalisessa mediassa uskottavuutta ja mielenkiintoa tarjottuja sisältöjä kohtaan. Sisältömarkkinointi on luonteeltaan pitkäjänteistä ja keskittyy laadukkaasti sisällön esille tuomiseen ja mainostamiseen. Sisältömarkkinointi sopii hyvin asiantuntijayrityksille, joiden tarkoituksena on tiedon ei niinkään konkreettisen materiaalin markkinointi. Sisältömarkkinoinnin pitkäjänteisyyden takia esimerkiksi blogin kirjoittaminen soveltuu hyvin keinoksi oman sisällön esille tuomiseksi (Kortesuo 2018. 165–174).

Sisältömarkkinointiin, kuten kaikkeen sosiaalisessa mediassa toimimiseen, on hyvä muistaa seuraavat keinot, jolla näkyvyyttä ja toimivuutta sanoman tehostamiseksi eri alustoilla voidaan tehostaa.

- Blogia kirjoittaessa on tärkeätä muistaa, että vuosia tyhjänä ollut blogi on huono merkki omasta aktiivisuudesta. Hyvin ylläpidetty ja mielenkiintoista sisältöä sisältävä blogi on eräänlainen perusta, johon on helppoa ja tehokasta viitata muissa sosiaalisen median alustoissa.
- Omien töiden ja tuotoksien jakaminen somessa auttavat asiakasta arvioimaan työsi laatua.
- Osallistuminen oman alan keskusteluun eri alustoilla ja omalla tyylillä ammattimaisesti auttaa luomaan kuvan osaavasta ja aktiivisesta toimijasta. Pääosa tuottamastasi sisällöstä tulisi olla relevanttia. Viihteellisyys sopivassa kontekstissa on hyvä keino kiinnostuksen lisäämiseksi. On kuitenkin vältettävä liiallista viihteellisyyttä, mikäli haluaa näyttäytyä asiantuntijana.
- Blogissa ja muissa alustoissa on hyvä tuoda esille myös sosiaalisen median ulkopuolista osaamista, kuten järjestettäviä seminaareja ja esityksiä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että pääosassa on tuottamasi lisäarvo asiakkaalle, et sinä itse. (Kortesuo 2018. 172)

Brändäyksellä tai henkilöstöbrändäyksellä luotu hyvä kuva osaamisesta ja itsensä nostaminen muiden samankaltaisten toimijoiden joukosta auttavat sisällönmarkkinoinnissa, kun kohteena oleva asiakas näkee tuotetun sisällön luodun brändin valossa haluttavana ja laadukkaana. Tarinamarkkinoinnin avulla asiakkaassa saadaan aikaan tunne- ja muistijälki. Tällä tavoin asiakas muistaa hänelle esiin tuodun sisällön paremmin kuin muilla markkinoinnin keinoilla. Tarinamuodossa tapahtuva viestintä voi vaikuttaa samaan aikaan sekä tunteisiin, että järkeen. Tällöin tarinamuodossa kerrottu sisältö vaikuttaa tehokkaammin kuin muut tavat viestiä. Tarinamuodossa esitetty viesti voi olla asiakkaan tai kohdeyleisön helpommin käsiteltävissä ja saada aikaan myös oivalluksen (Kortesuo 2018, 175–176).

Toimittaessa sosiaalisessa mediassa oma toiminta on aina kaksisuuntaista. Kun on tehty päätös aktiivisesta toiminnasta yhdellä tai usealla sosiaalisen median alustalla on aina olemassa mahdollisuus, että omasta viestinnästä tai vain sosiaalisessa mediassa läsnä olemisesta alkaa somekriisi. Onkin tärkeä tunnistaa sosiaalisen median riskit myös hyötyjen ohella. Sosiaalisen median kriisi on luonteeltaan nopeasti leviävä ja vaatii hyvin nopeaa reagoitua. Tämän takia sosiaalisessa mediassa toimittaessa olisi hyvä olla valmiina toimintasuunnitelma. On tärkeää tunnistaa jo hyvin pienistä signaaleista viitteillä oleva viestintäkriisi sekä valita oikeat toimintatavat kriisin välttämiseksi. Tärkeintä on ottaa palaute tai kritiikki vakavasti sekä toimia nopeasti ja vaikuttavasti. Jos on tehty virhe, kannattaa pyytää anteeksi nopeasti ja pyyteettömästi. Tärkeää on myös viestiä selkeästi ja ottaa vastuu omasta toiminnasta ilman syyttelyä. Myös oman maltin säilyttäminen sekä viestiminen rehdisti on hyvin tärkeää. Mikäli anteeksipyyntöä ei pidetä vilpittömänä tai esimerkiksi somesta on poistettu viestejä, on hyvin mahdollista, että kriisi saa entistä suuremmat mittasuhteet. Tärkeää on myös määrittää kohun laajuus sekä valita laajuuden vaatimat toimenpiteet sekä kriisin aktiivinen seuranta mediassa, jolloin voidaan nopeasti reagoida kriisin etenemiseen oikeilla alustoilla (Kortesuo 2018, 157–164).

Turvallisuusviestintä vertautuu sosiaaliseen markkinointiin tavoitteidensa perusteella. Sosiaalisen markkinoinnin tavoitteena on käyttäytymisen muuttaminen. Toiminnan keskiössä on ihminen niin markkinoinnin kohteena kuin aktiivisena toimijana. Sosiaalisella markkinoinnilla on mahdollista saavuttaa muutoksia toimintatavoissa ja käytöksessä siten, että lopputulos hyödyttää sekä yksilöitä että yhteiskuntaa yleisesti. Käytettäessä sosiaalista markkinointia on tärkeä ymmärtää, miten markkinointi nähdään liike-elämässä, jossa markkinointi on johtamisen prosessi. Prosessin tarkoitus on luoda ja välittää lisäarvoa vastineeksi käyttäytymisestä, joka hyödyttää niin asiakasta kuin markkinoivaa organisaatiota (Tukia ym. 2012. 1–7).

2.4.3 Palontutkinta

Palontutkinnan perimmäinen tarkoitus on selvittää tulipalon syttymissyy sekä syttymiseen ja palon leviämiseen myötävaikuttaneet tekijät tarvittavassa laajuudessa.

Pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen (pelastuslaki 379/2011, 41 §).

Palontutkinnassa selvitetään myös pelastustoiminnan kulkua sekä vahinkojen laajuutta. Palontutkinnasta saatavalla tiedolla pyritään ehkäisemään vastaavien onnettomuuksien syntyminen. Lisäksi palontutkinnasta saatavaa tietoa hyödynnetään vahinkojen rajoittamisessa sekä pelastustoiminnan kehittämisessä. Palontutkinnan laajuuteen vaikuttaa palon seurausten vakavuus. Palontutkinnan yhteydessä havaittujen laiminlyöntien tai tahallisuuden tullessa ilmi on palontutkijalla velvollisuus tehdä asiasta ilmoitus poliisille. Palontutkinnasta saadut tiedot tallennetaan pelastuslaissa ilmoitettuun toimenpiderekisteriin (pelastuslaki 379/2011, 41 §).

Palontutkintaa suorittavalla viranomaisella on laajat tiedonsaantioikeudet. Pelastusviranomaisen on pelastuslaissa tarkoitettua palontutkintaa tehdessään oikeutettu pääsemään onnettomuuskohteeseen, ottamaan siellä näytteitä sekä saamaan salassapitovelvollisuuden estämättä ja maksutta tutkinnan kannalta välttämättömiä tietoja sekä asiakirjoja. Tiedonsaantioikeus koskee niin onnettomuuskohteen edustajaa kuin muita viranomaisia (pelastuslaki 379/2011, 88 §).

Edellä mainittujen lisäksi pelastuslaissa on määräykset, joissa säädetään onnettomuuskehityksen seurannasta sekä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Tähän kuuluu toimiminen alueen viranomaisten, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa (pelastuslaki 379/2011, 42 § ja 43 §)

Palontutkinnan suorittamisesta ja siitä saatavien tulosten säilyttämisestä on myös omat rajoitukset, jotka koskevat vaitiolovelvollisuutta sekä toimenpiderekisteriä, johon tiedot kirjataan (pelastuslaki 379/2011, 86 § ja 91 §).

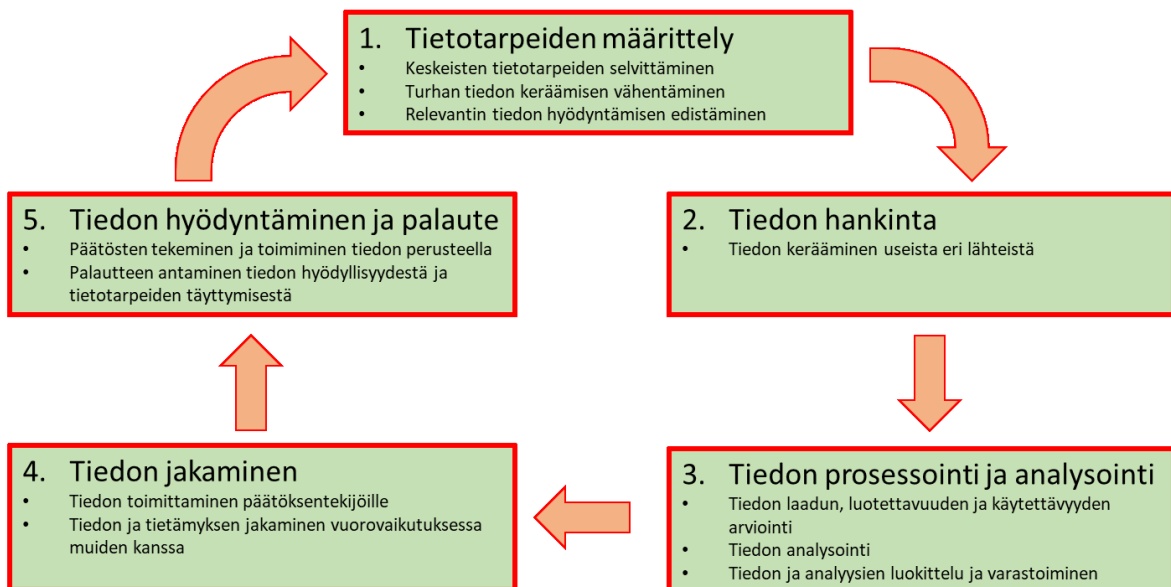
Pelastuslaitoksen suorittama palontutkinta on jaettu kolmeen tasoon siten, että jokaiselle tasolle on määritetty laukaisevat kriteerit, tutkinnan suorittajan osaamistaso sekä kuka voi päättää palontutkinnan aloittamisesta. Tasolla I palontutkinta tehdään jokaisesta tulipalosta. Tason I palontutkinnan suorittaa pelastustoiminnan johtaja, joka myös huolehtii tulosten kirjaamisen pelastusalan käyttämään PRONTO-sovellukseen. Tason II palontutkinta on kattavampi tutkinta, jolla pyritään perehtymään onnettomuuteen vaikuttaviin tekijöihin

syvemmin. Tason II palontutkinnasta PRONTO-sovellukseen kirjataan myös palontutkintaseloste, joka on tason I onnettomuusselostetta laajempi ja tarkempia tietoja sisältävä asiakirja. Tason II tutkinta perustuu tieteelliseen tutkimusmenetelmään ja on luonteeltaan tarkempaa sekä tuloksiltaan luotettavampaa. Tason II tutkijan täytyy olla tehtävään erikseen nimetty ja koulutettu palontutkija. III-Tason tutkinta on laajin suoritettavista palontutkinnan tasoista. Se tehdään kokonaisharkinnan perusteella ja sen suorittamisesta voi päättää pelastuslaitos, sisäministeriö, Onnettomuustutkintakeskus tai valtioneuvosto. (Rautasuo 2014, 11–12).

Palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntämistä voidaan rajoittaa laissa, ohjauksessa tai asetuksissa. Tämän takia suunniteltaessa ja toteutettaessa turvallisuusviestintää vaikkapa palontutkinnasta saatavalla kuvamateriaalilla on otettava huomioon hyvin laaja kokonaisuus. Kokonaisuus vaikuttaa niin kuvien ottamiseen, säilyttämiseen, jakamiseen kuin hyödyntämiseen eri tarkoituksia varten. Kuvaaminen ja kuvamateriaalin käyttö voi olla rajoitettua eri tavoin kuvaamisen alkuperäisen tarkoituksen tai tarpeen mukaan. Erilaiset pelastusviranomaisen lakisääteiset tehtävät antavat kuvaamisoikeuden tilanteissa ja paikoissa, joissa muuten kuvaaminen voidaan katsoa kielletyksi tai nauttivan kotirauhan piiriin kuuluvaa suojaa. Pelastuslain eri pykälistä johdettavat oikeudet kuvaamiseen voivat näin ollen rajoittaa saadun kuvamateriaalin käyttöä ja jakamista, vaikka kuvamateriaalin tuottaja voi omata monta eri roolia pelastusviranomaisena. Palontutkinnan kuvausperuste perustuu pelastuslain 41 §:ään, kun taas valvontatehtävien toimittamisen kuvausperusteet tulevat pelastuslain 80 §:stä. Tärkeimpänä periaatteena mietittäessä kuvaamista on, että kuvausoikeudella tulee aina olla liityntä pelastustoimelle laissa määrättyyn tehtävään tai vastuuseen. Kuvaaminen ja kuvan hyödyntäminen tulee aina arvioida tapauskohtaisesti ja perustellen (Kamerakuvan käsittely pelastustoiminnassa 2020, 9–44).

Opinnäytetyössä tutkitaan palontutkintaa ja siitä saatavia tuloksia. Samassa viitekehyydessä olennaisia tämän opinnäytetyön kannalta ovat myös valvonnan toiminnat sekä viestintään liittyvät toiminnat. Palontutkinnan suorituksen kannalta sekä itse operatiivisen toiminnan näkökulmasta on myös syytä tarkastella organisaation resursseja, johtovastuita sekä toimintaa ohjaavia erilaisia sidonnaisuuksia. Tämän työn kannalta oleellista tietoperustaa ovat strateginen johtaminen, organisaation sisäiset resurssit ja työnjako sekä tietotarpeiden analysointi ja tiedon visualisointi johtamisen apuvälineeksi. Näiden lisäksi oman kokonaisuutensa opinnäytetyössä muodostaa viestinnän rooli sekä tiedottamisen että turvallisuusviestinnän osalta. Opinnäytetyön tärkeimpänä roolina oli ymmärtää palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntämistä mahdollisimman monipuolisesti: palontutkinnan suorittamiseen liittyvien erilaisten ohjausten, lain määräämien velvoitteiden, resurssien käytön sekä työn organisoinnin kannalta merkittävien toimintamallien hahmottaminen sekä

avaaminen siten, että pystytään ymmärtämään koko työnkulku paremmin ja hyödyntämään organisaation kyvykkyyksiä mahdollisimman tehokkaasti. Tietotarpeiden määrittelyn sekä tiedon käytön vaikutukset näkyvät kuvioista 9 (Laihonen 2013, 46).

Kuvio 9. Liiketoimintatiedon hallinnan prosessimalli ja keskeiset tehtävät

Organisaation toiminnan kannalta kriittiseksi ymmärretään tiedon tärkeys. Tietoa voidaan pitää tiedustelutietona, jota saadaan toimintaympäristöstä, muista alalla toimivista, kohde-ryhmistä tai organisaation toiminnasta itsestään. Vaikka tiedolla johtaminen on yleisesti tunnustettu tärkeäksi osaksi organisaation toimintaa ja sen strategista johtamista, tietoon ja sen käyttämiseen strategiseen ohjaukseen ja tiedolla johtamiseen liittyy myös riskinsä, mikäli tiedon käyttöä ei rajata ja käytetä oikein. Pelkkä tiedon kerääminen ja tietokantojen sekä tilastojen kerääminen tai liiallinen tiedon määrä voivat vaikeuttaa organisaation toimintaa. Tiedon hyödyntämisen ja tiedolla johtamisen tulee olla myös ylimmän johdon aktiivista ja jokapäiväistä toimintaa. Näiden riskien välttämiseksi tiedon keräykseen tulisi soveltaa viittä perusperiaatetta: selvitä tiedon tarpeet, kerää relevanttia tietoa, panosta henkilöstön osaa-miseen, analysoi keräämäsi tieto sekä levitä tieto suunnitelmallisesti. Kun tieto saatetaan hallitusti oikeiden ihmisten tietoon oikeaan aikaan, saadaan aikaiseksi maksimaalinen ja relevanttiin tietoon perustuva hyöty (Sawka 1996).

3 Tulokset

3.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa kahteen pääsuuntaukseen, joita ovat kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu lukuihin ja niiden välisten systemaattisten tilastollisten yhteyksien analysointiin. Tutkimusaineisto määrällisessä tutkimuksessa pohjaa yleisesti laajoihin otantoihin ja pyrkii selvittämään esimerkiksi syy-seuraussuhteita tai ilmiöiden yleisyyttä sekä esiintymistä tilastollisin ja laskennallisin keinoin. (Koppa 2021).

Opinnäytetyöhön valitut tarkoitus ja tavoitteet sopivat laadullisiin menetelmiin paremmin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta ja muodostettava tutkimusmateriaali on muodoltaan kirjallista. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on johtopäätöksien tekeminen aineistosta käsin, jolloin tällaista tapaa kuvataan aineistolähtöiseksi (Puusa & Juuti 2020, 9).

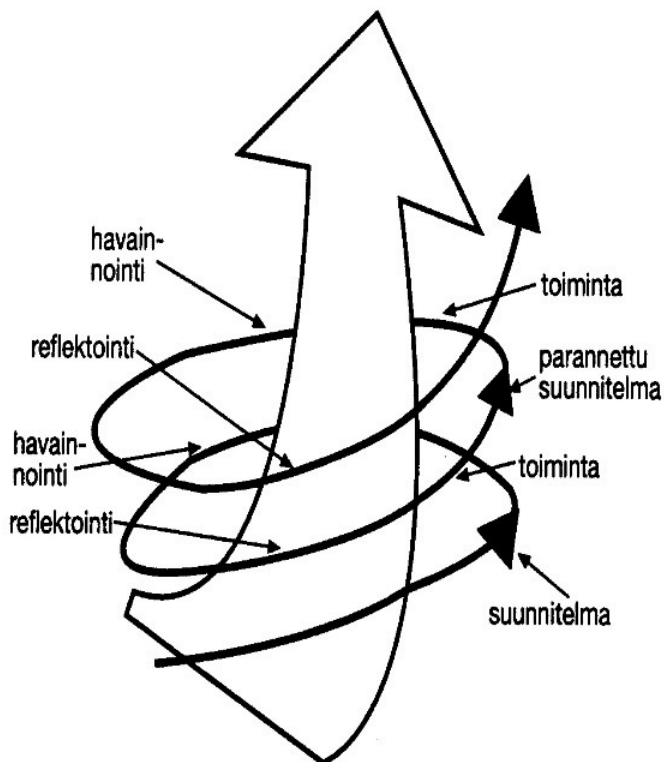
3.1.1 Toimintatutkimus

Tutkimuksessa käytettäväksi strategiaksi valikoitui toimintatutkimus. Toimintatutkimus on muodoltaan enemmänkin tutkimusstrateginen lähestymistapa kuin tutkimusmenetelmä. Tässä tutkimusstrategiassa kuvaavaa on, että välineenä voidaan käyttää erilaisia tutkimusmenetelmiä. Toimintatutkimuksen tunnusomaisena piirteenä on toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus sekä pyrkimys saada välitöntä hyötyä tutkimuksesta, jota voidaan käyttää heti käytännössä. Toimintatutkimuksen tavoite ei ole vain tutkiminen, vaan toiminnan kehittäminen samanaikaisesti. Lähestymistapaa on pidetty myös pragmaattisena filosofiana, jonka ohjaavana ajatuksena on tutkimuksen lisäksi kehittää ihmisten välistä yhteistoimintaa. Toimintatutkimuksessa teoriaa ja käytäntöä ei nähdä erillisinä, vaan saman asian eri puolina. Ihmisen toimintaan linkittyä väistämättä teoriaa siinä merkityksessä, että se on lajityypillisesti järjen ohjaamaa toimintaa (Aaltola & Valli 2010, 214–219).

Yksi toimintatutkimuksen tarkoitus onkin nostaa implisiittinen hiljainen tieto näkyväksi ja harkinnan tasolle sekä jäsennetyksi. Toiminnasta tietoiseksi tuleminen on kielellinen tapahtuma, jolla toimintaan sisältyvä tieto voidaan sanoittaa ja tuoda näkyväksi. Toimintatutkimus on tutkimusmetodi tai ajatustapa, jossa yhdistyy parhaimmillaan järkevä käytännöllinen toiminta ja syvä ajattelu. Toimintatutkimus onkin olemukseltaan oppimisen prosessi kaikilla sen alueilla niin metodien käyttämisen kuin kohdealueensa suhteen. Toimintatutkimuksen tausta on amerikkalaisessa pragmatismen varhaisvaiheissa, jossa teorian ja käytännön yhteyttä toisiinsa korostetaan. Käsitteenä toimintatutkimus on syntynyt 1940-luvulla ja

käsitteen isänä pidetään amerikkalaista sosiaalipsykologia Kurt Lewiniä, joka toi käsitteen usein esille sekä luonnosteli sen perusideoita. Reflektiivisyydellä on toimintatutkimuksessa tärkeä osa, joka auttaa paljastamaan vakiintuneita toimintatapoja, jotka voivat olla ristiriidassa julkilausuttujen tavoitteiden kanssa. Reflektiivistä ajattelutapaa hyödyntämällä on mahdollista nähdä rutiiniksi muodostuneet toimintavavat uudessa valossa sekä kehittää toimintaa niin, että uudenlainen toimintatapojen ymmärtäminen avaa uusia ja toimivampia toimintatapoja (Aaltola & Valli 2010, 214–219).

Kyseinen strategia soveltui tämän opinnäytetyön toteuttamistavaksi, koska lähtökohtana tutkimuksen tekemiselle on toiminnan kehittäminen. Samalla on tarkoituksenmukaista, että kehityksen pohjana on tutkimustietoon pohjautuva tietämys, jolloin valitulla strategialla saavutetaan molemmat tavoitteet nopeasti ja tehokkaasti. Valitulla toimintatavalla pyritään myös käytännönläheisyyteen, lähelle tutkittavaa asiaa menemistä sekä muutoksen saavuttamiseen. Myös osallistaminen ja osallistuminen ovat varsin keskeisessä roolissa opinnäytetyötä suunniteltaessa (Jyrkämä 2021). Kuviosta 10 käy ilmi, miten toimintatutkimuksen tutkimuksesta saatavat havainnot vaikuttavat tutkimukseen.

Kuvio 10. Toimintatutkimuksen spiraali

Toimintatutkimus metodina soveltui tutkimusaiheeseen ja kehitystarpeeseen, koska aineistoina voidaan käyttää hyvin erilaisia lähteitä kuten dokumentteja, osallistuvaa havainnointia, haastatteluja sekä tilastoja. Valitulle toimintatavalle ominaista on, että lähdetään liikkeelle

ongelman havaitsemisesta, tunnistamisesta ja kartoittamisesta. Näiden havaintojen pohjalta tehdään tutkimus- ja muutossuunnitelma, jota lähdetään toteuttamaan reflektoiden. (Jyrkämä 2021.)

Ongelma, johon tällä tutkimuksella etsitään ratkaisua, on palontutkinnasta saatavan tietouden hyödyntäminen pelastuslaitoksen muissa toiminnoissa sekä resurssien ja toimintojen ohjaaminen. Palontutkinnasta saatavan tutkimustiedon hyödyntäminen kytkeytyy teemaltaan Pirkanmaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseen, jossa kehittämistarpeena on palontutkinnan tutkimustulosten hyödyntäminen tehokkaammin (Pirkanmaan pelastuslaitos 2024, 35).

Valittuun tutkimus-/kehittämisasiheeseen oli luontevaa valita tutkimusmenetelmä, jossa selvitettiin ensin yleisesti palontutkintaa tekevien sekä mahdollisesti palontutkinnasta saatavia tuloksia omassa työssään hyödyntävien työntekijöiden mielipide sekä näkemys tämänhetkisestä tilanteesta kyselymuodossa. Saatujen tietojen perusteella voitiin täsmentää havaintoja valitsemalla avainhenkilöt sekä haastatteleamalla kyseiset henkilöt syventävien tietojen saamiseksi. Toiminnallisen tutkimuksen refleктоiva ja jatkuva eräänlaisena kehänä nähtävä toiminta, jossa toiminta, havainnointi ja uudelleen suunnittelu seuraavat toisiaan sopivat niin tutkittavaan aiheeseen kuin omaan työskentelytapaani hyvin. Valitulla menetelmällä on tarkoitus saavuttaa uudenlainen toimintamalli sekä uusia tapoja luoda vanhoista toimintamalleista uudenlaista tietoa lähteeksi uuden erilaisen toiminnan pohjaksi. Tutkimustapa, jossa kerättävää tietoa ei pyritä analysoimaan ilman että pyritään vaikuttamaan tutkittavaan kohteeseen, ei ollut soveltuva tehdyn opinnäytetyön pohjaksi (Aaltonen & Valli 2010, 219–221).

Tutkittaessa ilmiötä tai toimintaa on kyseessä aina tavalla tai toisella tarkkailu. Tarkkailu tutkimuksen osana taas voi osaltaan vaikuttaa tutkimuksen tulokseen. Esimerkkinä tästä voidaan pitää käytettyjä sanoja tai kieltä tehtäessä kyselyä tai haastattelua. Sanojen valinta ja sanoilla olevat merkitykset ohjaavat tutkimusta tutkittavan tulkintessa sanoja ja merkityksiä oman tulkintansa mukaan. Tarkkailusta voidaankin erottaa kaksi erilaista rakennetta, jotka vaikuttavat tarkkailtavan vastauksiin ja käytökseen sekä sitä kautta tutkimukseen itseensä. Ensimmäinen rakenne tai tapa vaikuttaa tutkimukseen on sanoilla ja tarkoituksella luotu teema, joka antaa tutkimukselle ikään kuin rajat ja toiminta-alueen. Toinen rakenne on yksittäisten havaintojen ja asiayhteyksien liittyminen toisiinsa sekä näiden yhteyksien havaitseminen ja ymmärtäminen. Havaintojen keskeisten riippuvuuksien sekä todennäköisyyksien arviointi ovat osia syvemmän ymmärtämisen ja tiedon saavuttamiseksi. Nämä kaksi erilaista vaikutusta ovat aina tavalla tai toisella kytköksissä toisiinsa tutkimusta tehtäessä. Tietämys ohjaa, millaisia havaintoja tutkittavasta kohteesta tehdään. Havainnot taas vaikuttavat jo olemassa olevaan tietämykseen ja sitä kautta tulokseen, joka tarkkailun toimintana

saadaan. Tarkkailemalla voidaan saada näkyviksi todellisessa ympäristössä havaittavia eräänlaisia tiivistettyjä malleja, jotka ovat yleisiä tarkasteltavassa ympäristössä. On kuitenkin hyvä huomioida, ettei tarkkailulla saavutettava tietämys tietyssä ympäristössä tarkoita, että tämä havainto olisi toistettavissa tai havaittavissa muissa olosuhteissa (Seidl 2007, 8–11).

3.2 Toteutus ja aikataulut

Kyselyn pituutta ja aikataulua suunniteltaessa oli huomioitava myös kyselyn toteutustapa sekä vastaajien erilaiset työajat. Osa vastaajista toimii 24 tunnin vuoroissa, joita voi työviihkölle sijoittaa 1–2 ja sähköpostia on voinut kertyä hyvin suuri määrä. Jos vastausaikaa kyselylle ei ole tarpeeksi tai kysely on liian pitkä, voivat nämä seikat vaikuttaa vastaajien määrään sekä vastaajien motivaatioon negatiivisesti. Saatekirjeessä korostettiin vastaamisen vapaaehtoisuutta, anonymiteettiä sekä kyselyn tarkoitusta. Näillä pyrittiin sekä parantamaan vastaajan motivaatiota kyselyn suorittamiseen että vastaajaksi valikoitumista siten, että näillä on selkeä rooli ja mielipide tutkittavasta aiheesta. Vastausaikaa annettiin kaikille vastaajille saman verran eli n. 3 viikkoa sähköpostin lähettämisestä. Sähköposti lähetettiin yhteensä n. 68 vastaanottajalle ja vastauksia saatiin määräaikaan mennessä 20 kappaletta.

Opinnäytetyön luonteen takia kyselyn vapaamuotoisuus kysymyksissä, joiden tarkoitus oli kerätä kehittämisen kannalta arvokasta vastaajan omaan kokemukseen ja mielipiteisiin perustuvaa tietoa, oli perusteltua. Kyselyssä suosittiin muutoin kuin taustakysymysten osalta avoimia sekä skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Skaaloihin perustuvilla kysymystyypeillä pyrittiin osoittamaan palontutkintaan liittyvien mielipiteiden ja koetun hyödyn kokemusta, kun taas avoimilla kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan ja saamaan esille teemoja ja ratkaisuja ongelmakohtiksi koettuihin toimenpiteisiin. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin myös saamaan tuleviin haastatteluihin sopivia aiheita ja aihepiirejä.

Tämän opinnäytetyön kannalta avoimet kysymykset sopivat kyselyyn, koska ne mahdollistivat vastaajalle kertoa omin samoin ja avoimesti, mitä mieltä tutkittavasta aiheesta on. Avoimien kysymysten etuna on myös se, ettei avoin kysymys ehdota vastauksia ja näin johdata vastaajaa tutkijan haluamaan suuntaan. Avoimista kysymyksistä saatavat laajat omasanaiset vastaukset auttavat myös tulkitsemaan muita vastauksia sekä hahmottamaan vastaajan viitekehystä (Hirsijärvi, S ym. 2008, 195–196).

3.3 Kysely

Ensisijaiseksi keinoksi tiedonhankintaan opinnäytetyössä valittiin kyselytutkimus, joka oli suunnattu Pirkanmaan pelastuslaitoksen työntekijöille. Kyselyn mukana toimitettiin

saatekirje, jossa selvennettiin kyselyn tarkoitusta ja siihen liittyviä yksityiskohtia (liite 1). Kysely suoritettiin sähköisellä Webropol-ohjelmalla. Kyselyn laatimisessa hyödynnettiin kyselyn muodostamista siten, että osa kysymyksistä ohjautui vastattavaksi vain niille vastaajille, jotka kuuluivat haluttuun kohderyhmään. Tällä pyrittiin kohdentamaan kyselyä mahdollisimman tarkasti siten, että kysymykset mukailevat vastaajan tietämystä palontutkinnasta sekä omaa roolia pelastuslaitoksella. Tutkimusta suunniteltaessa sekundaariseksi toimintataivaksi valittiin haastattelut. Ennen kuin kyselyn vastauksia oli kerätty, ei ollut tarkoituksenmukaista päättää, oliko tutkimusta tarvetta suorittaa myös haastatteluin. Tästä syystä päätös haastattelujen hyödyntämisestä tehtiin vasta kyselyn tulosten ollessa selvillä. Parhaiden tulosten saavuttamiseksi on opinnäytetyötä varten tehty taustatutkimusta siitä, kuinka muilla pelastuslaitoksilla on hyödynnetty palontutkinnan tuloksia.

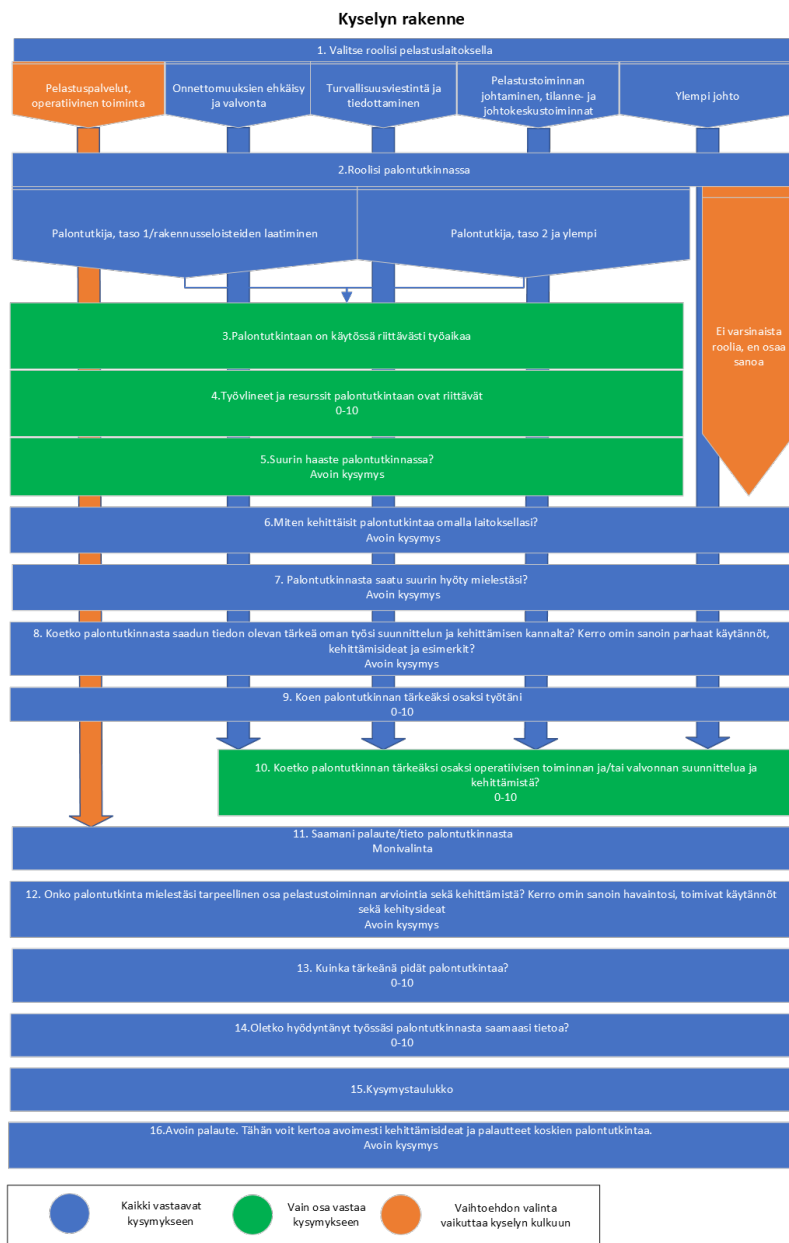
Kaiken kaikkiaan tutkimus pitää sisällään empiiristä tutkimusta, joka pohjautuu omaan kokemukseen, kyselystä saatavaa laadullista tietoa sekä haastatteluista saatavaa tarkentavaa tietoa. Useita menetelmiä hyödyntämällä ja näistä saatuja tietoja yhdistämällä saavutettiin tutkimuksen kehittämisosion kannalta paras tulos. Huomioitavaa monimenetelmäisen tutkimustavan valinnan kannalta oli myös ajatus siitä, että usein yhtä tutkimusmenetelmää käytettäessä saadaan vain yhtä osa-alueita käsittävä tulos (Koppa 2021).

Tutkimuksen pääasiallinen tavoite oli selvittää hyvin erilaisista lähtökohdista palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämistä ja samalla huomioida, että jokaisella käyttötarkoituksella on hyvin erilaiset tavoitteet siitä, miten tutkinnasta saatavia tietoja on tarkoitus hyödyntää. Myös se, miten palontutkinnan tietoa voidaan käyttää, vaihtelee hyvin paljon käyttötarkoituksen mukaan. Turvallisuusviestinnässä palontutkinnasta saatavat case esimerkit sekä tarinallinen kerronta lisäävät viranomaisen uskottavuutta viestijänä ja parantavat valitun viestin vaikuttavuutta kohderyhmässä. Huomioitavaa on myös tutkimustulosten käytön kannalta rajoittavat tekijät, kuten vaitiolovelvollisuus. Pelastuslain 86 § määrittelee selvästi, ettei pelastustoimen palveluksessa oleva tai pelastustoimintaan osallistuva henkilö saa pelastustoimeen kuulumattomalla tavalla käyttää, luvatta ilmaista tai hyödyntää tehtävässään tietoonsa saamaansa seikkaa (pelastuslaki 379/2011, 86 §).

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä Webropol-alustalla. Koska opinnäytetyön tavoitteena on toiminnallisen tutkimuksen keinoin saada aikaan muutos ja kehittää tutkittavaan aiheeseen liittyviä toimintoja, on kysely laadittu siten, että saatavat vastaukset tuovat mahdollisimman hyvin esille käytäntöön liittyvää problematiikkaa sekä vastaajan omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin liittyviä huomioita. Kysely laadittiin siten, että alkuun on sijoitettu vastaajan taustaan liittyvät kysymykset sekä yleisellä tasolla aihetta ja vastaajan roolia kartoittavat kysymykset. Seuraavaksi oli helpot kysymykset ja näiden jälkeen syventävät sekä

aiheeltaan arkaluonteisemmat kysymykset. Kyselyn pituus on suunniteltu siten, ettei vastaaminen ole liian kuormittavaa tai vaikuta vastaajan motivaatioon kielteisesti. Sijoittamalla taustakysymykset vastauksen alkuun ja kyselyn rakentaminen siten, että alun kysymykset luovat vastaajalle perustan tutkimuksen tärkeyteen sekä osoittavat kyselyn tärkeyden, luovat osaltaan luottamusta vastaajan ja kyselyn suorittajan välille. Alun johdattelevien kysymysten jälkeen kyselyssä seuraa vaikeampia ja aiheeltaan arkaluonteisempi kysymyksiä. Lopussa ovat ns. jäähdyttelyvaiheen kysymykset. Suorittamalla kysely sähköisesti saavutettiin kohderyhmä nopeasti ja poistettiin lyöntivirheiden mahdollisuus, joita esiintyy, kun siirretään vastaukset paperisista lomakkeista sähköiseen muotoon. Tämä tapa on opinnäytetyön ajankäytön ja toteuttamisen kannalta tehokkain sekä vastauskäyttämisen kannalta tuloksellisin huomioon ottaen toteutukseen käytettävissä oleva aika (Aaltonen & Valli 2010, 103–112).

Kyselyn rakenne on lähempänä vapaata tutkimusasetelmaa kuin formaalia ja strukturoitua tutkimusasetelmaa. Kyselyn etenemistä ja rakennetta on kuvattu kuviossa 11. Kyselyn alussa kaikille vastaajille esitettiin samat taustaa kartoittavat kysymykset standardoidusti loppuosan sisältäessä avoimia kysymyksiä sekä vastaajan roolista riippuen eri tavalla teemoitettuja kysymyksiä. Kyselyn toteutustavasta ja tyypistä johtuen tutkija ei ollut läheisessä kontaktissa tutkittaviin. Kyselyssä suosittiin muutoin kuin taustakysymysten osalta avoimia sekä skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Skaaloihin perustuvilla kysymystyypeillä pyrittiin osoittamaan palontutkintaan liittyvien mielipiteiden ja koetun hyödyn kokemusta, kun taas avoimilla kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan ja saamaan esille teemoja ja ratkaisuja ongelmakohdiksi koettuihin toimenpiteisiin. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin myös saamaan tuleviin haastatteluihin sopivia aiheita ja aihepiirejä. Tiedonkeruutapana kyselytutkimuksen heikkouksina voidaan nähdä, ettei vastaajien edesottamuksia voida tarkoin tietää. Sen selvittäminen, miten vakavasti vastaaja ottaa tutkimuksen, ei pystytä kyselyssä selvittämään. Myös se, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat, ei voida todentaa. Etuina kyselyssä ovat nopeus ja ajansäästö sekä lisäksi mahdollisuus tavoittaa suuri määrä ihmisiä halutussa kohderyhmässä (Hirsijärvi, S ym. 2008, 188–190).

Kuvio 11. Kyselyn rakenne ja eteneminen

3.3.1 Kyselyn tulokset

Kyselyn vastaajaksi valittiin henkilöitä valvontatehtävistä, pelastuspalveluiden esimiesasemassa olevista, viestinnästä sekä ylemmästä johdosta. Kysely toimitettiin valittujen yhteishenkilöiden kautta. Ohjeistus siitä, kenelle kysely tulisi toimittaa, oli mahdollisimman suppea ja perustui vain kytkökseen joko palontutkinnan suorittamiseen tai palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämiseen. Kyselyn tulokset löytyvät kokonaisuudessaan opinnäytetyön liitteestä 2. Kyselyn yhteydessä lähetetty saatekirje on liitteenä 1. Kyselyyn vastasi

annettuun määräaikaan mennessä 20 työntekijää. Kuviosta 12 ilmenee, että suurin osa vastaajista työskentelee onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan toimialueella. Kuviosta 13 ilmenee, että suurimmalla osalla ei vastaajista ei ole roolia palontutkinnassa.

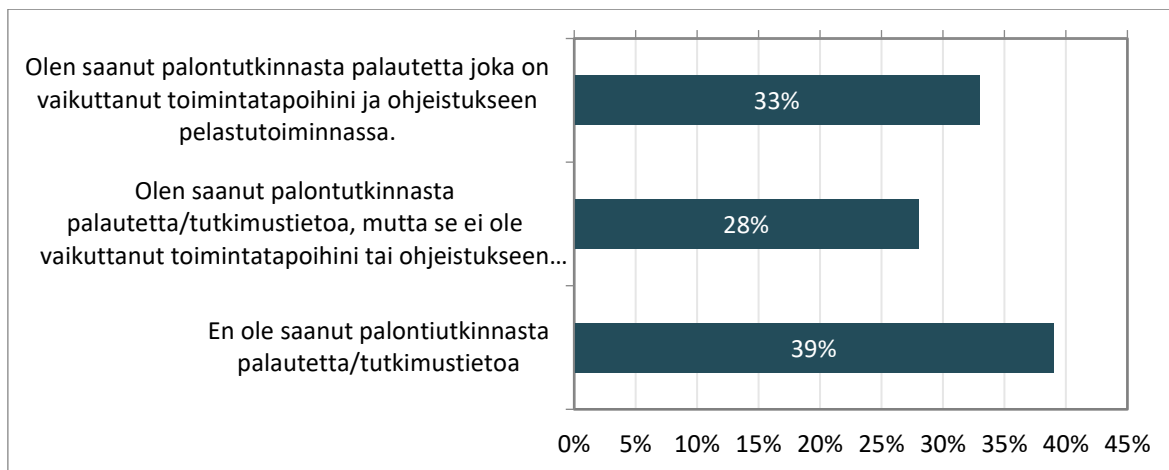
Kuvio 12. Kyselyyn vastaajan rooli laitoksella

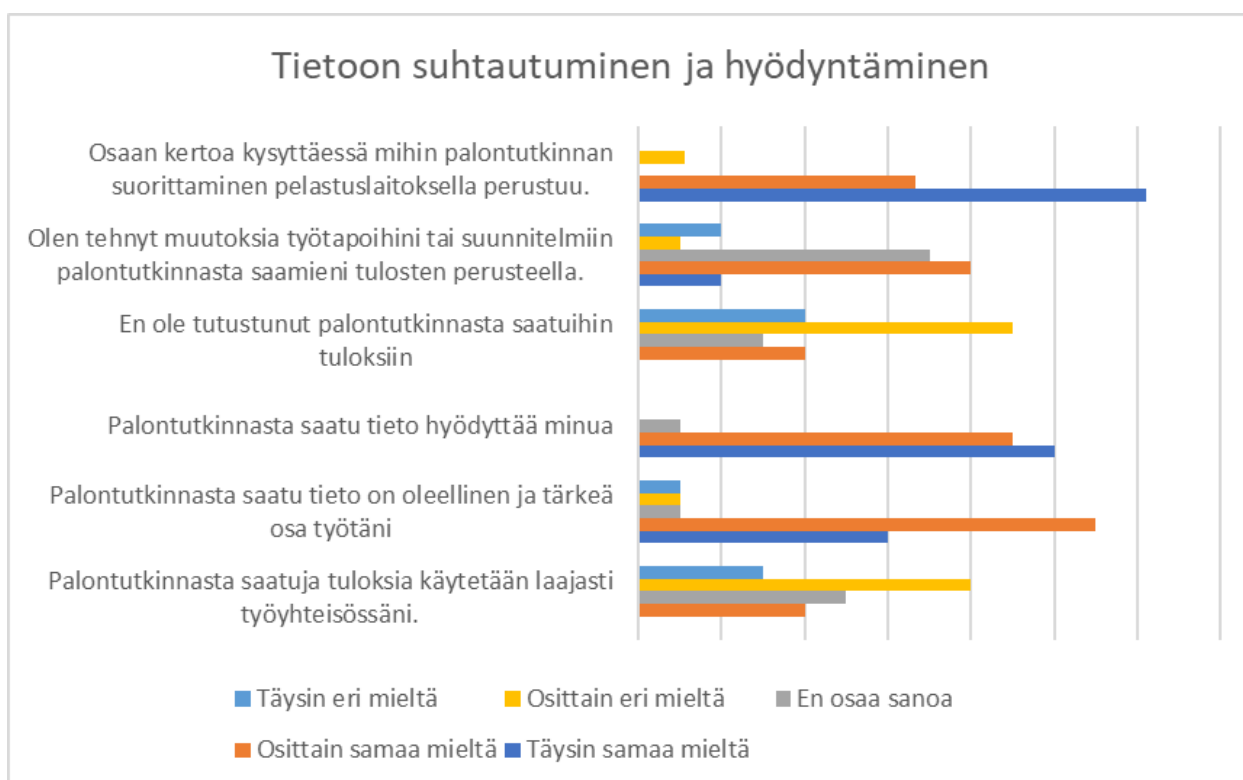
Kuvio 13. Vastaajan rooli palontutkinnassa

Kysyttäessä, kuinka tärkeäksi osaksi omaa työtä palontutkinta nähtiin, oli vastaus erittäin positiivinen. Jopa 70 % antoi vastauksen 9–10 (asteikko 0–10). Vain 20 % antoi vastauksen

7–8 (asteikko 0–10). Yksi vastaaja antoi vastaukseksi arvon 6 (asteikko 0–10). Toisaalta, kun kysyttiin, onko vastaaja hyödyntänyt työssään palontutkinnasta saatua tietoa, oli vastauksista vain 17 % asteikolla 9–10 (asteikko 0–10). Vastaajista 50 % antoi vastaukseksi 7–8 (asteikko 0–10) ja 33 % antoi vastaukseksi 0–6 (asteikko 0–10). Suurin osa vastan- neista ei ollut saanut palontutkinnasta tietoa tai palautetta tai oli saanut, mutta se ei ollut vaikuttanut oman työn suunnitteluun tai kehittämiseen (liite2).

Kuvio 14. Palontutkinnasta saadun palautteen hyödyntäminen

Kuvio 15. Suhtautuminen palontutkinnasta saataviin tuloksiin

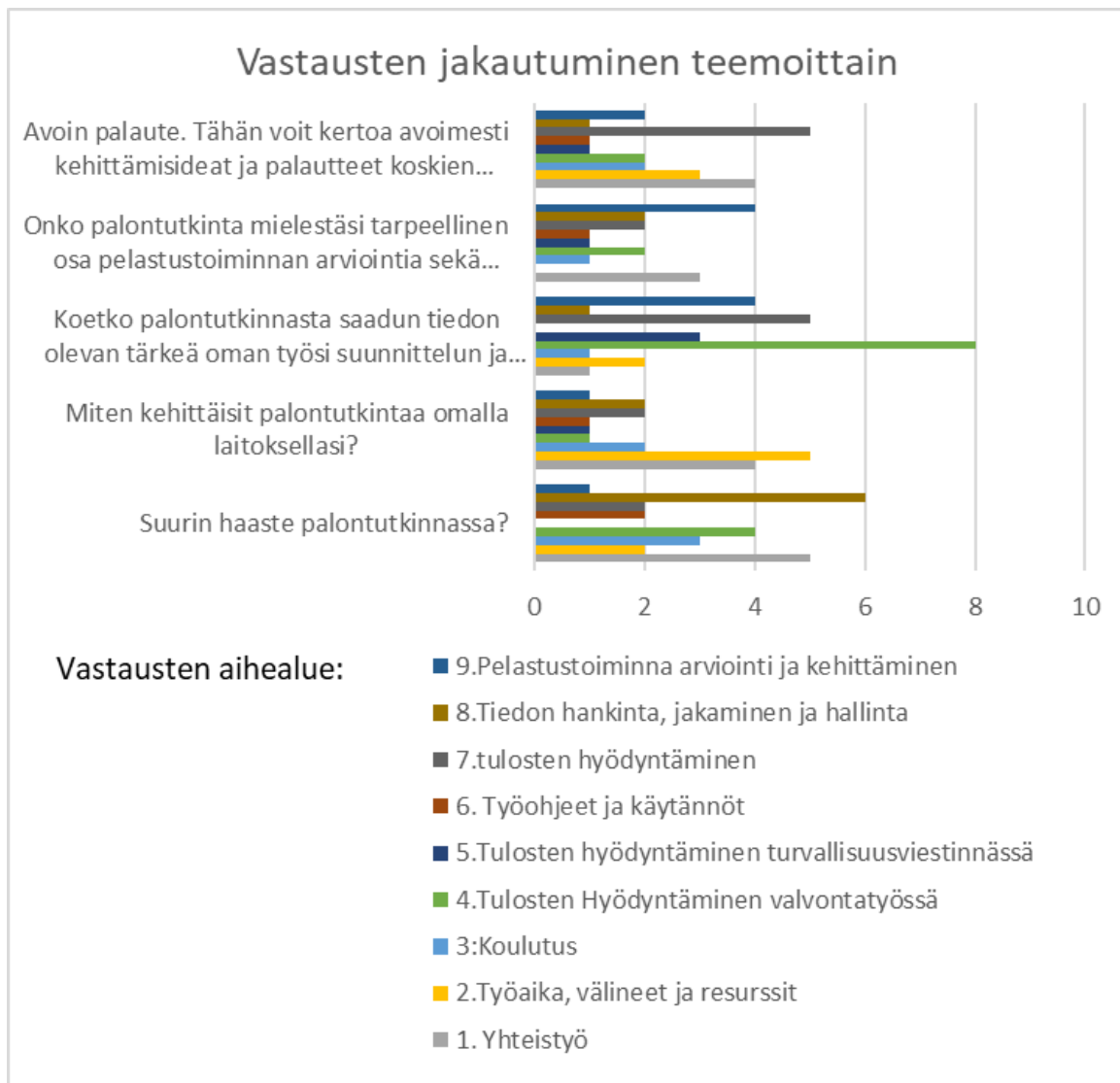
Kuvion 15 esittämässä kysymyksessä pyrittiin kartoittamaan vastaajan tietoa ja asennetta palontutkinnan tulosten hyödyntämisestä pelastuslaitoksella. Tuloksissa oli havaittavissa jonkin verran ristiriitaisuutta. Täysin samaa mieltä ei ollut kukaan vastaajista kysyttäessä palontutkinnan tulosten käytöstä laajasti työyhteisössä. Suurin osa kuitenkin vastasi osavansa kertoa palontutkinnan perustan kysyttäessä. Lisäksi suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että palontutkinnasta saatava tieto hyödyttää vastaajaa.

Avoimet kysymykset

Kyselyssä esitettiin 5 avointa kysymystä, joilla pyrittiin saamaan syvällisempää tietoa kyselyyn vastanneilta. Kyselyn perusteella saadut vastaukset jaettiin yhdeksään eri kategoriaan. Sama vastaus voi esiintyä useammassa vastauskategoriassa.

- Yhteistyö
- Työaika, välineet ja resurssit
- Koulutus
- Tulosten hyödyntäminen valvontatyössä
- Tulosten hyödyntäminen turvallisuusviestinnässä (tuvi)
- Työohjeet ja käytännöt
- Tulosten hyödyntäminen
- Tiedon hankinta jakaminen ja hallinta
- Pelastustoiminnan arviointi ja kehittäminen

Avoimiin kysymyksiin saaduista vastauksista suurin osa kohdistui yhteistyöhön (17 kpl), hyödyntäminen valvontatyössä (17 kpl) sekä tulosten hyödyntämiseen (16 kpl). Vähiten avoimien kysymysten vastauksissa otettiin kantaa työohjeisiin ja käytäntöihin (5 kpl) sekä hyödyntämiseen tuvilla (6 kpl). Suurimmaksi haasteeksi palontutkinnassa koettiin tiedon hankinta, jakaminen sekä hallinnointi (6 kpl) sekä yhteistyö (5 kpl). Kysyttäessä, miten palontutkintaa tulisi kehittää omalla laitoksella, eniten vastauksia sai työaikaa, välineitä ja resursseja (5 kpl) sekä yhteistyötä (4 kpl) koskevat vaihtoehdot. Kysyttäessä suurinta haastetta palontutkinnassa kukaan vastaajista ei vastannut turvallisuusviestintään liittyviä ongelmia. Kuviosta 16 käy ilmi teemoittain jaoteltujen vastausten jakautuminen vastausten kesken.

Kuvio 16. Avointen kysymysten jakautuminen teemoittain

Saaduista tuloksista laadittiin yhteenveto, johon lisättiin kaavioita selventämään eri näkökohtia. Lisäksi avointen kysymysten osalta jaoteltiin teemoittain eri vastaukset siten, että jätettiin pois vastaukset, joissa ei ollut palautteen kannalta oleelliseksi arvioitua tietoa. Kyselyn pohjalta laadittiin haastattelupohja sekä arvioitiin haastateltaviksi soveltuvat henkilöt.

3.4 Haastattelut

Haastattelun tarkoituksena on selvittää, mitä haastateltava ajattelee jostain tietystä asiasta. Yksinkertaisimmallaan asian kysyminen on suora ja käytännöllinen lähestymistapa. Haastattelua voidaan ajatella keskusteluksi, jossa tutkija on suoraan vuorovaikutuksessa haastateltavaan ja pyrkii saamaan selville tutkimuksen aihepiiriin kuuluvia asioita. Keskustelunomainen haastattelu, jossa ilmapiiri on vapaamuotoinen ja etenee vuorovaikutuksessa

haastateltavan kanssa, tarjoaa keinon saada haastateltavalta sellaista tietoa, mitä ei muutoin olisi saavutettavissa. Haastattelun onnistumista pohdittaessa on hyvä miettiä, miten haastattelu tulisi toteuttaa. Haastattelupaikalla, haastattelun asettelulla etukäteen ja haastattelijan käytöksellä voi olla vaikutus siihen, millainen haastattelusta muotoutuu. Haastattelu voi olla strukturoitu, jossa kysymykset on laadittu etukäteen ja haastattelu suoritetaan ennalta määrätysti jokaiselle haastateltavalle. Valitsemalla haastattelutilanne ja -tyyli voidaan haastattelutilanteesta saada luonteva ja näin parantaa haastattelusta saatavan tiedon laatua sekä määrää. Myös puhetavalla ja kysymysten asettelulla voi olla vaikutuksensa siihen, miten haastateltava vastaa tai reagoi (Aaltola & Valli, 2010. 26–29).

Haastattelujen muoto oli hyvin vapaa ja haastattelussa pyrittiin siihen, ettei keskustelua ohjattu tiukasti, vaan haastateltava pääsi muodostamaan hyvin vapaasti omia mielipiteitään ja johdattamaan keskustelua haluamaansa suuntaan. Haastateltaville oli toimitettu kyselystä saadut vastaukset etukäteen. Tällä pyrittiin siihen, että haastateltava sai nähtäväkseen kaikkien vastanneiden näkemykset hyvissä ajoin ja pystyi rauhassa refleктоimaan omia näkemyksiään saatuihin tuloksiin.

Kyselyn jälkeen tuloksista ja vastaajien jakaumasta arvioitiin soveltuvat henkilöt haastateltaviksi. Opinnäytetyön aiheeseen ja tutkimustapaan soveltuen haastattelu suoritettiin kolmelle henkilölle, joilla on merkittävä rooli palontutkinnan kehittämisessä sekä tulosten hyödyntämisessä. Haastattelut tehtiin puhelimen välityksellä sekä paikan päällä, jolloin läsnä oli vain haastateltava sekä haastattelija. Haastattelut nauhoitettiin, jotta vastausten hyödyntäminen on helpompaa. Kaikilta haastateltavilta tiedusteltiin, onko nauhoittaminen hyväksyttävää. Kaikki haastateltavat vastasivat myöntävästi. Haastatteluihin oli varattu kaikkien haastateltavien kanssa n. 45 minuuttia. Haastattelun alussa tuotiin ilmi, ettei aikaraja ole ehdoton ja ettei haastattelua ole tarvetta kiirehtiä.

3.4.1 Haastattelun tulokset

Ensimmäisenä haastateltiin palontutkinnassa aktiivisesti mukana olevaa henkilöä, jolla on myös päätösvaltaa sekä resursseja osallistua ja kehittää palontutkintaa. Henkilöllä oli hyvin selkeä kuva ja ajatus siitä, miten palontutkinta on tällä hetkellä järjestetty, mitä hyötyä palontutkinnalla voidaan saavuttaa sekä miten palontutkintaa tulisi kehittää. Toisena haastateltavana oli ylempään johtoon kuuluva henkilö, jonka vastuualueelle palontutkinta kuuluu. Viimeisen haastateltavan vastuualueeseen kuuluu viestinnän tehtävät sekä tiedottaminen. Haastatteluissa käytettiin samaa kysymyslistaa. Kysymykset olivat suuntaa-antavia ja keskustelu vapaamuotoista. Haastattelujen runkokysymykset on esitetty kuviossa 17.

Haastatteluissa käytetyt kysymykset:

Roolisi?

Koulutus?

Kuinka kauan olet ollut mukana palontutkinnassa?

Kuinka hyvin koet, että palontutkinta toimii tällä hetkellä?

Onko riittävästi koulutusta?

Onko tiedonhallinta ja jakaminen millä tasolla?

Onko riittävästi resursseja käytössä?

Ovatko työvälineet kunnollisia?

Onko ohjeistettu riittävästi?

Miten tuloksia hyödynnetään?

Palontutkinta ja pelastustoiminta?

Palontutkinta ja valvonta?

Palontutkinta ja turvallisuusviestintä?

Palontutkinta ja vpk?

Miten palontutkinnassa otettuja kuvia hyödynnetään tällä hetkellä?

Miten parantaisit toimintaa?

Mielestäsi tärkein prioriteetti ajatellen palontutkinnan kehittämistä?

Vapaa sana:

Kuvio 17, Haastattelun kysymykset

Yleisesti palontutkinta nähtiin haastatteluissa olevan hyvin järjestettyä ja resursseja olevan pääasiallisesti hyvin käytössä palontutkinnan suorittamiseen. Myös muutama kehityskohta koulutuksen ja resurssien käytön kannalta tuotiin esille. Haastatteluissa nousi esille myös henkilöstön asenne ja aktiivisuus, joilla koettiin olevan vaikutusta palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntämisessä.

” Koulutusta tarvitaan lisää. Sisäisen koulutus päivystäville palomestareille, sopimuspalokunnille sekä pelastuksen työntekijöille tarvitaan. Myös 2 tason palontutkijoille joko opiston tai esim. polamk järjestämään koulutusta.” (Haastattelut. Liite 3)

” Resurssit parantunut, yhteistyö hyvää.” (Haastattelut. Liite 3)

” Toimii hyvin, kehitettävää on. Palvelutasopäätökseen ja oman ohjeistuksen mukaan on tarpeita. Nimetty vetäjä ja kehitystä on tapahtunut.” (Haastattelut. Liite 3)

Haastateltavat toivat myös esille, että palontutkintaa kehitetään aktiivisesti ja tämä työ nähtiin positiivisena. Vaikka palontutkinta koettiin tärkeäksi tehtäväksi, esiin nousi tarve tuoda esille palontutkinnasta nousevia teemoja sekä menossa olevia prosesseja sekä sisäisesti että ulkoisesti.

”Palontutkinta tärkeää, mutta ei tunneta. Ei laitoksella eikä myöskään ulkopuolella. Yleisö ei välttämättä tiedä, että palontutkintaa tehdään pelalla. Koetaan poliisin työksi.” (Haastattelut. Liite 3)

*”Parempi tiedon kulku, mitä palontutkinnassa on menossa. Esimerkiksi teematutkin-
nat ja prosessien avaus viestinnälle. Milloin tutkitaan ja miten. Sisäinen tiedottaminen
ja tiedonkulku tärkeää. Vaikka ei olisi valmista ideaa palontutkijalla, että tästä olisi
hyvä viestiä. Kun tietoa jakaa, idea voi syttyä esim. viestinnässä, jolloin ideat moni-
puolistuvat ja yhteistyö paranee.” (Haastattelut. Liite 3)*

Turvallisuusviestinnän osalta haastatteluissa nousi esille hyvin samankaltaisia pohdintoja palontutkinnan nykytilasta sekä tutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämisestä.

”Tutkinnasta tulee uskottavuutta viestintään.” (Haastattelut. Liite 3)

”Ei hyödynnetä riittävästi palontutkinnasta saatavaa tietoa. Someen isommalle yleisölle tietoa ja oikeita tapoja toimia.” (Haastattelut. Liite 3)

”Kun käytetään tietoa oikeista tapahtumista ja materiaalista, niin viesti on vaikuttavampi ja myös herättää luottamusta ja turvallisuutta.” (Haastattelut. Liite 3)

”Palontutkijan antaessa kasvot viestinnässä, voisi olla mahdollisuus paremmin saada viesti läpi mediassa. Yhteistyö ja nopea reagointi viestinnän kanssa, kun tarve viestiä syntyy. Tarvitaan kahdensuuntaista vapaata viestintää.” (Haastattelut. Liite 3)

”Oikeaan aikaan, oikeassa kanavassa ja oikealla tavalla tehtävän viestinnän tärkeys korostuu, kun käytetään palontutkinnasta saatavaa tietoa.” (Haastattelut. Liite 3)

Valvonnan kannalta haastatteluissa esiin nousi huomio, että palontutkintaa suorittavat pääosin onnettomuuden ehkäisyn ja valvonnan toimialueella toimivat henkilöt, joiden päätyönä on valvontatyö. Tämän takia koettiin, että palontutkinta kuuluu työsuoritteena valvontaa tekevien työnkuvaan. Koettiin myös, että palontutkinta antaa valvonnan työhön näkemystä ja työkaluja valvonnan työn suorittamiseen.

”Palontutkinnasta työkaluja valvontaan. Oikeita havaintoja oikeasta elämästä helpompi saada asiakas ymmärtämään asian vakavuus.” (Haastattelut. Liite 3)

”Ei hyödynnetä riittävästi palontutkinnasta saatavaa tietoa. Tutkinnasta saatava tieto auttaa tuomaan tarkastuksilla epäkohtia esiin ja vaikuttavuutta, kun pystytään kertomaan elämästä esimerkkejä.” (Haastattelut. Liite 3)

Valvontaan kohdentuvia havaintoja ja kehittämideoita nousi esille myös muutamia. Sama aihealue kuin muiden toimintojen kohdalla oli esillä myös valvonnasta puhuttaessa: yhteistyön lisääminen, yhteiset palautekeskustelut, koulutus sekä toimintamalli, jossa valvontaan osallistuvilla on mahdollista osallistua matalalla kynnyksellä palontutkintaan parityöskentelynä 2-tason palontutkijan kanssa. Palontutkintaan käytettävien resurssien parempi hyödyntäminen on vahvasti kytköksessä valvonnan toimialueeseen, jossa työskentele suurin osa 2-tason palontutkijoista. Rakennusselosteiden Pronto-järjestelmään kirjaamisesta vastaavat myös pääosin palotarkastajat, jotka toimivat palontutkinnassa. Resurssointi sekä aika-
taulujen laatimien myös palontutkinnan tarpeita ajatellen nostettiin myös esille osana työn sujuvuutta sekä vaikuttavuutta.

”Rakennusselosteiden tekijöille koulutusta.” (Haastattelut. Liite 3)

”Työaikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta voidaan reagoida myös ilmiöihin sekä ennalta ehkäisevään työhön. SM (sisäministeriö) linjauksiin reagointi ja vaikuttava viestintä on tärkeässä roolissa. Määräaikainen valvonta tärkeää, mutta pitää olla tilaa myös OE (onnettomuuksien ehkäisy) työhön.” (Haastattelut. Liite 3)

Palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämisestä osana eri toimintojen ohjausta sekä sisäisen strategian tukena toimimisesta saatiin haastatteluissa erilaisia vastauksia. Esille nousi toistuvasti yhteistyö eri osastojen välillä eri muodoissaan. Pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn vastuualueiden välillä koettiin kehittämistarvetta palautetilaisuuksien järjestämisessä sekä yhteistyön parantamisen osalta, jossa molempien vastuualueiden osallistuminen erilaisiin toimintoihin yhdessä nähtiin tarkoituksenmukaiseksi.

”Tuloksia ja yhdyspintoja tulisi hyödyntää palontutkinnan ja pelastuksen välillä, jotta kokemuksista voidaan oppia.” (Haastattelut. Liite 3)

”Case esimerkkien esittely ja tapauksesta oppiminen.” (Haastattelut. Liite 3)

”On parannettavaa. Palautetilaisuuksia pitäisi olla enemmän sekä onnistumisten että kehittämiskohteiden osalta. Malli puuttuu, kuka tekee ja minkälaisista keikoista. Selkeä malli olisi hyvä. Sisäisten raporttien parempi huomioiminen ja syyllistämisen välttäminen pelastustoiminnan kehittämisessä.” (Haastattelut. Liite 3)

Palontutkinnan tulosten hyödyntämisen esteeksi haastatteluissa nousi toimintamallien puuttuminen, resurssointi sekä kuvien käyttöön liittyvä problematiikka. Toimintamallien puuttuminen havaittiin esimerkiksi siinä, että palautekeskustelun käynnistämistä koskevaa selkeää malli ei ole. Pirkanmaan pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä valmista

suunnitelmaa, milloin palautetilaisuus tulisi pitää ja kenen vastuulla asian toimeenpano on. Myös 2-tason tutkinnan laukaisevan taloudellisen tuhon arviointiin koettiin tarvittavan parempaa ohjeistusta sekä koulutusta. Myös 1-tasolla tapahtuvaan syttymissyyn arviointiin koettiin tarvittavan lisäkoulusta operatiivisen henkilökunnan sekä sopimuspalokunnan osalta.

”Loukkaantuneen tai vainajan kohdalla osataan tutkintakynnys määritellä hyvin. Kun kyseessä on omaisuusvahinko, ei välttämättä osata käynnistää tutkintaa.” (Haastattelut. Liite 3)

”Pelastuspuoli sekä sopimuspalokunnat tekevät 1 tason tutkintaa, jossa olisi kehittämistä, että saataisiin pelastustoiminnan johtajalta arvio syttymissyystä.” (Haastattelut. Liite 3)

”Nykyisillä resursseilla pystytään lakisääteisen tason ylläpitoon. Kehittymiseen tarvitaan resurssien parempaa hyödyntämistä ja laajempaa tekijäpohjaa. Ei niinkään uusia vakansseja, vaan työn parempaa suunnittelua ja tehtävien jakoa.” (Haastattelut. Liite 3)

”Työaikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta voidaan reagoida myös ilmiöihin sekä ennalta ehkäisevään työhön.” (Haastattelut. Liite 3)

Turvallisuusviestinnän osalta kyselyyn osallistuneilta vastaajilta saatiin suhteellisen vähän ehdotuksia tai turvallisuusviestintään liittyviä vastauksia. Tämä vahvisti aiempaa oletusta, jonka mukaan palontutkinta nähdään ensisijaisesti osana pelastustoiminnan kehittämistä tai erillisenä lakisääteisenä pelastuslaitoksen toimintona, jolloin myös tulosten hyödyntämistä ohjaavat vahvasti näiden koettujen roolien tärkeys. Haastatteluissa nousi vahvasti esiin palontutkinnan tulosten hyödyntäminen sosiaalisessa mediassa.

Valvonnan rooli yhteistyössä pelastustoiminnan kanssa perustuu pääosin palotarkastajien rooliin palontutkintatyössä, jossa yhtymäpintoja pelastustoimintaan ja operatiiviseen toimintaan on enemmän kuin perinteisessä valvontatyössä. Palontutkinnassa tehtävä yhteistyö mahdollistaa molemmille osapuolille paremman tuntemuksen toistensa työnkuvaan ja tätä kautta mahdollistaa syvemmän osaamisen hankkimisen omaan työhön kytköksissä oleviin toimintoihin. Osa määräaikaisessa valvonnassa valvottavia pelastuslain alaisuuteen kuuluvia osa-alueita perustuvat pelastustoiminnan suorittamisen edellytyksiin sekä pelastajien työturvallisuuteen. On siis perusteltua, että määräaikaista valvontaa suorittava onnettomuuksien ehkäisy ja valvonnan vastuualueella toimiva palotarkastaja omaa pelastustoiminnan vastuualueen toiminnasta käytäntöön perustuvaa tietoutta. Näin valvontatoiminta

on vaikuttavampaa ja perustuu todellisuuteen perustuviin käytäntöihin ja havaintoihin. Vastavuoroisesti myös pelastuspalveluiden toimialalla työskentelevä operatiivinen henkilöstö voi saada yhteistyöstä tärkeää tietoa valvontatoiminnasta saatavasta konkreettisesta tiedosta koskien mm. rakennusten luvanmukaisuutta sekä viranomaistyöskentelystä asiakasrajapinnassa.

Palontutkinnan osalta esiin nousi sekä kyselyssä että haastatteluissa kehittämistarpeita, joiden taustalla oli resurssien hallinta sekä roolitus eri toiminta-alueiden kesken. Vaikeutena ei ole niinkään resurssien puute, vaan resurssien parempi hallinta ja jakaminen. Palontutkinta kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn toimialueeseen, kun taas varsinkin palontutkinnan alkuvaiheen toimijat ovat pelastustoiminnan toimialueen alla. Muutoksia on vaikea implementoida. Eri vastuualueiden tavoitteet ja resurssit poikkeavat vahvasti toisistaan. Palontutkinnan 2-tason tutkijat tekevät myös tutkintaa oman päätyön ohella, joten ajankäyttö ja resurssien saaminen kehittämistyöhön on haastavaa. Palontutkinnan nykytilasta saatiin hyvin yhtenäinen kuva haastatteluissa. Kaikki haastateltavat kokivat, että palontutkinta on asiantuntevaa ja kehitystä positiiviseen suuntaan on tapahtunut.

3.5 Toimenpide-ehdotukset

Tarvittavista toimenpiteistä laadittiin sisäiseen käyttöön raportti, jossa käytiin yksityiskohtaisesti läpi toimenpide-ehdotukset eri toimialueittain. Palontutkinnan kehittämisen kannalta kyselyn sekä haastatteluiden pohjalta nousi esiin selkeä tarve parantaa yhteistyötä kaikkien sisäisten toimijoiden kesken. Raportissa on tarkemmin käsitelty ehdotettuja toimenpiteitä. Tämän opinnäytetyön rajauksen kannalta jätän pelastustoimintaa koskevat ehdotukset ja havainnot käsittelemättä. Kuviossa 18 on esitetty yhteenvetona haastatteluissa havaitut kehityskohteet ja niihin liittyvät toimenpiteet.

Toimenpide	Kuvaus
Koulutus ja resurssit	<p>Panostetaan lisäkoulutukseen ja resurssien varmistamiseen palontutkinnassa. Erityisesti 1. tason tutkijoille tarjotaan lisäkoulutusta ja varmistetaan riittävät resurssit tutkinnan suorittamiseen. Oikea asenne ja työtapa ensiarvoisen tärkeää.</p> <p>Sisäistä koulutusta sekä yhteistyötä eri laitosten ja pelastusopiston kanssa laadukkaana koulutuksen varmistamiseksi.</p>
Yhteistyön tiivistäminen	<p>Järjestetään säännöllisiä yhteispalavereita eri osastojen välillä, kuten viestinnän, operatiivisen henkilöstön ja valvonnan kanssa. Tavoitteena on parantaa yhteistyötä ja tiedonkulun avoimuutta organisaatiossamme.</p> <p>Työryhmä tai yhteistyöryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti tulosten hyödyntämiseksi. Palontutkinta paikalle halukkaiden mukaan ottaminen (valvonta, viestintä ja operatiivinen toiminta). Auttaa ymmärtämään tutkintaa ja muiden roolia suuremmissa mittakaavassa.</p>
Tulosten hyödyntäminen	<p>Aktiivista tulosten esille tuomista ja niiden jalostamista. Tiedon hyödyntäminen operatiivisessa toiminnassa ja viestinnässä on keskeistä.</p> <p>Jatkuva kahden suuntainen sisäinen viestintä eri toimijoiden välillä luo uusia ideoita ja toimintatapoja. Viestinnän, valvonnan ja operatiivisen palvelun välillä yhteistä toimintaa ja tiedonvaihtoa.</p>
Turvallisuusviestintä	<p>Kehitetään tapoja tuoda palontutkinnasta saatu tieto esille organisaation sisällä ja ulkoisessa viestinnässä. Hyödynnetään palontutkinnan tuloksia aktiivisesti turvallisuusviestinnässä. Viestinnän toimijan osallistaminen palontutkintaan (pari työskentely). Tällä tavoin voidaan vaihtaa</p> <p>Kuvaamisen ja kuvien hyödyntämisen parantaminen. Vaatii pitkäjännitteistä kehittämistä ja yhteistyötä. Oikeiden henkilöiden ja yhteistyön laadun varmistaminen ensiarvoisen tärkeää. Kuvien käyttämisessä oikeat työtavat sekä luottamus siihen, että käytetään vain oikeanlaista materiaalia tärkeää.</p>
Valvonta	<p>Vahvistetaan valvonnan roolia tulosten hyödyntämisessä ja vaikuttavuuden parantamisessa. Tiedon jakaminen ja yhteisen käsittelyn lisääminen pelastustoiminnan ja valvonnan välillä on tärkeää. Molemmille tulee parempi yleiskuva pelastuslaitoksen eri toiminnoista sekä oman työn linkittyminen suurempaan kokonaisuuteen avaa uusia toimintamalleja ja näkemyksiä.</p> <p>Palontutkinnasta saadun tiedon käyttö valvonnassa. Esimerkkinä valvonnan vaikuttavuuden nousu, kun voidaan esittää tietoon perustuvia tuloksia palontutkinnasta. Korjausmääräysten perustelu palontutkinnan tuloksilla ja nojautuminen esimerkkeihin. Näin asiakkaan on hyvin todennäköisesti helpompi nähdä hyödyt palotarkastajan esiin tuomien havaintojen korjaamiseksi, kun on esittää todellisia kustannuksia ja tuhoja mitä vastaavissa onnettomuuksissa on realisoitunut.</p>

Kuvio 18. Yhteenveto toimenpiteistä

Raporttiin kirjattiin yhteenveto havainnoista sekä toimenpide-ehdotukset eri vastualueittain tulosten helpomman hyödyntämisen sekä ryhmittelyn perusteella. Tulokset esiteltiin haastatetuille ja näiltä pyydettiin palautetta sekä arviota siitä otetaanko toimenpiteet käyttöön.

Valvonta:

Valvonnan osalta selkeä ja helposti parannettava kehityskohta on rakennusselosteita tekevien palotarkastajien lisäkouluttaminen. Valvonnan työtä tekevien piiristä nousi myös halu ja tarve hyödyntää palontutkinnasta saatavia tuloksia tehokkaammin omassa työssä. Palontutkinnassa tapahtuvasta työstä halutaan enemmän tietoa.

Palontutkinnan pelastustoiminnan edustajille pitämiin palautekeskusteluihin olisi tarkoituksenmukaista osallistua myös valvontatyötä tekevien oman halukkuuden ja tarveharkinnan mukaan. Valvontatyötä pääasiallisena työnään tekevien palontutkintaa suorittavien henkilöiden työsuunnittelussa ja resurssoinnissa tulisi ottaa huomioon väljyys ja mahdollisuus osallistua palontutkinnan tulosten hyödyntämiseen. Myös osallistuminen turvallisuusviestintään tulisi ottaa huomioon työsuunnittelussa.

Palontutkinnasta saatavien tulosten parempi hyödyntäminen valvontatyössä tulisi olla aktiivisesti esillä ja mahdollistaa mahdollisimman laajasti valvontatyötä tekevien keskuudessa. Tutkituista tosielämään sidotuista esimerkeistä on hyötyä niin vaikuttavassa valvontatyössä kuin oman työn näkemisessä osana suurempaa strategiaa. Tämä näkyy myös oman työn merkityksellisyyden kokemisena kuin työssä jaksamisen kehittymisenä.

Turvallisuusviestintä:

Yhteistyötä palontutkinnan kanssa tulisi lisätä. Tällä hetkellä viestinnän edustajilla ei ole pääsyä palontutkinnasta saatavaan tietoon. Myös palontutkintaa tekevien henkilöiden linkki viestintään puuttuu. Kokoontumalla säännöllisesti ja käymällä läpi meneillään olevia tutkimuksia sekä näistä saatuja havaintoja helpottuu sisäisen ja ulkoisen viestinnän toteuttaminen. Turvallisuusviestinnän teemoja saataisiin palontutkinnasta sosiaaliseen mediaan hyödynnettäväksi. Aiheiden muokkaaminen yhdessä viestinnän kanssa parantaa kaikkien osapuolten katsantokannan laajenemista. Kun substanssiosaaminen hyödynnetään palontutkinnasta ja keinot, miten viestitään turvallisuusviestinnästä, saavutetaan vaikuttavaa viestintää. Viestintä auttaa viestinnän kohdeyleisön määrittämisessä sekä oikean alustan ja tavan valinnassa. Samalla myös palontutkijoiden käsitys oman työn tulosten hyödyntämisestä lisääntyy.

Myös intraan ja muuhun sisäiseen viestintään voi olla tarjolla sellaista tietoa, mitä tutkimuksessa ei välttämättä osata arvioida hyödynnettäväksi. Kun sisäisesti viestitään palontutkinnasta enemmän, yhteistyö ja ideointi yli oman toimialuerajan mahdollistaa uusien ideoiden ja toiminta-ajatusten vaihdon sekä hyödyntämisen.

Pelastusviranomaisella on laajat tiedonsaantioikeudet eri velvollisuuksien ja vastuiden hoitamista varten. Tuotettaessa materiaalia turvallisuusviestinnän tarpeisiin on huolehdittava, ettei sellaista tietoa jaeta, joka voi vahingoittaa tiedonsaantivelvollisuuden nojalla toimitetun tiedon antajaa. Tämän takia yhteistyö turvallisuusviestinnän kanssa yksityisyydensuojaa ja salassapitovelvoitteita noudattaen on erityisroolissa hyödynnettäessä palontutkinnan materiaaleja viestinnässä.

Palontutkinta:

Palontutkijoiden kouluttamista ottamaan kuvia myös sisäiseen käyttöön on lisättävä. Kuvien käyttöön ja ottamiseen olisi tarvetta lisätä koulutusta sekä samalla hahmottaa uusia mahdollisuuksia kuvien käyttötavoille.

Pronton käyttöön liittyvää laadun seuranta ja koulutusta sekä ohjeistusta tulisi lisätä. Pron-ton käyttöön ja toimintaohjeiden noudattamiseen olisi tarpeen saada vastuuhenkilö, jonka toimintaan kuuluisi seurata Pron-ton käytön asianmukaisuutta sekä laatua.

Pelastustoiminnan niille toimijoille, joiden tehtäviin kuuluu arvion laatiminen palon syttymissyystä, tulisi järjestää aiheesta koulusta sekä mahdollistaa neuvontaa aiheesta tarvittaessa. Myös toimintamallien kehittäminen siitä, milloin tulee käynnistää II-tason tutkinta taloudellisten vahinkojen perusteella, on tarpeen.

Kuvankäsittelyohje tulisi saattaa valmiiksi. Kuvien ottamiseen, säilyttämiseen ja jakamisen ohjeistamiseen tulisi järjestää koulutusta ja toimintoja kehittää. Näin voidaan varmistaa tietoturva- sekä salassapitonäkökulmien huomioiminen palontutkinnan suorittamisessa. Lisäksi voidaan hyödyntää kuvia asianmukaisesti sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Pelastuspalveluiden toiminta-alueiden henkilöstön osallistumista palontutkinnan II-tason tutkintoihin tulisi lisätä ja mahdollistaa. Näin toimimalla voidaan monipuolistaa palontutkintaa tekevien henkilöiden näkemystä sekä lisätä palontutkinnan tietopohjaa.

Yhteistyö ja erilainen tiedonvaihto kaikkien eri toimijoiden kesken pelastuslaitoksen sisäisesti tulisi olla mahdollisimman vaivatonta ja mahdollistettu siten, että tietoa on saatavilla ja yhteistyö koetaan positiiviseksi. Yhteiset ja säännölliset palaverit tai käytännöt, joissa osallistetaan työntekijöitä eri rooleista, mahdollistaa uusien käytäntöjen vakiintumisen sekä tiedon vapaan liikkuvuuden myös tulevaisuudessa.

Palontutkinnan roolia tulee jatkossakin tuoda aktiivisesti esille sekä pyrkiä tulevaisuudessa lisäämään palontutkintaan käytettäviä resursseja. Nykyisellä käytettävissä olevilla resursseilla palontutkinnan suorittamisessa voidaan saavuttaa lakisääteinen taso. Mikäli palontutkintaa pyritään kehittämään ja tutkinnan laatua parantamaan, on resurssien lisääminen tarpeen.

4 Yhteenveto ja pohdinta

4.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Opinnäytetyön pääasiallinen tarkoitus oli selvittää palontutkinnasta saatavan tiedon hyödyntämisen nykytilanne sekä pyrkiä selvittämään toiminnallisen tutkimuksen keinoin kehittämisideoita sekä mahdollisia haasteita, joista voisi olla haittaa kehittämisen esteenä. Opinnäytetyö eteni suunnitellusti niin aikataulullisesti kuin etukäteen suunniteltujen puitteiden ja tutkimukselle asetettujen tavoitteiden ja rajausten osalta. Valittujen tutkimuskysymysten ja aiheen rajauksen kannalta oli tarpeen keskittyä palontutkinnan osalta turvallisuusviestintän, valvonnan ja strategisen johtamisen tarpeisiin. Tämän takia sopimuspalokuntien rooli palontutkinnan tulosten keräämisessä sekä osana turvallisuusviestintää jäivät tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Vaikka aihe on tärkeä ja sopimuspalokuntien rooli tärkeä, myös palontutkinnan tulosten hankkimisen kannalta, oli tulosten saavuttamisen kannalta loogista jättää sopimuspalokuntien rooli työn ulkopuolelle. Suurin syy tähän oli sopimuspalokuntien ainutlaatuinen ja poikkeuksellinen rooli. Sopimuspalokuntien kytkeytyminen pelastustoimintaan ja sitä kautta palontutkintaan olisivat olleet opinnäytetyön kannalta niin suuria kokonaisuuksia, että ne olisivat vaatineet kokonaan oman työnsä.

Pelastustoimen johtamisen kehittäminen sekä työturvallisuus, joihin palontutkinta vahvasti myös kytkeytyy, ovat aihealueita, joista opinnäytetyön tekijällä ei ollut substanssiosaamista. Nämä aihealueet ovat luonteeltaan varsin erilaisia nyt tutkitun aihealueen kanssa. Lisäksi aihealueeseen liittyviä opinnäytetöitä sekä erilaisia selvityshankkeita on tehty jo useita. Näistä syistä työn sujuvuuden sekä hallittavuuden kannalta oli luontevaa näidenkin aiheiden rajaaminen opinnäytetyön ulkopuolelle niiltä osin kuin se oli mahdollista. Aiheista nousseet kehitysideat kirjattiin ylös ja niiden jatkotutkimustarpeista keskusteltiin haastateltavien kanssa. Aihetta käsiteltiin sisäiseen käyttöön tarkoitetussa raportissa tarkemmin.

4.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettiset lähtökohdat

Opinnäytetyötä tehdessä on otettu huomioon tutkimuksen eettiset lähtökohdat. Työn laadinnassa on noudatettu opinnäytetyötä koskevia suosituksia. (Arene Ry, 2020)

Opinnäytetyö ei vaatinut eettistä ennakoarviointia, koska se ei kohdistunut ihmiseen eikä ollut luonteeltaan lääketieteellistä. Työssä ei myöskään käsitelty henkilötietoja, joten siltäkään osalta tarkempaa eettistä tarkastelua ei tarvittu. Opinnäytetyötä varten haettiin Pirkanmaan hyvinvointialueelta opinnäytetyön mukaiset luvat ja niihin saatiin myöntävä vastaus. Opinnäytetyön tekijä on viranhaltijana Pirkanmaan pelastuslaitoksella ja työtehtäviin

sisältyy myös palontutkinnan suorittaminen. Luotettavuuden arviointiin liittyen myös tämän opinnäytetyön tekijän asema suhteessa toimeksiantajaorganisaatioon on arvioitu. Työn tekijä on tehnyt opinnäytetyötä osana viranhoitamista ja on osa organisaatiota. Peilattaessa opiskelijan asemaa suhteessa työn tarkoitukseen ja tavoitteeseen, opiskelija ei ole esteellinen tekemään kyseistä opinnäytetyötä. Myös haastatteluihin ja kyselyyn osallistuneet ovat osa toimeksiantajaorganisaatiota ja heidän osallistumiselleen ei ole nähty esteellisyyttä.

Opinnäytetyön tekijä on perehtynyt tutkimuksen aiheeseen ja sitoutunut organisaation toimintamalleihin sekä ohjeistukseen, esimerkiksi koskien tiedonhallintaa sekä luottamuksellisuutta. Opinnäytetyön ohjaajaa on tiedotettu opinnäytetyön etenemisestä sekä menetelmistä ja saatu palaute on otettu huomioon. Kyselyyn vastanneille sekä haastatteluun osallistuneille on tiedotettu, miten haastattelujen tuloksia sekä kyselystä saatavaa dataa hyödynnetään. Lisäksi on tuotu esiin, ettei yksittäisiä vastaajia voida lopputuotoksesta identifioida. Myös opinnäytetyön julkaiseminen valmistuessaan on kerrottu kaikille osallistujille. Opinnäytetyön tuloksista kootaan tiivistetty raportti, jossa käydään läpi saadut tulokset sekä niiden pohjalta tehdyt johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset (liite 4).

Palontutkinta koskettaa osaltaan laajasti kaikkia pelastuslaitoksen toimijoita. Palontutkinnan tulosten laajempi jakaminen sekä tietoisuuden lisääminen eri rooleissa toimivien ihmisten kesken parantaa koko tehtäväkentän toiminnan ymmärtämistä sekä tilannekuvan monipuolistumista koko organisaation osalta. Palontutkinnalla ja varsinkin palontutkinnasta saatavan spesifin ja eksklusiivisen tiedon hyödyntämisellä on oman toiminnan suunnittelun sekä kehittämisen kannalta ensiarvoisen tärkeä rooli. Kyselyn ja haastattelujen tulokset tukevat ajatusta, että palontutkinnasta saatavalla tiedolla on paljon vielä käyttämätöntä potentiaalia niin omien resurssien hyödyntämisessä kuin organisaation profiilin nostamisessa ulkoisesti. Tiedolla johtamisen kannalta palontutkinnan tulokset näyttävät hyötynä, jolla voidaan perustella resurssien käyttöä sekä jo olemassa olevan toiminnan perusteita entisestään monipuolistuvassa toimintaympäristössä.

4.3 Loppuyhteenveto

Opinnäytetyön tulokset esitettiin ylemmälle johdolle, palontutkinnasta vastaavalle henkilölle sekä viestinnän vastuuhenkilölle. Kaikkien haastatteluihin osallistuneiden kanssa keskusteltiin saaduista tuloksista sekä ehdotetuista toimenpiteistä. Saatujen vastausten perusteella tuloksia pidettiin hyödyllisinä ja nähtiin myös olevan tarvetta ottaa uusia toimintamalleja käytäntöön.

Palontutkinnan tulosten hyödyntämisellä on myös pelkkää turvallisuusviestintää laajempi vaikutus ja potentiaali organisaation strategisessa johtamisessa. Tässä opinnäytetyössä

esiin nostettujen sovelluskohteiden erilaisuus ja eri toiminta-alueiden erilaiset strategiset viitekehykset luovat sisäisesti haasteita ymmärtää ja soveltaa organisaation eri toimialueiden toimintaa. Haastetta luo myös se, että voidaan hyödyntää näistä toiminnoista saatavaa tietoutta oman työn tukena. Tekemällä tiiviimpää yhteistyötä sekä pureutumalla yhteiseen kaikkia eri tavalla koskettavaan tehtävään on mahdollista lisätä ymmärrystä organisaation toiminnasta, parantaa yhteistyötä ja tätä kautta parantaa strategista johtamista sekä tiedolla johtamista. Myös vaikuttavuus turvallisuusviestinnässä ja viestinnän parempi läpäisevyys ja uskottavuus kasvavat sekä turvallisuusviestinnän rooli osana työtä selkeytyy.

Palontutkinta ja siitä saatavat tulokset nousevat tärkeään rooliin myös tiedolla johtamisessa. Tiedon hallinnan rooli palontutkintaa tehdessä ja tuloksia hyödyntäessä on keskeisessä roolissa. Palontutkinnan suorittamisen kannalta on kaikki tutkinnassa hyödynnettävä tieto, kuten kuvat ja videot, oltava palontutkijoiden saatavilla mahdollisimman helposti. Tässä voi olla haasteita, koska onnettomuuspaikalla on pelastustöiden aikana toimijoita useasta eri organisaatiosta sekä myös sivullisia. Pelastajien vuorotyö, sopimuspalokuntien irrallisuus pelastustoiminnan organisaatiosta sekä tietoturvallinen materiaalin siirto luovat omat haasteensa materiaalin nopealle tutkimiselle. Ohjeistusta siitä, miten ja mitä palopaikoilla olisi ensiarvoisen tärkeä kuvata palontutkinnan kannalta, ei ole. Ohjeistamalla pelastuslaitoksen omat toimijat kuvaamaan palopaikalla tutkinnan kannalta tärkeitä yksityiskohtia on mahdollista saavuttaa tarkempaa tietoa palon vaiheista sekä pelastustoiminnan etenemisestä ja näistä aiheutuvista vaikutuksista tutkittavan palon etenemiseen. Tietojen hallinta vaikuttaa vahvasti myös resurssien tehokkaaseen käyttöön tutkintaa suoritettaessa. Palopaikalla tehdyt tallenteet ja havainnot on ensiarvoisen tärkeää saada talteen mahdollisimman pian onnettomuuden jälkeen. Saatu tieto tulipalon syttymisestä, etenemisestä tai esimerkiksi pelastustoiminnan aikana tehdyistä toiminnoista, voi ohjata tutkintaa siten, että palopaikalla voidaan tarvita lisätutkintaa. Tietoja voidaan hankkia myös paloon liittyviltä toimijoilta, kuten sähköyhtiöiltä tai toisilta viranomaisilta. Mitä pidempi aika onnettomuudesta on, sitä haastavampi palopaikalla olevia jälkiä on tulkita. Onnettomuuspaikka voi altistua säälle tai ulkopuolisten toimijoiden aiheuttamille muutoksille, joilla voi olla vaikutusta palontutkinnan suorittamiseen. Onnettomuuden ja yhteydenoton välinen aika vääristävät silminnäkijöiltä saatavan tiedon luotettavuutta. Ihmisten havaintoihin onnettomuudesta vaikuttavat julkisuudessa käydyt keskustelut, asian läpikäyminen pelastuslaitoksen sisällä tai yksityiskohtien muistamisen hankaluus pitkän ajan kuluttua tapahtuman ja haastattelun välillä.

Tuloksien ja varsinkin tutkinnasta saatavan materiaalin hyödyntäminen turvallisuusviestinnässä on myös erittäin moninainen ja hankalasti hallittava asia. Tutkinnasta saatavan materiaalin käyttö esimerkinomaisesti ja tarinallistettu sisältö opastamaan turvallista tapaa toimia on tehokas ja viestin vaikuttavuuden kannalta tärkeä keino. Riskejä kuitenkin on

huomattavan paljon. Viranomaisen viestinnässä on huomioitava kansalaisten yksityisyyden suoja sekä tietosuojaan liittyvät riskit. Turvallisuusviestinnän materiaalia luotaessa yhteistyö viestinnän ammattilaisten sekä palontutkintaa suorittavien asiantuntijoiden kesken on keskeisessä asemassa.

Strategian kannalta palontutkinnasta saatavaa hyötyä on mahdollista saavuttaa resurssien suunnittelussa, valvontatoimenpiteiden suunnittelussa, turvallisuusviestinnän kohdentamisessa sekä kohderyhmien tunnistamisessa. Lisäksi hyötyä on mahdollista saada yleisesti johtamisen tukena eri osastojen välisen tiedonvaihdon sekä osaamisen lisäämisellä. Opin näytetyössä nousi vahvasti esille eri toimijoiden kesken tehtävän yhteistyön lisääminen sekä yhteistyön syventäminen. Tietämys muiden organisaatioissa työskentelevien tehtävistä sekä erilaisista tulokulmista kaikkia pelastuslaitoksen työntekijöitä koskettavien työtehtävien suorittamiseen ja niistä saatavien tulosten hyödyntämiseen on esimerkki oman työn merkityksellisyyden oivaltamisesta sekä työhyvinvoinnin parantamisesta. Laajempi tietämys oman organisaation toiminnasta ja tarpeista hyödyntää samasta lähteestä tulevaa tietoa hyvin eri tavalla auttaa ymmärtämään strategisen toiminnan syvempää roolia sekä sitouttaa työntekijät paremmin strategian toteuttamiseen sekä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Pelastustoimintaa ohjaa vahvasti onnettomuuteen reagointi. Tämän toiminnan riskialttiuden takia palopaikalla toiminta on automaattisesti pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen sekä työturvallisuuden takia näiden näkökantojen ohjaamaa. Palontutkinta on luonteeltaan erilaista ja vaatii erilaisen lähestymistavan sekä resurssit. Tämän takia toimintojen yhteensovittamisessa on ristiriita, jonka seurauksena toiminta on aina tavalla tai toisella kompromissi, jossa optimaalisen ratkaisun saavuttaminen molempia tavoitteita huomioiden on vaikeaa tai mahdotonta. Esimerkkinä pelastustoiminnan resurssien sekä työturvallisuuden kannalta pelastustoiminnassa on perusteltua priorisoida rakenteiden purku koneellisesti, jolloin pelastustoimintaan ja jälkivalvontaan käytettävien resurssien määrä on pienempi. Näin saadaan tehokkaasti käytettyä pelastustoimintaan käytössä olevia resursseja toimintavalmiuden ylläpitämiseksi. Palontutkinnan kannalta rakenteiden mahdollisimman ehjänä säilyminen sammutustöiden aikana olisi kuitenkin erittäin tärkeää. Tutkinnan laadun ja hyvien tulosten saamiseksi olisi perusteltua käyttää sammutuksessa enemmän resursseja ja pyrkiä säilyttämään rakenteet tutkittavassa kunnossa.

Onnettomuuksien ehkäisyyn tähtäävä työ vastaavasti on pelastustoimintaan verrattuna hyvin erilaista, ja sitä ohjaavat valvonnan osalta lait, asetukset sekä byrokraattiseksi mielletävät toimintatavat. Näiden vaikutukset pelastustoimintaan voidaan nähdä vähäisinä tai vaikeasti pelastustoiminnan rooliin sovitettavina. Myös näiden roolien yhteensovittamisessa

yhteistyö, ajatustenvaihto sekä yleisesti oman työnkuvan ulkopuolelle menevä tietämyksen lisääminen auttavat asian hahmottamisessa. Valvonnassa toimivilla on saavutettavana pelastustoiminnan toimintaedellytysten tuntemisen sekä toimintatapojen ja käytäntöjen ymmärtämisen myötä parempi asiakkaan ohjaus. Lisäksi voidaan saavuttaa parempi yleiskuvan hahmottaminen valvontakohteissa. Viestintä osana onnettomuuksien ehkäisyä on vahvasti eri medioiden tuntemukseen sekä eri kohderyhmille suunnattujen kohdennettujen viestien luomista. Tämän suorittamiseen vaadittava osaaminen on luonteeltaan erilaista pelastustoiminnan sekä valvontatyön kannalta. Onnistuakseen tehokas turvallisuusviestintä vaatii viestinnän osaajan panoksen, jolla varmistetaan viestin sopiminen valittuun viestintäkanavaan sekä kohderyhmän tavoittamisen kannalta tarvittava oikea tyyli ja toteutustapa. Viestinnässä niin median kuin sosiaalisen median kautta on tarkat toimintatavat ja käytännöt. Tämän takia turvallisuusviestintää tehtäessä on aina riski, että viestinnästä aiheutuu joko negatiivista palautetta, mainehaittaa tai viestin väärintulkintaa. Nämä seikat pitää ottaa huomioon ennen julkaisua ja viestiä muotoillessa kuin myös viestinnän aikana sekä viestinnän jälkeen. Mikäli oman viestinnän takia on havaittavissa negatiivisia vaikutuksia, on niihin pystyttävää vastaamaan nopeasti ja ammattitaitoisesti. Varsinkin sosiaalinen media on käyttöympäristönä nopea ja reagoinnin nopeus sekä seuranta on vaikuttavassa viestinnässä erittäin tärkeää.

Mitä enemmän organisaation sisällä tehdään yli oman toiminta-alueen yhteistyötä ja tiedonsiirtoa, sitä enemmän on mahdollista saavuttaa yleinen tietämys omien ja muiden toimijoiden roolien vaikutuksesta toisiinsa. Lisäksi voidaan saavuttaa uusia toimintamalleja sekä toimintakulttuuri, joka ottaa paremmin huomioon koko toimintakentän tarpeet sekä oman toiminnan roolin koko sen laajuudessaan. Pienillä muutoksilla ja tiedon jakamisella yli omien toimintapuitteiden on mahdollista saavuttaa tuloksia, jotka hyödyntävät koko organisaatiota.

4.4 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa ja haastatteluissa nousi esiin kehittämiskohteita pelastustoiminnan kehittämisen sekä työturvallisuuden parantamisen näkökulmista. Pelastustoiminnan kehittäminen ja palontutkinnan rooli pelastustoiminnan laadun seurannassa oli rajattu tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Tarkempi asiaan paneutuminen voi tuoda uusia toimintamalleja, joilla pelastustoiminnan kehittämistä ja työturvallisuutta voidaan parantaa. Yhtenä pääteemana nousi palautteen antamisen vaikeus palontutkinnan tuloksista pelastustoiminnassa mukana olleille, koska ei ole olemassa toimintamallia, jolla palautetta voidaan antaa ilman, että se koetaan negatiivisena.

Toisena kehitysideana opinnäytetyötä tehdessä nousi valokuvaukseen liittyvä koulutus-tarve. Koulutusta olisi tarpeen järjestää operatiiviselle henkilökunnalle, jotta palopaikalta

saadaan taltioitua mahdollisimman tarkat ja palontutkintaa hyödyntävät tallenteet. Myös sopimuspalokuntien roolia tulipalojen ensivaiheiden taltioinnissa olisi syytä tutkia ja koulutusta suunnitella. Palontutkijoiden koulutustarve koskee lähinnä teknisiä yksityiskohtia, uutta tekniikkaa (360-kamera, drone, laserkeilaus) sekä kuvaamista siten, että palontutkinnassa otettuja kuvia voitaisiin hyödyntää turvallisuusviestinnässä.

Jatkotutkimukselle havaittiin tarvetta koskien palontutkinnasta saatujen tuloksen nykyistä laajempaa jakamista organisaation sisäisesti. Nykyisellään tutkintaa suorittaa hyvin pieni osa pelastuslaitoksen organisaatiosta, eikä tutkintaan liittyviä tuloksia tai meneillään olevia erilaisia teematutkintoja käydä aktiivisesti läpi koko henkilökunnan kanssa. Tarvetta avoimempaan tiedonjakamiseen ja palautetilaisuuksien järjestämiseen sellaisten onnettomuuksien jälkeen, joissa on havaittu elementtejä, joiden analysointi voisi luoda oman työn suunnittelun, oppimisen sekä oman osaamisalueen laajentamisen kannalta positiivisia tuloksia.

Lähteet

Aaltola, J & Valli, r. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Juva: PS-Kustannus

Aluehallintovirasto. 2023. Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2022–2023. Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio. Viitattu 15.1.2024. Saatavissa: <https://avi.fi/documents/25266232/147850625/Julkaaisu-191+Asiantuntija-arvio+2022+Pirkanmaa.pdf/7263decc-305e-53cd-5e6e-8163e603ee81/Julkaaisu-191+Asiantuntija-arvio+2022+Pirkanmaa.pdf?t=1697448585117>

Arene Ry. 2020, Viitattu 10.4.2024. Saatavissa <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULLU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUK-SET%202020.pdf?t=1578480382>

Bernstein, J. H. 2011. The Data-Information-Knowledge-Wisdom Hierarchy sand its Antithesis. North American Symposium on Knowledge Organization, vol 2(1). Viitattu 10.5.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.7152/NASKO.V2I1.12806>

Harinen, A ym. 2018, Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0, Kuopio: Pelastusopisto. Viitattu 11.3.2024. Saatavissa <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Pelastuslaitosten-viestintaopas-2.0-Koulumaali-alustalla-julkaistun-verkkomateriaalin-tekstit-PDF-muodossa.pdf> . Viitattu 11.3.2024

Harinen, A. 2019. Hyvä renki mutta huono isäntä. Kohti tuloksellisempaa turvallisuusviestintää -hankkeen osajulkaisu 1/2019. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa: <https://peo.verkkokirjasto.fi/>

Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi

ICAO. 2008. ICAO Safety Management Systems (SMS) Course. Module N° 3 – Introduction to safety management. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa: <https://www.icao.int/safety/afiplan/Documents/Safety%20Management/2008/SMS%20Workshop/Modules/ICAO%20SMS%20Module%20N%C2%B0%203%20%E2%80%93%20Introduction%20to%20safety%20management%202008-11%20%28E%29.pdf>

Juuti, P. & Luoma, M. 2022. Strateginen ajattelu ja johtaminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Jyrkämä, J. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja.2021. verkkojulkaisu Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>

Kamensky, M. 2010. Strateginen johtaminen menestyksen timantti. Helsinki: Talentum

Kamerakuvan käsittely pelastustoimessa- Selvitysraportti ja ohjeistus. 2020. PSR. Powerpoint materiaali. Ei saatavilla julkisesti.

Koppa. Tutkimusstrategiat. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat>

Korpiola, L. 2011. Kriisiviestintä digitaalisessa julkisuudessa. Kopijyvä Oy

Kortesuo, K. 2018. Sano se someksi (1+2=3). Viro: Meedia Zone OÜ.

Laihonen, H ym. 2013. Tietojohtaminen. Tampere: Tampereen teknillinen yliopisto, Tietojohtamisen tutkimuskeskus Novi. Viitattu 4.3.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-15-3058-6>.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021. Viitattu 15.1.2024. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210613>.

Lepistö, J & Heliskoski, j. 2019. Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025. Sisäministeriön julkaisuja Viitattu 17.1.2024. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161956/SM_2019_33.pdf

Leskelä, R-L ym. 2019. Tietojohtaminen ja sen kehittäminen: Tietojohtamisen arviointimalli ja suosituksia maakuntavalmistelun pohjalta. Viitattu 1.5.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-754-3>

Linnolahti, O ym. 2023. Pelastuslaitosten tiedolla johtamisen strategia ja toimenpiteet 2023-2024. Viitattu 30.4.2024. Saatavissa [https://pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2023-02/Pelastuslaitosten tiedolla johtamisen strategia ja toimenpiteet 2023 2024 S 2.2.2023.pdf](https://pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2023-02/Pelastuslaitosten_tiedolla_johtamisen_strategia_ja_toimenpiteet_2023_2024_S_2.2.2023.pdf)

Myllymäki, R. 2018. Strategiatyökirja; Ajatukset strategiaksi NET.K-menetelmällä. Tuusula: Ketterät Kirjat Oy.

Nurmi, V-P. 2005. Palontutkinnan perusteet. Helsinki

Pelastuslaitosten valvonnan aapinen. 2018. Helsinki: Kuntaliitto Viitattu 12.4.2024. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1945-pelastuslaitosten-valvonnan-aapinen>

Pelastuslaki 379/2011. Viitattu 17.1.2024. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=pelastuslaki>

Pirkanmaan hyvinvointialue. 2023. Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia. 2023. Viitattu 16.1.2024. Saatavissa <https://pelastustoimi.fi/pirkanmaa/meista/>

Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja.2021. Helsinki: Kuntaliitto. Viitattu 17.3.2024. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2140-pelastustoimen-palvelukokonaisuudet-kasikirja>

Pirkanmaan pelastuslaitos. 2023. Pirkanmaan pelastuslaitoksen toimintasääntö 2023. Viitattu 18.1.2024. Saatavissa https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/55623453/Toimintas%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6_pela+2023+01+01.pdf/5495e7b6-35c8-0a55-4571-3c611e7900f9/Toimintas%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6_pela+2023+01+01.pdf?t=1684742059265

Pirkanmaan pelastuslaitos. 2024. Palvelutasopäätös. 2024.VALVONTASUUNNITELMA Viitattu 17.1.2024. Saatavissa <https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/55623453/Valvontasuunnitelma+2024.pdf/b7448629-06ef-3ebf-324b-626e21b50c57/Valvontasuunnitelma+2024.pdf?t=1703146112008>

Pursiainen ym. 2018. Onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen– Työryhmän loppuraportti. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston julkaisu 8/2018. Viitattu 30.3.2024. Saatavissa https://pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2020-03/OE_yhdenmukaistaminen_loppuraportti_12_2018.pdf

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Rautasuo, A. 2014. Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja. Suomen kuntaliitto. Helsinki

Sawka, K. 1996. Demystifying business intelligence. Management Review; New York Vol. 85, Issue 10, Oct 1996, 47-51. Viitattu 13.2.2024. Saatavissa <https://www.proquest.com/scholarly-journals/demystifying-business-intelligence/docview/206683680/seq?accountid=27297>.

Schopflin, K. & Walsh, M. 2019. Practical Knowledge and Information Management. Facet Publishing, ProQuest Ebook Central. Viitattu 10.5.2024. Saatavissa https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=A0jbDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Schopflin,+K.+%26+Walsh,+M.+2019.+Practical+Knowledge+and+Information+Management&ots=udE9rCpPfw&sig=GaNljQ9D_IDjbrfrnZenff7rLxM&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Seidl, D. 2007. The dark side of knowledge. Emergence: Complexity & Organization, 9(3), 16–29. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa <https://www.researchgate.net/profile/David-Seidl>

[2/publication/255601677_The_dark_side_of_knowledge/links/553762150cf268fd00189a9b/The-dark-side-of-knowledge.pdf](#)

Sisäministeriön verkkosivut. 2023. Onnettomuuksien ehkäisy. Viitattu 17.1.2024. Saatavissa <https://intermin.fi/pelastustoimi/onnettomuuksien-ehkaisy>

Sisäministeriö. 2023. Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026. Viitattu 16.1.2024. Saatavissa <https://intermin.fi/pelastustoimi/pelastustoimen-strategia>

Sundblom, D., Rikkilä, S., Puustinen, A., Somerkoski, B., Mäki-Opas, T. 2024. Turvallisuus-pääoma-käsiteanalyysi. Viitattu 10.5.2024. Saatavissa https://www.researchgate.net/publication/379544699_Turvallisuuspaaoma-kasiteanalyysi

Sydänmaalakka, P. 2015. Älykäs julkinen johtaminen. Helsinki: Talentum

Tikkanen, H & Vassinen, A. 2010. StratMark: Strateginen markkinointiosaaminen. Helsinki: Talentum

Tukia, H. Wilksman, K. Lähteenmäki, M. 2012. Sosiaalisen markkinoinnin ABC. Tampere

Vassolo, Roberto S., and Natalia Weisz. Strategy As Leadership: Facing Adaptive Challenges in Organizations, Stanford University Press, 2022. ProQuest Ebook Central, Viitattu 14.2.2024. Saatavissa <http://ebookcentral.proquest.com/lib/lab-ebooks/detail.action?docID=7012552>.

Yle. 2023. Pirkanmaan pelastuslaitos täyttää 125 vuotta. Viitattu 11.5.2024 Saatavissa <https://yle.fi/a/74-20039615>

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Kyselytutkimus pelastuslaitoksen työntekijöille

Kyselyn aihe: Palontutkinnan tulosten hyödyntäminen Pirkanmaan pelastuslaitoksella.

Olet saanut tämän kyselyn, koska kuulut kohderyhmään tutkimuksessa, jonka tarkoituksena on kartoittaa palontutkinnan tämänhetkistä tilannetta ja käytäntöjä sekä kehittää palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämistä.

Kysely on lähetetty pelastustoiminnan, viestinnän sekä valvonnan piiriin kuuluville työntekijöille. Työntekijät, joille kysely toimitetaan, on pyritty valitsemaan siten, että he joko tekevät palontutkintaa tai ovat tekemisissä palontutkinnasta saatavien tulosten kanssa. Kysymykset ovat erilaiset riippuen vastaajan taustasta. Toivoisin, että mahdollisimman moni kyselyn saanut pystyisi vastaamaan kyselyyn mahdollisimman laajan tietopohjan saavuttamiseksi ja jatkotoimenpiteiden kohdentumisen kannalta. Kyselyyn vastaaminen kestää n. 5–15 min.

Kyselytutkimuksen tausta ja tarkoitus:

Kysely on osa opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on kartoittaa ja kehittää palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämistä pelastuslaitoksella. Opinnäytetyö kuuluu uudistavan johtamisen tutkintoon LAB-ammattikorkeakoulussa (ylempi AMK, insinööri).

Osallistuminen kyselyyn:

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyn lähettämällä suostut siihen, että kyselyvastauksiasi käytetään tutkimusaineistona. Voit lopettaa kyselyyn vastaamisen milloin tahansa kesken, jolloin vastauksiasi ei tallenneta eikä oteta huomioon tutkimuksessa.

Lisätiedot ja yhteystiedot:

Opinnäytetyö julkaistaan valmistuttuaan Theseus-järjestelmässä, missä se on vapaasti nähtävissä. Mahdolliset kysymykset ja palautteet pyydän esittämään suoraan minulle:

jarkko.jaaskelainen@student.lab.fi tai 0405682445

Linkki kyselyyn: <https://link.webropol.com/s/palontutkinta>

Jarkko Jääskeläinen

Johtava palotarkastaja

Liite 2. Kyselyn tulokset

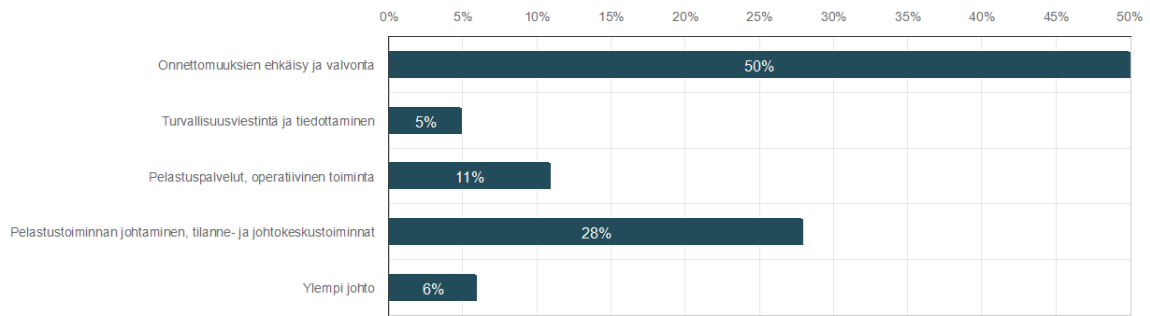
Perusraportti

Palontutkinnan tulosten hyödyntäminen

Vastaajien kokonaismäärä: 18

Valitse seuraavista oma roolisi pelastuslaitoksella

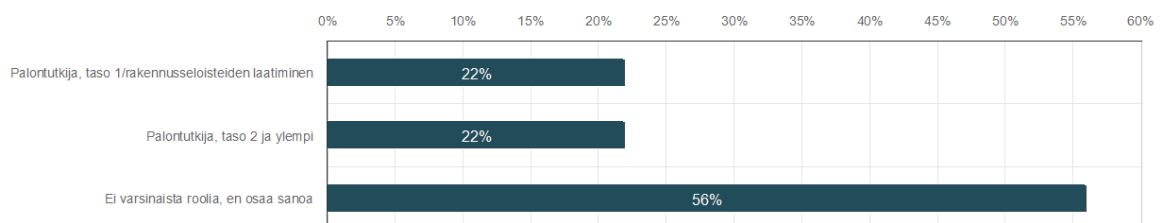
Vastaajien määrä: 18

	n	Prosentti
Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	9	50,0%
Turvallisuusviestintä ja tiedottaminen	1	5,5%
Pelastuspalvelut, operatiivinen toiminta	2	11,1%
Pelastustoiminnan johtaminen, tilanne- ja johtokeskustoiminnat	5	27,8%
Ylempi johto	1	5,6%

Roolisi palontutkinnassa

Vastaajien määrä: 18

	n	Prosentti
Palontutkija, taso 1/rakennusselosteiden laatiminen	4	22,2%

Palontutkija, taso 2 ja ylempi	4	22,2%
Ei varsinaista roolia, en osaa sanoa	10	55,6%

Palontutkintaan on käytössä riittävästi työaikaa

Vastaajien määrä: 8

Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
3,0	8,0	5,0	4,0	40,0	2,3

Työvälineet ja resurssit palontutkintaan ovat riittävät

Vastaajien määrä: 8

Mini- miarvo	Maksi- miarvo	Kes- kiarvo	Medi- aani	Summa	Keskiha- jonta
1,0	8,0	4,4	4,0	35,0	2,2

Suurin haaste palontutkinnassa?

Vastaajien määrä: 9

Vastaukset
PT- johtaminen puutteellista ja tavoitteiden asettelu ainakin hyödynnettävyyden osalta puutteellista. Organisointi ja yhteistyö eri vastuualueiden osalla lähinnä henkilösidonnaista edellä mainituista syistä.
Tutkinnan aikana kertyy dataa, joka olisi hyödyllistä tutkinnan kehittämisen ja onnettomuuksien ehkäisyn tehostamisen kannalta, mutta jolle ei ole paikkaa/jatkokäyttöä.
Omalta kohdaltani koen haasteeksi sen, että kun eihän tulipaloja voi ennustaa, joten sellaisen tullessa vastaan menee oma aikataulu uusiksi. Etenkin, kun haluaa päästä mahdollisimman pian tapahtumapaikalle, jotta saa tuoreeltaan kaikki tiedot ja saa selosteen kirjattua ripeästi.

Tulosten hyödyntäminen ja oppiminen, yhteistyö tutkinnan ja operatiivisen kesken. Palaute ja tieto kulkee heikosti ja on oman aktiivisuuden varassa.
Suurin haaste on päästä turvallisesti syttymistilaan. Joskus tätä ei ole valmiuden kannalta tarkoituksenmukaista jäädä odottamaan. Myös monesti esim. rakennusten osalta tilanne on se, että tarvittaisiin raivauskalustoa paikalle, jotta mahdollista syttymisaluetta saataisiin taas paljastettua ja tarkasteltua. Myös tiedon ja taidon kehittäminen tällä saralla ontuu, koulutusta on tarjolla vain vähän.
Siihen menee aikaa, ne tulevat yllättäen, suuri hallittava kokonaisuus, tietojen saaminen mm. työvuoroilta (joskus kestää aikaa että on samaan aikaan töissä ja on aikaa palontutkintaan ja vuorosakin henkilöt vaihtuvat).
Järjestelmällinen koulutus, täydennyskoulutus ja ylläpitokoulutus olisi syytä olla.
Kokonaisprosessin rakentaminen palontutkinnassa toimialueiden ja vastuualueiden kesken. Kerättävän tiedon analysointi ja yhdistäminen riskiarviointiin ja sitä kautta palvelutarpeiden arviointiin ja palvelutuotannon kehittämiseen pelastustoiminnassa ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä.
Hankala kysymys, kehittävä on edelleen kaikilla osa-alueilla. Tällä hetkellä esimerkiksi ohjeistukseen, tiedonhankintaan ja -hallintaan ja yhtenäiseen viranomaisyhteistyöhön liittyvää.

Miten kehittäisit palontutkintaa omalla laitoksellasi?

Vastaaajien määrä: 15

Vastaukset
1. Pitäisi vastuuttaa erikseen lähdetään siitä.
2. Tavoitteiden asettaminen, joka tasolle tehtävä
3. Prosessi tulosten arviointiin ja läpikäyntiin laadittava
4. Raportointi
- Henkilöstölle tulosten jalkauttaminen johdetusti

<p>- palautetilaisuuksiin malli, dokumentointi', palaaminen</p> <p>5. Yhteistyö poliisin kanssa arkeen sujuvaksi toiminnaksi</p> <p>6. Pelastustoiminnan arviointi lapsen kengissä, ehdottomasti tulisi kehittää eteenpäin. (säännöllisyys, palaute, raportointi)</p> <p>7. Yhteistyön malli OE - PEL sujuvaksi arkeen osaksi normaalia toimintaa</p>
<p>Yhtenäiset välineet ja rutiinit. Tällä hetkellä yhtenäistäminen on mm. suojavaarusteissa ja kameroissa. Mutta erilaisia apuvälineitä, työkaluja ym. on vaihtelevasti ja kaikkia tarpeellisia ei välttämättä ole tai saa mukaan keikalle (väline on toisella asemalla tai ei mahdu autoon).</p>
<p>En ole ollut niin kauaa mukana, että osaisin tähän antaa suoraa vastausta.</p>
<p>Lisäisin tietoisuutta ja avoimuutta ja erityisesti vuorovaikutusta operatiivisen ja tutkinnan henkilöstön kesken.</p>
<p>Lisäkoulutusta palomestareille ja paloesimiehille. Etenkin esimerkkikuvien avulla olisi toivottavaa, että päästäisiin harjoittelemaan, mitä näkyy ja mitä on mahdollisesti tapahtunut. Myös ensihavaintojen tulkinta on tärkeää ja niidenkin asioiden sitominen lopputuloksesta saatuihin kuviin olisi merkityksellistä harjoitella.</p>
<p>Palontutkinnassa voisi olla operatiivista palopäällystä mukana.</p>
<p>Operatiivisessa mielessä keikkapalautteiden pitämistä ja niihin palontutkinnan huomioiden saamista tulee edelleen tehostaa. Käytyä keskustelua ja saatua tietoa tulee myös jakaa tehokkaammin talon sisällä. Palontutkijoilla soisi olevan jonkinlaista kansallistakin yhteistyötä, jotta koko valtakunnan tietoa saataisiin kaikkien käyttöön</p>
<p>Lisää panoksia siihen ja paremmin hyödynnettäisiin ja otettaisiin opiksi niistä.</p>
<p>Otetaan varalla olevat palomestarit (P30) mukaan palontutkintaan, heillä nopea valmius aloittaa palontutkinta.</p>
<p>Selkeät koulutukset</p>
<p>En tunne toimintaa riittävästi ottaakseni kantaa.</p>
<p>Kohdan 5. asiat + tarkistuslista PTJ:lle</p>

Palontutkinnassa saatujen tietojen ja havaintojen yhteinen käsittely pelastustoiminnan ja OE:n toimialueilla ja tiedon kytkeminen onnettomuuskehityksen seurantaan, toimintaympäristö- ja riskianalyysiin ja sitä kautta palvelutason valmisteluprosessiin.

Pitäisi ehkä olla enemmän aikaa tutkia seikkaperäisemmin pienempiäkin palotapauksia esimerkiksi pientalojen autosuojapalot siitä perspektiivistä, miten on palo-osastointi toiminut. Tai palotarkastajat voisivat pitää pienen esityksen kiinnostavimmista pienistä paloista koko yksikölle. Uskallan sanoa, että pientenkin palojen joukossa on tapauksia, joista voisimme ottaa oppia.

Palontutkinnan resursseja voisi edelleen parantaa.

Palontutkinnasta saatu suurin hyöty mielestäsi?

Vastaajien määrä: 16

Vastaukset
Organisaatiotasolla lähinnä se, että syttymissyyt saadaan kohtuullisen hyvin selville erikseen kategorioituna (Pronto), jolloin juurisyiden selvittäminen olisi mahdollista.
Saatava data onnettomuuksien ehkäisyn pohjaksi.
Kun tulipaloja tutkitaan, tehdään havaintoja, joiden avulla saadaan uutta tietoa, esimerkiksi joidenkin laitteiden toiminnoista, vioista jne., jolloin voidaan antaa tutkimusten jälkeen valtakunnallisia ohjeistuksia niin kansalaisille, palotutkijoille, kuin operatiiviselle henkilöstölle vastaavanlaisen tilanteen tullessa uudelleen eteen.
Rakentamisvirheitä tulee esille, syttymissyyt saattavat vaikuttaa varautumiseen ja koulutukseen.
oppi ja kokemus erilaisista paloista, niiden syistä ja kehittymisestä ja myös sammutustekniikan ja taktiikan toimivuudesta ja tehokkuudesta
Tapahtumaketjun määrittäminen ja sitä kautta onnettomuuksien ennaltaehkäisyytön ja mm. rakentamisen turvallisuuden kehittäminen oikeaan suuntaan tai mahdollisen tuoteturvallisuuden puutteiden huomaaminen ja saattaminen vastuuviranomaisen tietoon.

Ennaltaehkäisevään työhön saadaan hyötyä. Samoin joissakin tapauksissa operatiiviseen koulutukseen.
Mahdollisesti vastaavien tapausten ehkäisy ennakolta, työturvallisuuden parantaminen
Asioista oppiminen, joka ei tällä hetkellä toteudu.
Onnettomuuksista oppiminen Lainsäädännön kehittäminen
Syttymissyyn selvittämisen kautta näiden tulipalojen ennaltaehkäisemisen kehittäminen
Palontutkinta edistää onnettomuuksien ehkäisemisyhtymyksiä, kun saadaan selville, mitkä tekijät tulipaloja edeltävästi vaikuttavat niiden syntymiseen.
Ennaltaehkäisy jatkossa ja mahdollinen rikoksen epäily.
Onnettomuustapahtumien juurisyiden ja tapahtumaketjujen löytäminen, pelastustoiminnan onnistumisen arviointi ja kehittämistarpeiden esille tulo. Tietojen hyödyntäminen säädösvalmistelussa, turvallisuusviestinnässä sekä OE:n ja pelastustoiminnan toimintamallien kehittämisessä.
Tiedon levittäminen koko yksikölle ja sen myötä se jalkautuisi valvontaa tekeväälle henkilöstölle sekä rakenteellisen tiimille.
Onnettomuuksista oppiminen: vastaavien palojen estäminen ja oman toiminnan kehittäminen.

Koetko palontutkinnasta saadun tiedon olevan tärkeä oman työsi suunnittelun ja kehittämisen kannalta? Kerro omin sanoin parhaat käytännöt, kehittämisideat ja esimerkit?

Vastaajien määrä: 15

Vastaukset

Palontutkinta on erilaisten opeteltujen menetelmien lisäksi pitkälti havainnointia ja johtopäätösten tekoa. Nämä tehostuvat mitä enemmän tietoa kertyy.

Turvallisuusviestinnässä koen tärkeäksi ihan oikeat kuvat palopai-koilta esimerkiksi ladattavat laitteet. On paljon helpompi puhua shok-kivälitteisesti, mitä voi tapahtua, jos sen kännykän lataa siellä sän-gyssä tyynyn alla rikkinäisellä latausjohdolla. Tai niitä jatkojohtoja kytetään sarjaan useampi, eikä oikeasti ymmärretä, ettei jatkojohto-jen kuormitusta ole tehty kestävänsä sellaista sähkövirran määrää ja sitten seurauksena on tulipalo.

Hyvä käytäntö on, että palotutkintaa on joskus tapauskohtaisesti käyty läpi. Kaikki tutkinnat voisi olla luettavissa / nähtävissä ainakin ennaltaehkäisyn väelle.

Tiedon perusteella voin ohjata sammutustoimintaa ja esim. raivausta niin että tutkinnan toimintaedellytykset ovat paremmat. operatiivista henkilöstöä pitäisi ottaa mukaan "tutkintakeikoille" tutustumaan tut-kintaan ja samalla voidaan havainnoida mitä kohteessa on tapahtu-nut

Palontutkinta voi avata palon kehittymisen vaiheita ja sitä kautta li-sätä tietämystä esimerkiksi savusukelluksen riskeistä ja toiminnan kulmakivistä. Varsinkin palon käyttäytyminen eri rakennusmateriaa-lien kanssa on aina mielenkiintoista todeta ja verrata kokemuksi tu-leviin tehtäviin. Asiakaskohtaamisissa usein tulee puheeksi erilaiset paloturvallisuusriskit ja kertynyttä tietoa voi näissä kohtaamisissa hyödyntää valistavana työnä.

Olen koulutuksesta vastaava palomestari ja uskoisin palontutkin-nasta olevan hyötyä sisäiseen työvuorokoulutukseen.

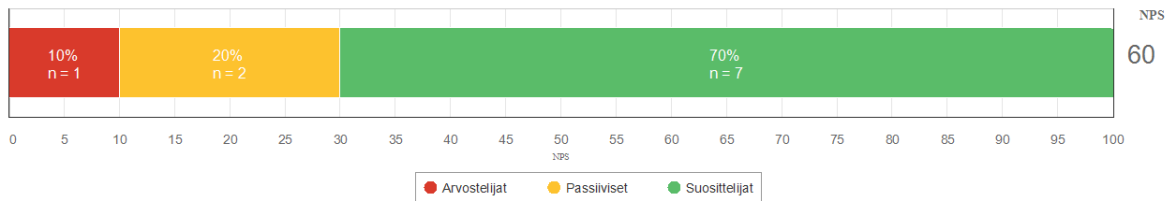
Koen saadun tiedon olevan tärkeää. Palontutkinnassa tulee usein esille esim. rakenteellisia tai toiminnallisia asioita, joista on hyötyä joko kyseisen palon kehittymisen ymmärtämisen kannalta tai jos vas-taavia tilanteita tulee jatkossa eteen.

Riskiperusteisuus tulisi varmasti pohjautua osaltaan tulipaloihin, jo-ten sillä tulisi olla merkitystä myös onnettomuuksien ehkäisyssä tai ainakin esille nousseiden riskitoimintojen/tuotteisiin liittyvässä koulu-tuksessa ja tiedotuksessa.

<p>Tiedetään kohdentaa valvontaa tarvittaessa tarkemmin palotutkinnan tiedon perusteella.</p> <p>Voidaan esittää havaintojen perusteella muutoksia rakentamislainsäädäntöön.</p>
<p>Palontutkinnasta saadun tiedon perusteella voi perustella tietyn valvontaprosessin tarkoituksenmukaisuutta</p>
<p>Palontutkinnan kautta muodostuneet uudet ratkaisut, ohjeistukset ja toimintatavat, jotka osaltaan vaikuttavat paloturvallisuuden ja sen kokonaisuuden kehitykseen positiivisesti. Palontutkinnan kautta on mahdollista tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä, jotka voivat sovellettuina johtaa osaksi palotarkastusprosesseja.</p>
<p>Palontutkinta on tärkeää mm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onnettomuuksien ehkäisy, rak.palonehkäisy jne. kannalta - Rikosten tutkinnan jne. kannalta - Operatiivisen silmän harjaantumisen kannalta (taktinen silmä)
<p>Palontutkinnasta saatu tieto on tärkeä osa toimintaympäristö- ja riskianalyysiä ja palvelutarpeiden arviointia yhdistettynä onnettomuuskehityksen seurantaan.</p>
<p>Aivan ehdottomasti on tärkeää saada tietoa palontutkinnassa. Saatua tietoa voidaan hyödyntää rakenteellisessa paloturvallisuudessa muun muassa suunnittelijoiden ohjauksessa.</p>
<p>Saatu tieto on tärkeää esim. valvontatoiminnassa. Oikeista tapauksista oppii parhaiten ja osaa välttää niiden toistumisen.</p>

Koen palontutkinnan tärkeäksi osaksi työtäni

Vastaaajien määrä: 10

Arvostelijat							Passiiviset		Suosittelijat	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
n = 1							n = 2		n = 7	
10,0%							20,0%		70,0%	
0	0	0	0	0	0	1	1	1	4	3
0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	40,0 %	30,0 %

Yhteensä		
Vastauksia	NPS	Keskiarvo
10	60	8,7

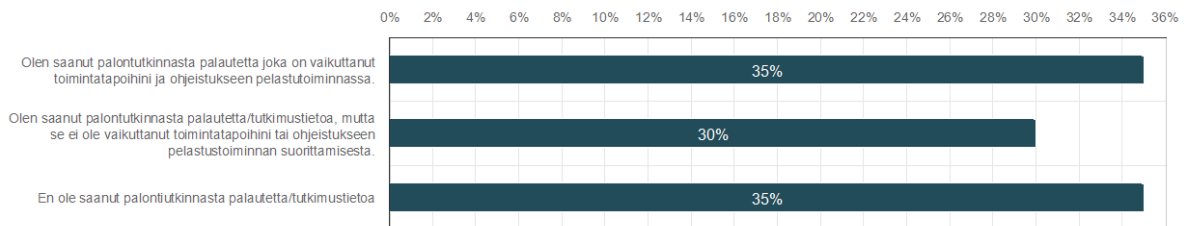
Koetko palontutkinnan tärkeäksi osaksi operatiivisen toiminnan ja/tai valvonnan suunnittelua ja kehittämistä?

Vastaajien määrä: 8

Mini-miarvo	Maksi-miarvo	Keskiarvo	Medi-aani	Summa	Keskiha-jonta
7,0	10,0	8,8	8,5	70,0	1,2

Saamani palaute/tieto palontutkinnasta

Vastaajien määrä: 17

	n	Prosentti
Olen saanut palontutkinnasta palautetta, joka on vaikuttanut toimintatapoihini ja ohjeistukseen pelastustoiminnassa.	6	35,3%
Olen saanut palontutkinnasta palautetta/tutkimustietoa, mutta se ei ole vaikuttanut toimintatapoihini tai ohjeistukseen pelastustoiminnan suorittamisesta.	5	29,4%
En ole saanut palontutkinnasta palautetta/tutkimustietoa	6	35,3%

Onko palontutkinta mielestäsi tarpeellinen osa pelastustoiminnan arviointia sekä kehittämistä? Kerro omin sanoin havaintosi, toimivat käytännöt sekä kehitysideat.

Vastaajien määrä: 8

Vastaukset
<p>On, koska se kuuluu sen alle.</p> <p>Suurimmaksi osaa lapsen kengissä;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prontoja täytetään liian vaihtelevasti, tieto ei riittävän tarkkaa, - vain satunnaisesti käydään palaute keskusteluja läpi, eikä tietoa hyödynnetä muissa vuoroissa säännöllisesti - tietoa ei koosteta Prontoista, joten sen hyödyntäminen toisteisesti ei toimi, eikä sitä käydä läpi henkilöstön osalta <p>Kehittää pitää:</p>

- dokumentaatio kuntoon
- tiedon kerääminen ja koostamiseen oma malli
- säännöllinen ja vakioitu malli läpikäynteihin ja palaute tilaisuuksiin
- Pyritään löytämään teknisiin-, taktisiin- sekä johtamisen asioihin vastauksia ja kehitysehdotuksia

Tähän on pakko vastata, että kun olen ollut niin vähän aikaa mukana ja teen selosteita, niin omat kokemukseni ovat vähäiset asian tii-
moilta.

Mutta koen tärkeäksi palontutkinnan, juuri sen takia, että saamme tietoa, mistä palo on saanut alkunsa, olisiko voinut tehdä jotain toisin, olisiko sammutustyön voinut tehdä toisin? Mitä asiakas olisi voinut tehdä toisin eli lisätä turvallisuusviestintää kansalaisille.

Toivoisin avoimempaa keskustelua ja tulosten tuomista julki myös muille valvontatyötä tekeville, jotta saadaan sitä turvallisuusviestintää tehtyä määräaikaisen valvonnan yhteydessä ja siten voidaan estää samanlaisen onnettomuuden tapahtuminen, esimerkiksi sama laite käytössä, kuin tutkitussa palokohteessa tms.

Oleellinen ja tärkeä osa olisi saada palautetta myös sammutustoi-
minnasta! Tämän arvioinnissa voisi tehdä yhteistyötä operatiivisen henkilöstön kanssa

Tarpeellinen, muttei kovin suuressa roolissa oleva ainakaan tällä het-
kellä.

Kyllä on. Palontutkinta antaa perspektiiviä moniin erikseen kiinnitet-
täviin asioihin. Esim. ensimmäisenä palopaikalla olevan pelastusyk-
sikön toimintaan tulee perspektiiviä koulutuksen kautta. Osaaminen
kehittyy.

Sellaisia paloja, jotka kannattaa tutkia, sattuu Pirkanmaalla onneksi
melko harvoin. Osin juuri tämän takia kaikki tutkittavat palot tulisi tut-
kia huolella ja laadulla. Näin voidaan saada pienestäkin aineistosta
paljon irti. Itse olen pitänyt erittäin hyvänä sitä, jos palontutkinta pää-
see mukaan myös tehtävän purkutilaisuuteen. Ne ovat monesti tilai-
suuden parasta antia

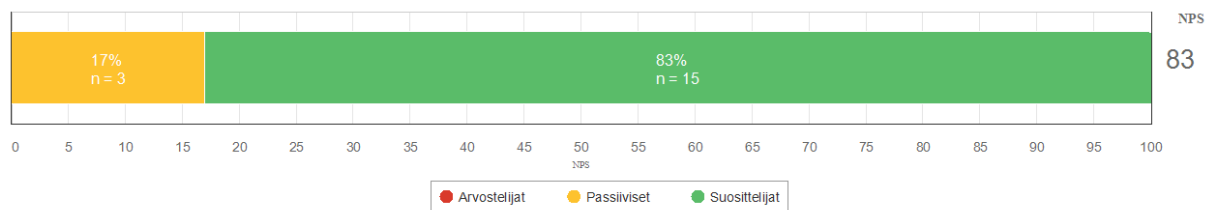
- Onnettomuuksien ehkäisyn, rak.palonehkäisyn jne. kannalta

- Rikosten tutkinnan jne. kannalta
- Operatiivisen silmän harjaantumisen kannalta (taktinen silmä)

Palontutkinta on tarpeellinen vielä hyödyntämätön osa pelastustoiminnan arviointia ja kehittämistä.

Kuinka tärkeänä pidät palontutkintaa?

Vastaajien määrä: 18

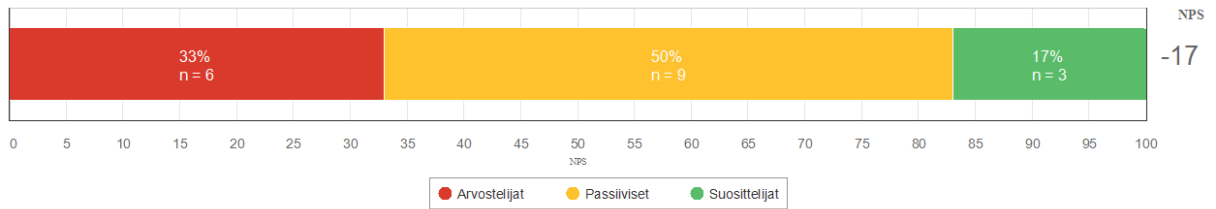

Arvostelijat							Passiiviset		Suosittelijat	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
n = 0							n = 3		n = 15	
0,0%							16,7%		83,3%	
0	0	0	0	0	0	0	1	2	5	10
0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	11,1%	27,8%	55,6%

Yhteensä		
Vastauksia	NPS	Keskiarvo
18	83	9,3

Oletko hyödyntänyt työssäsi palontutkinnasta saamaasi tietoa?

Vastaajien määrä: 18

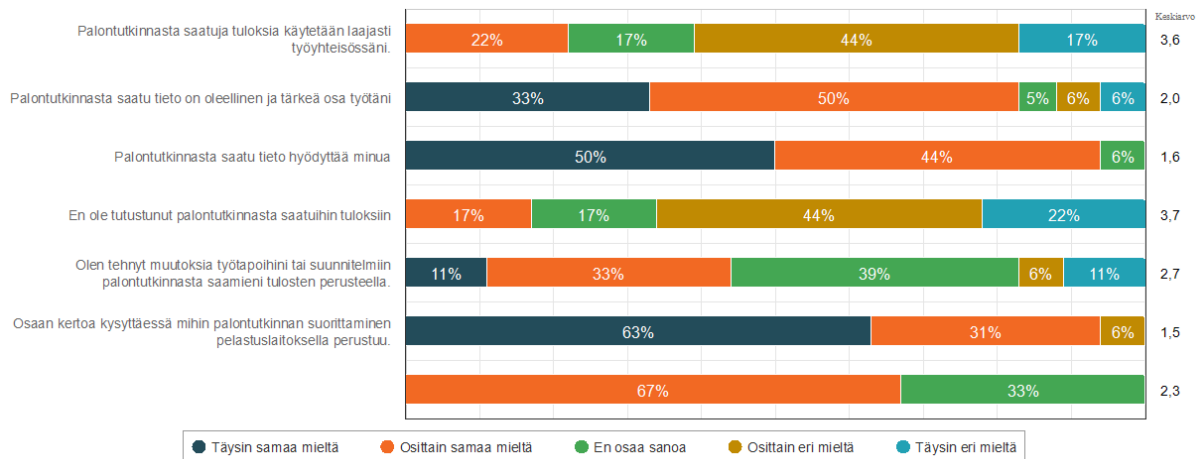

Arvostelijat							Passiiviset		Suosittelijat	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
n = 6							n = 9		n = 3	
33,3%							50,0%		16,7%	
0	1	0	0	0	4	1	1	8	2	1
0,0%	5,5%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%	5,6%	5,6%	44,4%	11,1%	5,6%

Yhteensä		
Vastauksia	NPS	Keskiarvo
18	-17	7,0

Vastaa kysymyksiin koskien palontutkintaa ()

Vastaajien määrä: 18

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Palontutkinnasta saatuja tuloksia käytetään laajasti työyhteisössäni.	0,0%	22,2%	16,7%	44,4%	16,7%	3,6	4,0
Palontutkinnasta saatu tieto on oleellinen ja tärkeä osa työtäni	33,3%	50,0%	5,5%	5,6%	5,6%	2,0	2,0
Palontutkinnasta saatu tieto hyödyttää minua	50,0%	44,4%	5,6%	0,0%	0,0%	1,6	1,5

En ole tutustunut palontutkinnasta saatuihin tuloksiin	0,0%	16,7%	16,7%	44,4%	22,2%	3,7	4,0
Olen tehnyt muutoksia työtapoihini tai suunnitelmiin palontutkinnasta saamieni tulosten perusteella.	11,1%	33,3%	38,9%	5,6%	11,1%	2,7	3,0
Osaan kertoa kysyttäessä mihin palontutkinnan suorittaminen pelastuslaitoksella perustuu.	62,5%	31,2%	0,0%	6,3%	0,0%	1,5	1,0
	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	0,0%	2,3	2,0
Yhteensä	22,4%	37,8%	16,7%	15,2%	7,9%	2,5	2,0

Avoin palaute. Tähän voit kertoa avoimesti kehittämis-ideat ja palautteet koskien palontutkintaa.

Vastaajien määrä: 11

Vastaukset
Taisi pankki jo tyhjentyä :)
Tutkintaa voisi tehdä enemmän yhteistyössä, tutkinnan tuloksia voisi raportoida tai niistä voisi kertoa operatiiviselle henkilöstölle. Pelastustoiminnan arviointia ja analysointia kaipaam!
Lisäkoulutusta ei voi tarpeeksi korostaa. Prosessi itsessään pitäisi olla myös alusta loppuun hyvin mietitty myös TUVE/PIRHA maailmojen välisiin rajapintoihin, jotta tutkinnan suorittaminen ja mm. valokuvien ja muun tiedon tallentaminen ja jakaminen niitä tarvitseville olisi vaivatonta.
Tätä osa-aluetta tulisi kehittää laitosten sisällä. Nykyinen yhteistointi ehkäisypuolen kanssa on lähes nolla.
En täysin tunne palontutkinnan nykytilaa, eli ketkä sitä suorittavat ja miten heidän osaamistaan ylläpidetään, joten tiedon löytyminen In-trasta tms. voisi olla hyvä. Nykyään ei ole kuin joku kasvoton yhteis-sähköposti, johon voi asioita ilmoitella. Lisäksi en pitäisi mahdotto-mana ajatuksena, että palontutkintaa voisi meillä tehdä myös muut kuin tarkastajat. Osalla operatiivisesta päällystöstä olisi hyvät edellyt-tykset ja joustavat työajat toteuttavat tutkintaa.
Yhteistyö työvuorojen/mestareiden kanssa on välillä haastavaa eri-laisten työaikojen vuoksi, myös perustyö asettaa rajoja/kiireen palon-tutkinnan toteuttamiselle. Palontutkinnasta olisi mukava oppia lisää, mutta koulutukset yms. on vähissä. Operatiiviselta puolelta kaivattai-siin välillä paremmin tietoa, prontojen täyttäminen on erittäin kirjavaa. Työvuorojen perehdyttäminen palontutkintaan, kuinka he voisivat auttaa meitä (mistä olisi hyvä olla kuvia ja tietoja, yhteyshenkilöt, mitä tulisi välttää sotkemasta, opastus kohteelle mitä tulee tapahtu-maan, saako purkaa, ... voisiko olla jokin yleinen ohje missä ohjeet kohteelle mitä saa tai ei saa tehdä, yhteystiedot (nettisivuosoite mistä meidän tiedot löytyy).
Hienoa, että tartut aiheeseen. Palontutkinnasta saatua tietoa olisi hyvä saada esille sekä organisaation sisällä että erityisesti

turvallisuusviestinnän näkökulmasta ulkoisen viestinnän kautta tavan ihmisille ja kuntalaisille. Palontutkinnassa kerätyllä tiedolla olisi varmasti vaikuttavuutta onnettomuuksien ehkäisytyössä.

Kiitos ja onnea tärkeään työhön!

- Tärkeäksi osaksi myös operatiivista toimintaa

Ideat olivat jo ensimmäisellä sivulla.

Palontutkinta on äärimmäisen tärkeä kanava saada tietoa siitä, miten olemme onnistuneet OE-työssä.

Asiassa on mielestäni menty koko ajan eteenpäin niin resurssien, osaamisen, kaluston kuin tiedon hyödyntämisen osalta.

Liite 3. Haastattelujen yhteenveto

Kooste haastatteluista.

Yhteenvedosta on jätetty pois kyselyrungossa olleita kysymyksiä, joihin vastattiin jo muiden kysymysten yhteydessä tai joiden kysyminen ei ollut tarkoituksen mukaista haastateltavan roolin kannalta.

Kuinka hyvin koet, että palontutkinta toimii tällä hetkellä?

- Resurssit parantunut, yhteistyö hyvää. Henkilö A
- Toimii hyvin, kehitettävää on. Palvelutasopäätökseen ja oman ohjeistuksen mukaan on tarpeita. Vetäjä on nimetty ja kehitystä on tapahtunut. Henkilö B
- I-Tason tutkintaan osaamista tarve lisätä. Henkilö B
- Palontutkinta tärkeää mutta ei tunneta. Ei laitoksella eikä myöskään ulkopuolella. Yleisö ei välttämättä tiedä, että palontutkintaa tehdään pelalla. Koetaan poliisin työkse. Henkilö C
- On nimettyä henkilökuntaa palontutkinnassa. Henkilö C

Onko riittävästi koulutusta?

- Koulutusta voisi lisätä. Henkilö A
- Oma aktiivisuus tärkeä. Henkilö A
- Koulutusta tarvitaan lisää. Sisäisen koulutus päivystävälle palomestareille, sopimuspalokunnille sekä pelastuksen työntekijöille tarvitaan. Myös II-tason palontutkijoille joko opiston tai esim. Poliisi amk:n järjestämää koulutusta. Henkilö B
- Palontutkintaan tarvitaan myös operatiivisen puolen toimijoita. Lisää osallistujia, osaamista ja eriaisia tekijöitä tarvitaan. Henkilö B
- Pari työskentely oe ja operatiivinen yhdessä. Henkilö B
- Ei ole tarpeeksi tietämystä. Henkilö C

Onko tiedonhallinta ja jakaminen millä tasolla?

- Tarvittavat tiedot saadaan tutkintaan. Uusia kanavia ilmenee ja uudistusta tapahtuu. Henkilö A
- Onnettomuuksien ehkäisyn osalta tilanne hyvä saadaan tietoa ja käytetään. Henkilö A
- Palonäytteiden analysointi ja ottaminen, virka-apua saadaan poliisilta. Henkilö A
- Tietoa voisi jakaa ja hyödyntää enemmän viestinnässä. Havainnot voisi tulla enemmän viestintään, joka voisi osallistua viestin muokkaamiseen oikeaan aikaan oikeassa mediassa ja oikealla tavalla. Viestiminen haastavaa

salassapidon ja vaikean aiheen takia. Viestintä voisi olla apuna ja teke-
mässä neutraalia viestintää. Henkilö C

- Poliisilla ei ole samanlaista tarvetta selvittää syytymissyytä. Pelalla voi olla intressi selvittää ”pienemmän” signaalin perusteella tutkinta. Laadullisesti puute, ettei tutkita kaikkia mitkä kiinnostavat. Henkilö A
- Vakuutusyhtiöiden kanssa tehtävä yhteistyö. Tietojen keräys/jakaminen jos vaikka pelastustoimi keräisi ja ylläpitäisi tietoja. Henkilö A
- Case esimerkkien esittely ja tapauksesta oppiminen. Henkilö A
- Resurssi asia enemmän tuoda tuloksia esille. Henkilö A
- Palvelutasopäätöksessä on maininta tuottaa talon sisäisesti 4 kertaa vuodessa raportti missä tarkastellaan onnettomuuksien syitä. Tästä voisi saada onnettomuuksien ehkäisytyöhön materiaalia. Henkilö A
- Ajatuksena, että raportissa yksi pysyvä teema ja muutama vaihtuva. Henkilö A
- On parannettavaa palautetilaisuuksia pitäisi olla enemmän ja onnistumisten ja kehittämiskohteiden osalta pitäisi olla enemmän. Malli puuttuu kuka tekee ja minkälaisista keikoista. Selkeä malli olisi hyvä. Sisäisten raporttien parempi huomioiminen ja syyllistämisen välttäminen pelastustoiminnan kehittämisessä. Henkilö B
- Palaute, joka annetaan operatiivisille puolelle eri kuin talon sisäisesti tulosten läpi käyminen. Henkilö B

Onko riittävästi resursseja käytössä?

- Resursseja on riittävästi tapausten tutkimiseen. Nopea lähtö ehkä heikom-
paa. Toki on parantunut, mm. virka-ajan ulkopuolella tutkiminen onnistuu
nykyisin. Henkilö A
- Aikaa voisi käyttää enemmän, jolloin laatu varmasti paranee. Henkilö A
- Ei ole. Nykyisillä resursseilla pystytään lakisäätöisen tason ylläpitoon. Kehit-
tymiseen tarvitaan resurssien parempaa hyödyntämistä ja laajempaa tekijä
pohjaa. Ei niinkään uusia vakansseja vaan työn parempaa suunnittelua ja
tehtävien jakoa. Henkilö B

Ovatko työvälineet kunnollisia?

- Perusvälineistö kunnossa on saatu tehtyä hankintoja. Henkilö A
- Työvälineet ovat kunnossa ja on uusia ostettu sekä suunnitteilla myös auto
palontutkintaan. Suojavarusteet ovat hyvällä tasolla. Ajatuksena hyvä pa-
lontutkinnan yksikkö. Henkilö B

Onko ohjeistettu riittävästi?

- Toimintaohje on olemassa, käytännön ohjeistuksia puuttuu. On kuitenkin
muistio tyyppisiä dokumentteja. Henkilö A
- Tietoa kannattaa kerätä ”yli tarpeen”, tiedon hankinta ja tietojen hankinta
perustyötä. Ei koskaan voida tietä mikä osoittautuu tärkeäksi. Henkilö A
- Ohjeistusta on tarpeeksi. Ajankäyttö ja asenne suurempi haaste
se, että palontutkinta nähdään kehittämiskohteena. Henkilö B

Palontutkinta ja pelastustoiminta?

- Tietoa tutkinta tarpeesta saadaan hyvin pelastukselta. Loukkaantuneen tai vainajan kohdalla osataan tutkintakynnys määritellä hyvin. Kun kyseessä on omaisuusvahinko ei välttämättä osata käynnistää tutkintaa. Henkilö A
- Pelastuspuoli tekee I-tason tutkintaa, jossa olisi kehittämistä. Että saataisiin pelastustoiminnan johtajalta arvio syttymissyystä. Henkilö A
- Edellinen koskee myös sopimuspalokuntia. Henkilö A
- Käydään palautetilaisuuksia. Henkilö A
- Palontutkinnan huomioiminen sammutus ja raivaustyössä. Pohtiminen olisiko hyödyllisempää käyttää vähemmän tuhoavia tapoja jossa jäisii tutkittavaa tai opittavaa. Houkutus on suuri kun resursseja ja aikaa kuluu vähemmän kun puretaan herkästi. Henkilö B
- Pohditna paikallaan miten sammutetaan ja onko tarpeen purkaa herkästi. Henkilö B
- Toimintatapojen muutos tai kokeilu että jos arvioidaan että menee 2 tason tutkintaan niin pitäisikö pyrkiä säästämään rakenteita poliisia, omaa palontutkintaa varten sekä oppimista varten? Henkilö B
- Tuloksia ja yhdyspintoja tulisi hyödyntää palontutkinnan ja pelastuksen välillä, jotta kokemuksista voidaan oppia. Henkilö B
- Toimintamallit työturvallisuuden parantamiseksi sekä pelastustoiminnan kehittämiseksi olisi hyvä saada toimimaan. Henkilö C

Palontutkinta ja valvonta?

- Osa perustarkastajan työtä. Palontutkijat valvonnasta. Henkilö A
- Rakennusselosteiden tekijöille koulutusta. Henkilö A
- Ei hyödynnetä riittävästi palontutkinnasta saatavaa tietoa. Tutkinnasta saatava tieto auttaa tuomaan tarkastuksilla epäkohtia esiin ja vaikuttavuutta kun pystytään kertomaan elämästä esimerkkejä. Henkilö B
- Työaikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta voidaan reagoida myös ilmiöihin sekä ennalta ehkäisevään työhön. Sm linjauksissa reagointi ja vaikuttava viestintä on tärkeässä roolissa. Henkilö B
- Määräaikainen valvonta tärkeää mutta pitää olla tilaa myös OE ja TUVI-työhön. Henkilö B
- Uskon, että valvonnassa hyödynnetään palontutkinnan tuloksia. Henkilö C
- Palontutkinnasta työkaluja valvontaan. Oikeita havaintoja oikeasta elämästä helpompi saada asiakas ymmärtämään asian vakavuus. Henkilö C

Palontutkinta ja turvallisuusviestintä?

- Onnettomuuksien seurannan raportointi. Tilastojen kautta saatavissa tuviin hyötyjä. Henkilö A
- Raportoinnin ja tilastojen hyödyntämisen kautta. Henkilö A
- Ei hyödynnetä riittävästi palontutkinnasta saatavaa tietoa. Someen isomalle yleisölle tietoa ja oikeita tapoja toimia. Henkilö B
- Tutkinnasta saatavalla tiedolla median mielenkiinnon herättäminen ja sitä kautta vaikuttavampi viestintä ja parempi viestin läpäisy. Henkilö B

- Tutkinnasta tulee uskottavuutta viestintään. Henkilö B
- Viestiminen kun esim tehdään teematarkastuksia. Henkilö B
- Tuviin aiheita palontutkinnasta, jotta vaikuttavuus pysyy. Henkilö B
- Asenne työhön ja innostus myös omaan työhön. Henkilö B
- Kun käytetään tietoa oikeista tapahtumista ja materiaalista, niin viesti on vaikuttavampi ja myös herättää luottamusta ja turvallisuutta. Henkilö C
- Palontutkijan antaessa kasvot viestinnässä voisi olla mahdollisuus paremmin saada viesti läpi mediassa. Yhteistyö ja nopea reagointi viestinnän kanssa, kun tarve viestiä syntyy. Tarvitaan kahdensuuntaista vapaata viestintää. Henkilö C
- Asukkaille järjestettävää palautetta onnettomuuden jälkeen. Henkilö C
- Tapausten nosto tuviin kun tutkitaan.
- Myös intraan ja someen voi olla sellaista tietoa mitä tutkinnassa ei huomata ajatella.
- Oikeaan aikaan, oikeassa kanavassa ja oikealla tavalla tehtävän viestinnän tärkeys korostuu, kun käytetään palontutkinnasta saatavaa tietoa. Henkilö C
- Viestinnän sparraus, jotta voidaan viestiä paremmin. Henkilö C

Palontutkinta ja vpk?

- Koulutusta tahallisista ja tuottamuksellisista paloista ilmottaminen sekä 1-tason tutkinta syyn arviointi. Henkilö A
- Kuvankäsittely ohje ei valmis. Tiedonhallinta ja kuvat. Tuveissa mahdollisesti. Puuttuu käytäntö, miten vpk kuvat saadaan ylös ja käyttöön. Arkistointi paikka tuveissa. Henkilö A
- Koulutusta tahallisista ja tuottamuksellisista paloista ilmoittaminen sekä 1-tason tutkinta syyn arviointi. Henkilö B
- Tuviin osallistuminen olisi pohdittava. Henkilö B

Miten palontutkinnassa otettuja kuvia hyödynnetään tällä hetkellä?

- Ensivaiheen kuvat todella tärkeitä. Ohjeistus puuttuu ja olisi tarvetta. Kuka ottaa miten ottaa ja mihin säilötään. Vastuuhenkilö ja linjaaminen puuttuu. Henkilö A
- Varsinkin sopimuspalokuntien ohjeistaminen kuvien ottamiseen. Henkilö A
- Kuvien saaminen tietoturvalisestisesti oikeaan säilytyspaikkaan. Henkilö A
- Palontutkijoiden oikeus saada kuvia on hyvällä tasolla. Nykyään talon sisällä kuvia saadaan, kun pyydetään. Henkilö
- Koulutusta kuvien ottamisesta ja kuvien hyödyntämisestä talon sisällä tulisi lisätä. Kuvilla tärkeä rooli palonkehityksen tutkimisena. Henkilö B
- Kuvien käytössä viestinnän hyödyntäminen miten voidaan käyttää ja hyödyntää. Henkilö C
- Luottamuksen saavuttaminen viestinnän ja palontutkinnan kanssa. Puuttuu kokemus yhteistyöstä. Henkilö C

- Ei hyödynnetä tällä hetkellä. Käytännössä kuvia ei tule viestintään. Henkilö C
- Median ohjeistaminen kuvien käytössä on tavallaan ristiriidassa palopai-
kalta otettujen kuvien hyödyntämisessä laitoksella. Kuvia voisi hyödyntää
sisäisessä koulutuksessa. Henkilö C
- Yksityiskohtien käyttö viestinnässä. Kuvasta ei saa selvää mistä otettu tuo
vaikuttavuutta. Henkilö C

Miten parantaisit toimintaa?

- Ohjeistaminen kuvien ottamiseen, tallentamiseen ja säilyttämiseen. Tiedon
saaminen oikeaan paikkaan ja oikealla tavalla. Henkilö A
- Kehittämistä on paljon, kaikkeen ei voi vaikuttaa. Voi tuoda haasteita esille
esim. eri osastojen välillä toimimiseen. Henkilö A
- Palontutkinta on OE-puolella ei voida ohjeistaa suoraan pelastuksen puo-
lelle. Henkilö A
- Tuottamuksellisista ja ilmoituksista poliisille koulutusta henkilöstölle. Henkilö
B
- Työaikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta voidaan reagoida myös ilmiöihin
sekä ennalta ehkäisevään työhön. Henkilö B
- Palontutkijoiden kouluttaminen ottamaan kuvia myös sisäiseen käyttöön.
Kehittymisen kannalta tärkeä myös jakaa tietoa. Henkilö C

Vapaa sana:

- On kehitytty. Näkökulma laajenee koko ajan. Esimerkiksi ratinan kattopa-
lostosta kiukaan asennusvirheestä saatiin tieto leviämään myös muille alueille.
Näin saatiin vaikuttavuutta. Henkilö A
- Ei ole ns. Päätepysäkkiä mihin tutkinnan voisi jättää on kiinni omasta ha-
lusta, miten pitkälle tutkinta viedään. Henkilö A
- Akuutisti lähdetään keikalle ja tutkitaan kuten pitää. Pitempiaikainen ajan-
käyttö ja jatkotoimenpiteet haastavia koska vaatii aikaa ja resursseja. Teh-
dään kuitenkin OTO:na. Henkilö A
- Raportointi noudattaisi viestinnän vuosikelloa. Henkilö A
- Pronon laadun seuranta ja parantaminen. Henkilö A
- Palontutkinnan ja poliisin kanssa hyvää yhteistyötä. Henkilö B
- Sisäisesti tuvin kehittäminen ja hyödyntäminen tulosten osalta, palautekes-
kustelut keikoista pelastuspalvelun kesken. Valvontaan myös tuloksien hyö-
dyntämiseen valvonnassa. Henkilö B
- Yhteistä sparrausta viestinnän ja tutkinnan kanssa. Henkilö C
- Yhteinen foorumi missä käydä asioita läpi ja pohtia. Henkilö C
- Moniammatillisuus ja yhteistyön lisääminen, tarvitaan näkökulmien jakoa ja
yhteinen toimintatapa. Esimerkeillä saavutetaan uusia käytäntöjä. Henkilö C

liite 4. Tutkimuksen tulosraportti

Palontutkinnan tulosten hyödyntäminen Pirkanmaan pelastuslaitoksella

Tiivistelmä haastattelujen ja kyselyn tuloksista osana opinnäytetyötä.

LAB-ammattikorkeakoulu

Uudistava johtaminen (Insinööri, YAMK)

Jarkko Jääskeläinen

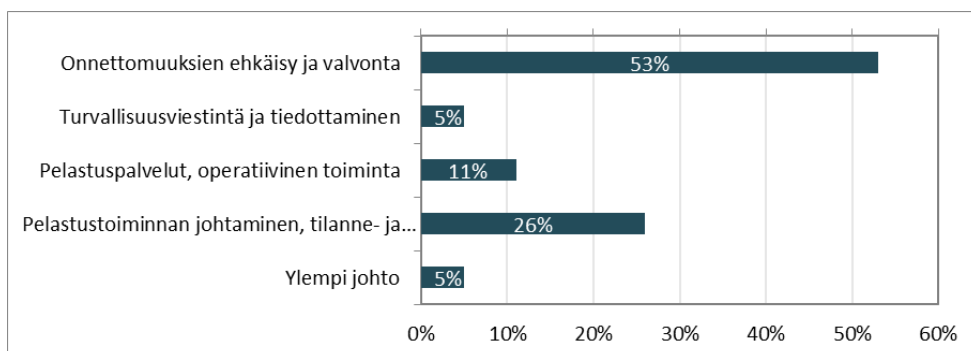
Taustaa

Tämä on tiivistelmä Pirkanmaan pelastuslaitokselle tehdyn opinnäytetyön tuloksista, jotka on saatu palontutkintaan kytköksissä oleville henkilöille tehdyn kyselyn sekä tulosten ja opinnäytetyön teeman mukaisten haastattelujen tuloksena. Tuloksista on pyritty rajaamaan opinnäytetyön kannalta keskeisimmät aiheet ja niihin saadut toimenpide ehdotukset sekä tulokset, joiden hyödyntäminen palontutkinnan suunnittelussa sekä tulosten hyödyntämisessä oli työn keskeisimpiä tarkoituksia. Opinnäytetyössä fokus on rajattu turvallisuusviestinnän, valvonnan suunnittelun sekä strategisen johtamisen alueisiin. Tämän takia myös suurin osa toiminta ehdotuksista on suunnattu näihin aiheisiin. Kyselyn ja haastattelujen perusteella on perusteltua todeta, että jatkotutkimus tarvetta olisi myös pelastustoiminnan arvioinnin, sopimuspalokuntien hyödyntämisen ja kouluttamisen kuin myös pelastustoiminnan johtamisen alueilla.

Dokumentti on tiivistelmä ja sisältää aihealueisiin valittuihin liittyvät tärkeimmät havainnot ja tulokset. Opinnäytetyössä syvennyttään aiheeseen yksityiskohtaisemmin ja onkin syytä korostaa, että tämä dokumentti on laadittu sisäisesti hyödynnettäväksi.

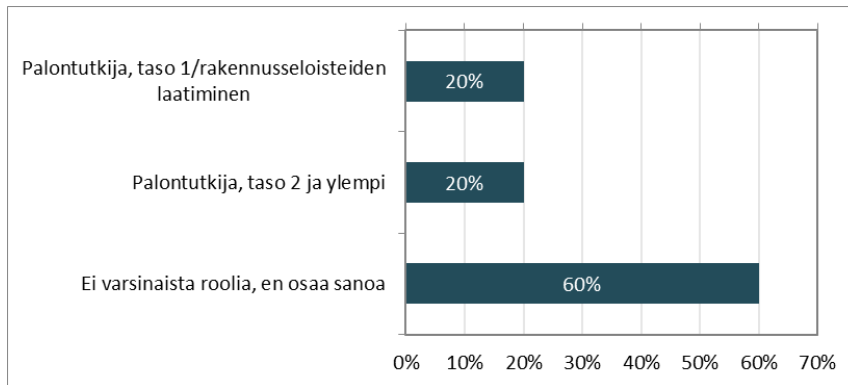
Kyselyn tulokset.

Kysely suoritettiin webropol alustalla ja kyselyn vastaajat vastattiin avainhenkilöiden toimesta siten, että vastauksia saatiin niin palontutkintaa tekeville kuin palontutkinnan tulosten kanssa työtä tekeville työntekijöiltä. Vastauksia saatiin määräaikaan mennessä 20 kappaletta. Kysely lähetettiin n. 68 vastaajalle.

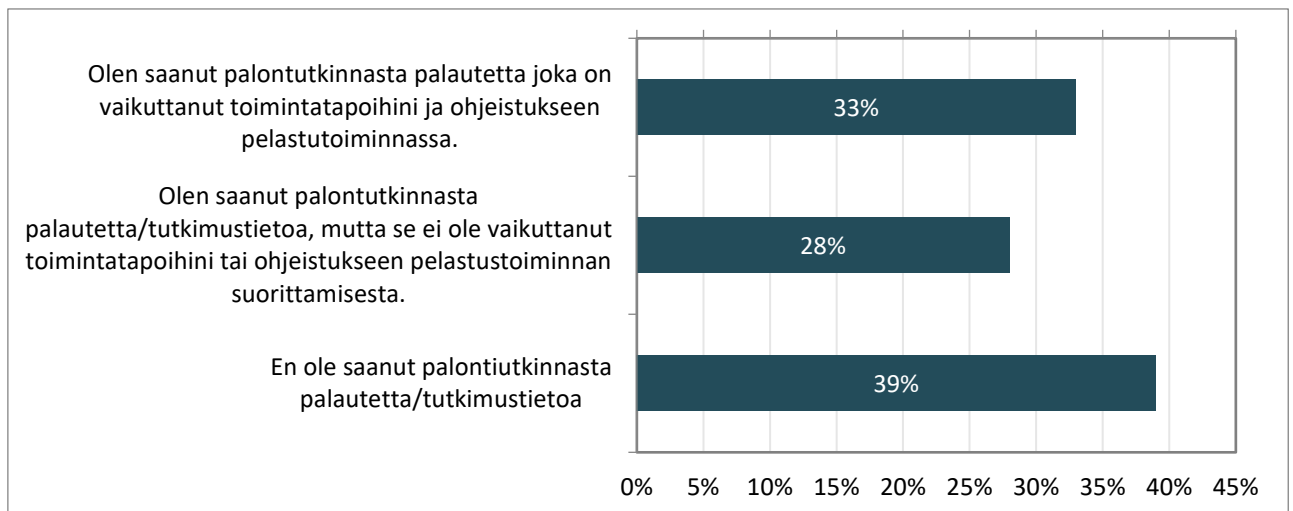

Kuvio 1. Vastaajan rooli pelastuslaitoksella.

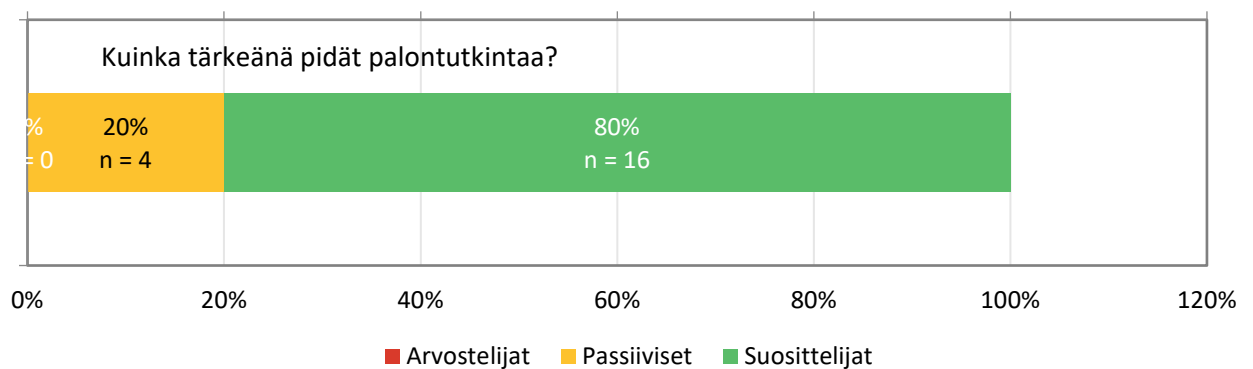
Määrällisesti eniten vastaajia oli onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan vastuualueelta.

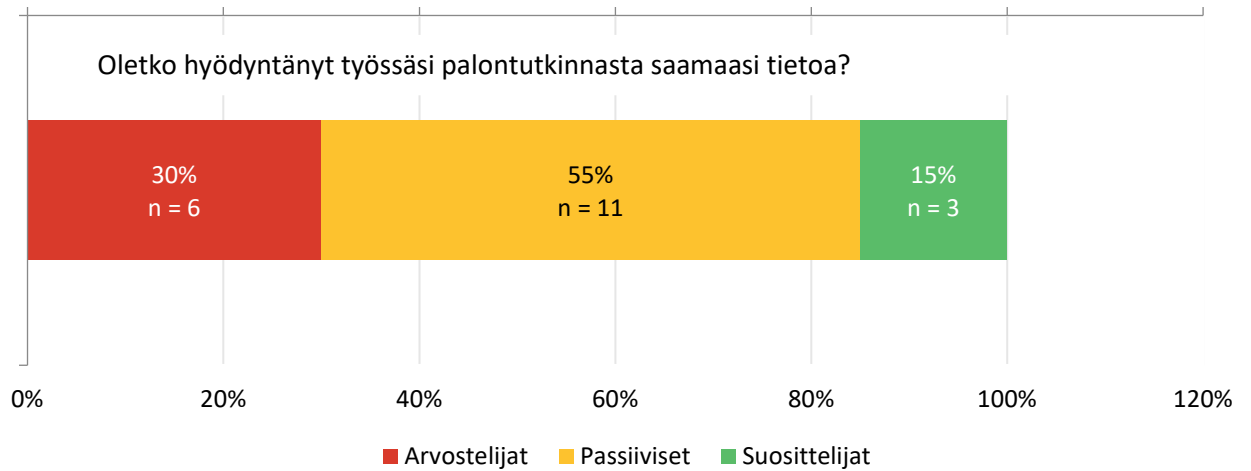

Kuvio 2. Vastaajan rooli palontutkinnassa.

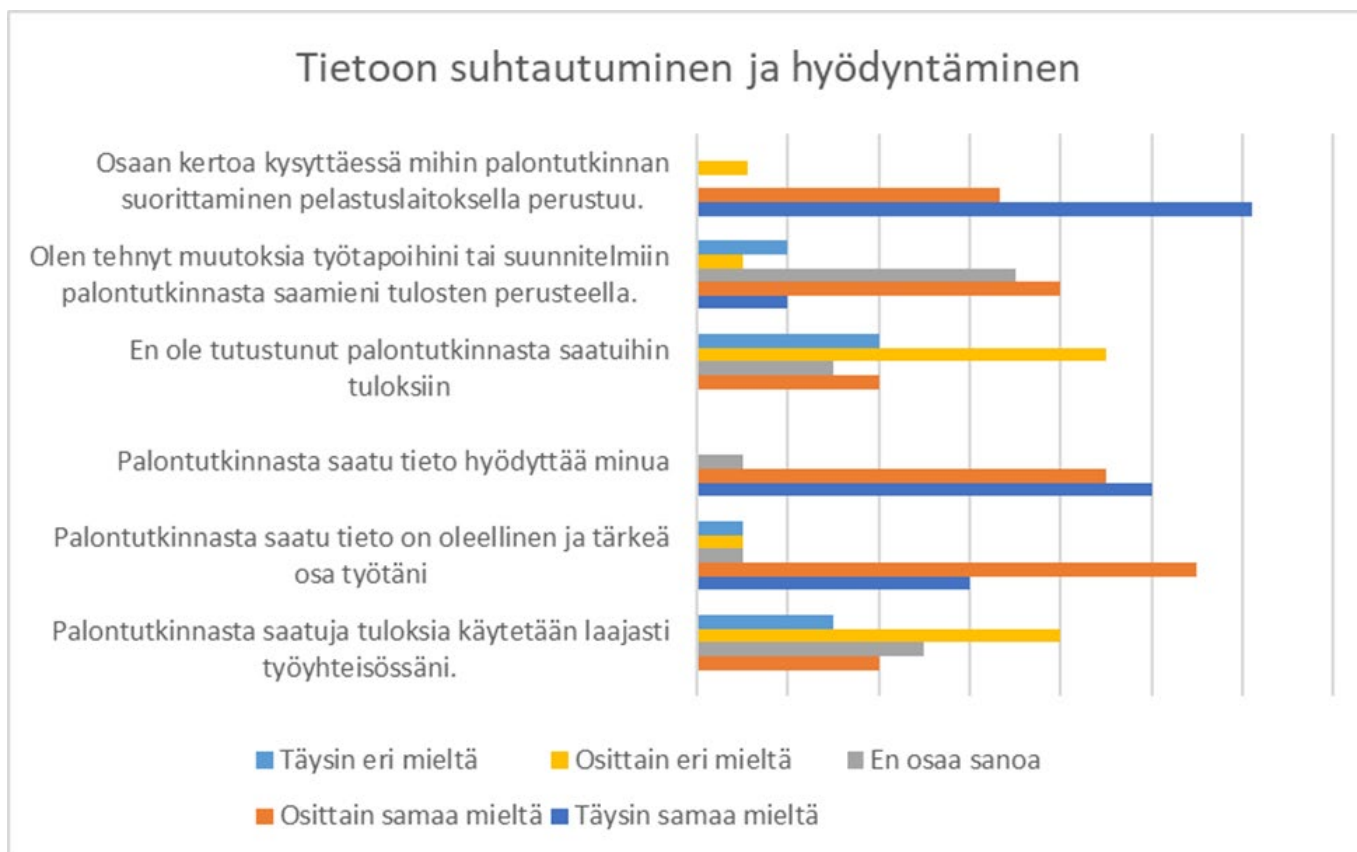

Kuvio 3. Palontutkinnasta saatu palaute.

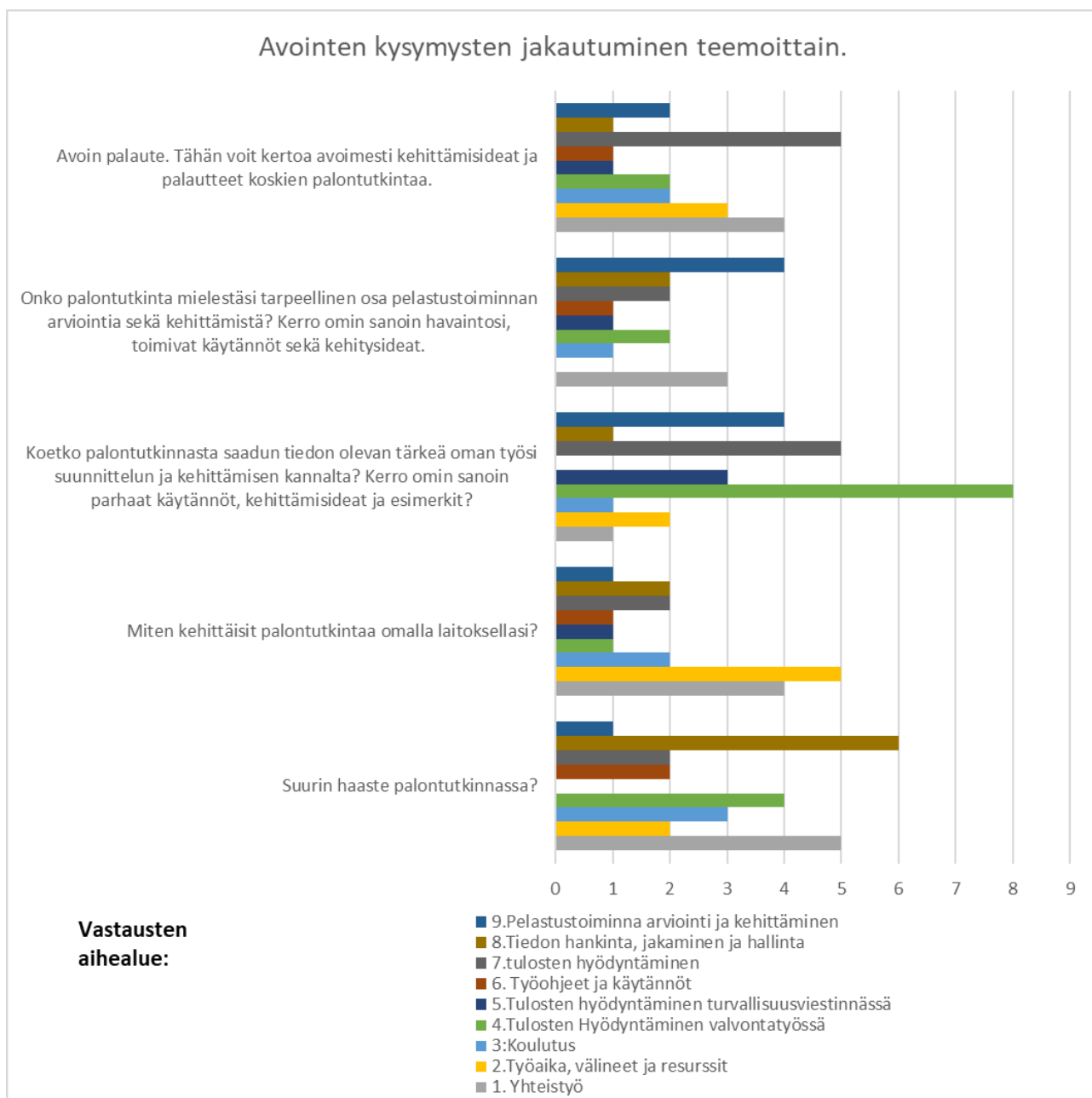
Kuvio 4. Kokemus palontutkinnasta.

Kuvio 5. Tietoon suhtautuminen ja tiedon hyödyntäminen.

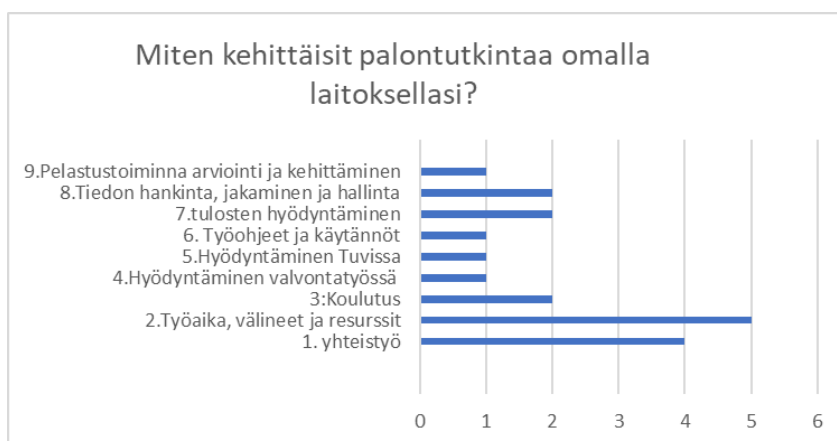
1.1 Avointen kysymysten teemat

Kyselytutkimuksen tärkein anti oli avoimista kysymyksistä saadut vastaukset, jotka jaettiin 9 eri teemaan. Teemoitetulla vastauksista saatiin muodostettua tiiviitä aihealueita, joiden sisällä saatua palautetta on helpompi kohdentaa sekä muodostaa kehittämisideat selkeiksi kokonaisuuksiksi.

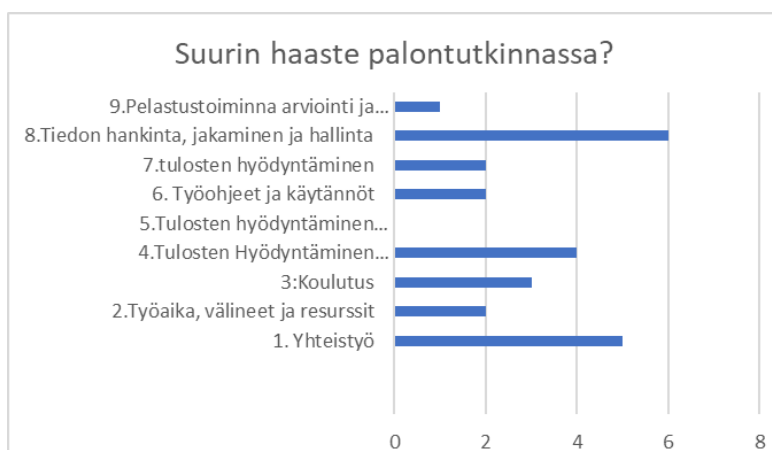

Kuvio 6. Avointen kysymysten teemoittelu.

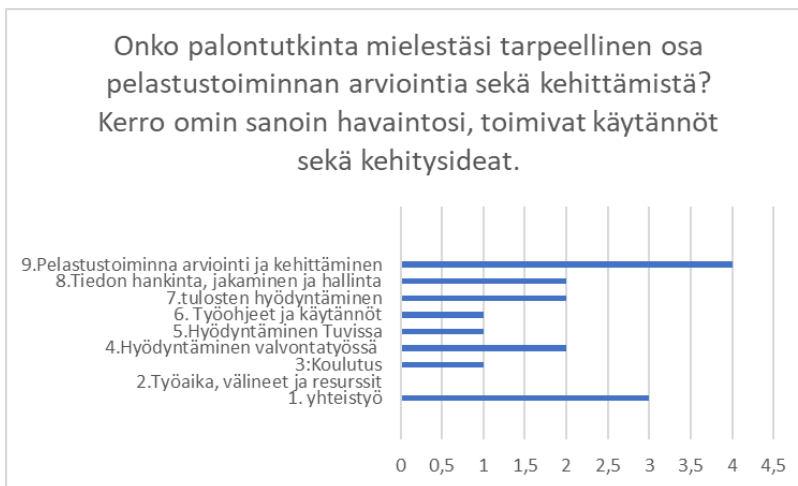
Saatujen avointen vastausten perusteella eniten haasteita koettiin tiedon hankinnassa ja-
kamisessa ja hallinnassa (6 vastausta) sekä yhteistyössä (5 vastausta). Eniten palautetta
saatiin pelastustoiminnan arviointiin ja kehittämiseen (4 vastausta) sekä yhteistyöhön (3
vastausta) liittyen. Kysyttäessä miten vastaajat kehittäisivät palontutkintaa omalla laitok-
sella, eniten vastauksia kertyi työaikaan, välineisiin sekä resursseihin (5 vastausta), että
yhteistyöhön (4 vastausta) liittyen. Nämä vastaukset käyvät ilmi kuvioista 6,7, ja 8.

Kuvio 7. Palontutkinnan kehittäminen

Kuvio 8. Haasteet palontutkinnassa

Kuvio 9. Toimivat käytännöt ja kehitysideat.

1.2 Kyselystä saatuja avoimia vastauksia

Kyselystä saatiin otantaan nähden paljon palautetta avoimiin kysymyksiin. Palaute oli laadukasta ja jakautui hyvin hahmotettaviin kokonaisuuksiin. Tulosten hyödyntämisen kannalta jaottelin vastaukset alla olevien otsikoiden alle.

PELASTUSTOIMINTA

” Yhteistyö työvuorojen/mestareiden kanssa on välillä haastavaa erilaisten työaikojen vuoksi, myös perustyö asettaa rajoja/kiireen palontutkinnan toteuttamiselle”

”Oleellinen ja tärkeä osa olisi saada palautetta myös sammutustoiminnasta! Tämän arvioinnissa voisi tehdä yhteistyötä operatiivisen henkilöstön kanssa”

” vain satunnaisesti käydään palaute keskusteluja läpi, eikä tietoa hyödynnetä muissa vuoroissa säännöllisesti”

” Palontutkinta antaa perspektiiviä moniin erikseen kiinnitettäviin asioihin. Esim. ensimmäisenä palopaikalla olevan pelastusyksikön toimintaan tulee perspektiiviä koulutuksen kautta. Osaaminen kehittyy.”

” Palontutkinta on tarpeellinen vielä hyödyntämätön osa pelastustoiminnan arviointia ja kehittämistä.”

”Itse olen pitänyt erittäin hyvänä sitä, jos palontutkinta pääsee mukaan myös tehtävän purkutilaisuuteen. Ne ovat monesti tilaisuuden parasta antia”

”Otetaan varalla olevat palomestarit (P30) mukaan palontutkintaan, heillä nopea valmius aloittaa palontutkinta.”

”Lisäisin tietoisuutta ja avoimuutta ja erityisesti vuorovaikutusta operatiivisen ja tutkinnan henkilöstön kesken.”

”Operatiivisessa mielessä keikkapalautteiden pitämistä ja niihin palontutkinnan huomioiden saamista tulee edelleen tehostaa. Käytyä keskustelua ja saatua tietoa tulee myös jakaa tehokkaammin talon sisällä. Palontutkijoilla soisi olevan jonkinlaista kansallistakin yhteistyötä, jotta koko valtakunnan tietoa saataisiin kaikkien käyttöön”

TURVALLISUUSVIESTINTÄ

” Palontutkinnasta saatua tietoa olisi hyvä saada esille sekä organisaation sisällä että erityisesti turvallisuusviestinnän näkökulmasta ulkoisen viestinnän kautta tavan ihmisille ja kuntalaisille. Palontutkinnassa kerätyllä tiedolla olisi varmasti vaikuttavuutta”

VALVONTA

”Pitäisi ehkä olla enemmän aikaa tutkia seikkaperäisemmin pienempiäkin palotapauksia esimerkiksi pientalojen autosuojapalot siitä perspektiivistä, miten on palo-osastointi toiminnut. Tai palotarkastajat voisivat pitää pienen esityksen kiinnostavimmista pienistä paloista koko yksikölle. Uskallan sanoa, että pientenkin palojen joukossa on tapauksia, joista voisimme ottaa oppia.”

”Palontutkinnassa saatujen tietojen ja havaintojen yhteinen käsittely pelastustoiminnan ja OE:n toimialueilla ja tiedon kytkeminen onnettomuuskehityksen seurantaan, toimintaympäristö- ja riskianalyysiin ja sitä kautta palvelutason valmisteluprosessiin.”

YHTEISTYÖ

”Tulosten hyödyntäminen ja oppiminen, yhteistyö tutkinnan ja operatiivisen kesken. Pa-laute ja tieto kulkee heikosti ja on oman aktiivisuuden varassa.”

”Tutkintaa voisi tehdä enemmän yhteistyössä, tutkinnan tuloksia voisi raportoida tai niistä voisi kertoa operatiiviselle henkilöstölle. Pelastustoiminnan arviointia ja analysointia kai-paan!”

” Tätä osa-aluetta tulisi kehittää laitosten sisällä. Nykyinen yhteistoiminta ehkäisypuolen kanssa on lähes nolla.”

TULOSTEN HYÖDYNTÄMINEN

”Tutkinnan aikana kertyy dataa, joka olisi hyödyllistä tutkinnan kehittämisen ja onnetto-muuksien ehkäisyn tehostamisen kannalta, mutta jolle ei ole paikkaa/jatkokäyttöä.”

2. Haastattelut

Kyselyn jälkeen vastauksien perusteella sekä teemoittelun ohjaamana valittiin haastatelta-vaksi kolme avainhenkilöä, jotka haastateltiin kukin erikseen. Haastattelutilanteeseen osal-listui haastattelija sekä haastateltava. Haastattelut nauhoitettiin ja haastattelu oli muodol-taan hyvin vapaa ja kestoltaan noin 45 minuuttia. Haastateltavien roolit vaihtelivat ylem-mästä johdosta viestinnän tehtäviin. Haastattelun kyselyrunkona toimi 18 kysymyksen sarja. Kysymykset käsittelivät haastateltavan roolia sekä taustaa. Kysymyksissä kartoitettiin kaikkien haastateltavien kokemuksia palontutkinnasta sekä kehittämisideoita. Haastatelta-vat ovat tässä nimetty henkilöiksi: Henkilö A, Henkilö B sekä Henkilö C. Alla on yhteenveto haastatteluista saaduista vastauksista.

Haastateltavista henkilöistä henkilö A oli aktiivisesti mukana palontutkinnassa, niin toimin-nassa kuin palontutkinnan johtamisessa sekä kehittämisessä. Henkilö B toimii pelastuslai-toksella johtotehtävissä ja omaa palontutkinnasta tietoa pelastustoiminnan johtamisen kautta sekä tulosten hyödyntämisestä sisäisesti sekä strategisesta johtamisesta. Henkilö C on hyödyntänyt palontutkinnasta saatavia tuloksia omassa työssään viestinnässä.

Kaikki haastateltavat pitivät palontutkintaa tärkeänä osana pelastuslaitoksen toimintaa ja olivat vahvasti sitä mieltä, että palontutkinnasta saatavalla tiedolla on oman työn suoritta-misen kannalta suuri merkitys. Kysyttäessä kuinka hyvin palontutkinta haastateltavan mie-lestä toimii tällä hetkellä, vastasivat kaikki haastateltavat hyvin samankaltaisesti.

Palontutkinnan koettiin toimivan hyvin, toisaalta kehittämiskohteita myös tuotiin esille. Haastateltavat toivat omalta osaltaan esille, kuinka myös palontutkinta on kehittynyt positiivisesti.

Henkilöillä A ja B oli kokemusta palontutkinnasta työsuoritteena, joten oli luontevaa näiden henkilöiden kanssa käydä läpi prosessia tarkemmin sekä siihen liittyviä kehitysideoita. Henkilön C kanssa keskityttiin keskustelemaan enemmän tulosten hyödyntämisestä sekä miten tuloksien hyödyntäminen sekä yhteistyö palontutkinnan ja muiden toimijoiden välillä tapahtuu.

Kaikilla haastateltavilla oli aiheeseen oma näkökantansa annettavana ja oma mielipiteeni on, että haastateltavat henkilöt oli valittu hyvin aiheen teemaa ajatellen. Pääteemana haastattelussa oli, että palontutkinta nähdään tärkeänä osana pelastuslaitoksen toimintaa sekä tarve kehittää on havaittu monen alueen osalta. Palontutkinnan laatu ja palontutkinnan suorittaminen on hyvällä tasolla ja kehitystyötä on tehty ansiokkaasti ja tuloksellisesti.

Haastattelujen pohjalta saatuja kehityskohteita jaoteltuina eri osa-alueittain:

Valvonta:

- Osa perustarkastajan työtä. Palontutkijat tällä hetkellä valvonnasta.
- Rakennusselosteiden tekijöille koulutusta.
- Palontutkinnasta työkaluja valvontaan. Oikeita havaintoja oikeasta elämästä helpompi saada asiakas ymmärtämään asian vakavuus.
- Määräaikainen valvonta tärkeää mutta pitää olla tilaa myös onnettomuuksien ehkäisyn ja turvallisuusviestinnän työhön.
- Työaikataulussa pitäisi olla väljyyttä, jotta voidaan reagoida myös ilmiöihin sekä ennalta ehkäisevään työhön. Sm linjauksissa reagointi ja vaikuttava viestintä on nostettu vahvasti esille.

Turvallisuusviestintä:

- Onnettomuuksien seurannan raportointi on otettu kehityskohteeksi. Tilastojen kautta saatavissa turvallisuusviestinnän hyötyjä (palvelutasopäätös)
- Ei hyödynnetä riittävästi palontutkinnasta saatavaa tietoa. Someen isommalle yleisölle tietoa ja oikeita tapoja toimia.
- Tutkinnasta saatavalla tiedolla median mielenkiinnon herättäminen ja sitä kautta vaikuttavampi viestintä ja parempi viestin läpäisy.
- Viestiminen kun tehdään esimerkiksi teematarkastuksia. Sisäisesti ja ulkoisesti.

- Asenne työhön ja innostus myös omaan työhön tärkeässä roolissa, kun ajatellaan tulosten hyödyntämistä turvallisuusviestinnässä.
- Kun käytetään tietoa oikeasta tiedosta ja materiaalista, niin viesti on vaikuttavampi ja myös herättää luottamusta ja turvallisuutta.
- Palontutkijan antaessa kasvat viestinnässä voisi olla mahdollisuus paremmin saada viesti läpi mediassa. Yhteistyö ja nopea reagointi viestinnän kanssa, kun tarve viestiä syntyy. Tarvitaan kahdensuuntaista vapaata viestintää ja ideointia.
- Oikeaan aikaan, oikeassa kanavassa ja oikealla tavalla tehtävän viestinnän tärkeys.
- Viestinnän sparraus, jotta voidaan viestiä paremmin.

Pelastustoiminta:

- Tietoa tutkinta tarpeesta saadaan hyvin pelastukselta. Loukkaantuneen tai vainajan kohdalla osataan tutkintakynnys määritellä hyvin. Kun kyseessä on omaisuusvahinko ei välttämättä osata käynnistää tutkintaa tai arvioida vahinkojen suuruutta.
- Pelastuspuoli tekee 1 tason tutkintaa, jossa olisi kehittämistä. Saataisiin pelastustoiminnan johtajalta arvio syytymisyydestä. Koskee myös sopimuspalokuntia.
- Palontutkinnan huomioiminen sammutus ja raivaustyössä. Pohtiminen olisiko hyödyllisempää käyttää vähemmän tuhoavia tapoja, jossa ei jää tutkittavaa-> opittavaa. Houkutus on suuri, kun resursseja ja aikaa kuluu vähemmän, kun puretaan palava rakennus versus vähemmän tuhoa aiheuttavat tavat. Rakenteiden säilymisestä hyötyä myös poliisin toiminnan kannalta.
- Toimintatapojen muutos tai kokeilu, että jos arvioidaan että menee 2 tason tutkintaan niin pitäisikö pyrkiä säästämään rakenteita poliisia, omaa palontutkintaa varten sekä oppimista varten. Myös toimintamalli, jossa rakenteiden purkuun päädyttäessä tilannepaikalla suoritettaisiin kuvaus palontutkinnan tarpeita ajatellen.
- Tuloksia tulisi hyödyntää ja yhdyspintoja hyödyntää palontutkinnan ja pelastuksen kanssa, jotta kokemuksista voidaan oppia. Toimintamallit työturvallisuuden parantamiseksi sekä pelastustoiminnan kehittämiseksi tarpeen.

Sopimuspalokunta:

- Koulutusta tahallisista ja tuottamuksellisista paloista ilmoittaminen sekä I-tason tutkinta syyn arviointi.
- Kuvankäsittely ohje ei valmis. Tiedonhallinta ja kuvat. Puuttuu käytäntö, miten vpk kuvat saadaan ylös ja käyttöön. Arkistointi paikka tuvessa.
- Koulutusta tahallisista ja tuottamuksellisista paloista ilmoittaminen sekä 1tason tutkinta syyn arviointi.

- Turvallisuusviestintään osallistuminen olisi pohdittava.

3.Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kyselyn perusteella voidaan arvioida, että vastaajat pitivät palontutkintaa pääosin tärkeänä. Vastaajista jopa 80 % vastasi pitävänsä palontutkintaa hyvinkin tärkeänä (kuvio 4). Toisaalta kysyttäessä onko vastaaja hyödyntänyt palontutkinnasta saatua tietoa omassa työssään, oli vastaus odotettua pienempi vain 15 % vastanneista koki saaneensa hyötyä palontutkinnasta omassa työssään (kuvio 4). Kuviosta 5 käy myös ilmi ristiriita palontutkinnan tärkeänä pitämisen ja omassa työssä tiedon hyödyntämisen välillä. Vastauksista käy ilmi, että vaikka palontutkintaa pidetään tärkeänä ei siitä saatavia tuloksia osata tai kyetä huomioimaan oman työn suunnittelussa tai kehittämisessä.

Avoimissa vastauksissa nousi esille hyvin paljon pelastustoimintaan liittyviä ehdotuksia sekä vastauksia. Opinnäytetyön kannalta nämä vastaukset olivat kuitenkin sellaisia, joiden jatkojalostamiselle ei ollut edellytyksiä tämän opinnäytetyön puitteissa. Vaikka nämä ideat eivät ole rajattu opinnäytetyön sisälle on kehittämisen kannalta loogista ja järkevää myös nämä kehitysideat ja palautteet hyödyntää pelastuslaitoksella tarpeen mukaan.

Lyhyenä yhteenvetona:

- 1.Palontutkintaa pidetään tärkeänä osana pelastuslaitoksen toimintaa, ja sen merkitys tiedonlähteenä tunnustetaan.
- 2.Kehittämistoimenpiteiden avulla voidaan parantaa palontutkinnan tehokkuutta, tiedon hyödyntämistä ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä.
- 3.Vaikka palontutkintaan liittyvää tietoa arvostetaan, sen hyödyntämisessä omassa työssä oli havaittavissa puutteita.

Toimenpide-ehdotukset:

Toimenpide	Kuvaus
	Panostetaan lisäkoulutukseen ja resurssien varmistamiseen palontutkinnassa. Erityisesti 1. tason tutkijoille tarjotaan lisäkoulutusta ja varmistetaan riittävät resurssit tutkinnan suorittamiseen. Oikea asenne ja työtapana ensiarvoisen tärkeää.
Koulutus ja resurssit	Sisäistä koulutusta sekä yhteistyötä eri laitosten ja pelastusopiston kanssa laadukkaana koulutuksen varmistamiseksi.

Toimenpide	Kuvaus
Yhteistyön tiivistäminen	<p>Järjestetään säännöllisiä yhteispalavereita eri osastojen välillä, kuten viestinnän, operatiivisen henkilöstön ja valvonnan kanssa. Tavoitteena on parantaa yhteistyötä ja tiedonkulun avoimuutta organisaatiossamme. Työryhmä tai yhteistyöryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti tulosten hyödyntämiseksi. Palontutkinta paikalle halukkaiden mukaan ottaminen (valvonta, viestintä ja operatiivinen toiminta). Auttaa ymmärtämään tutkintaa ja muiden roolia suuremmissa mittakaavassa.</p>
Tulosten hyödyntäminen	<p>Aktiivista tulosten esille tuomista ja niiden jalostamista. Tiedon hyödyntäminen operatiivisessa toiminnassa ja viestinnässä on keskeistä. Jatkuva kahden suuntainen sisäinen viestintä eri toimijoiden välillä luo uusia ideoita ja toimintatapoja. Viestinnän, valvonnan ja operatiivisen palvelun välillä yhteistä toimintaa ja tiedonvaihtoa.</p>
Turvallisuusviestintä	<p>Kehitetään tapoja tuoda palontutkinnasta saatu tieto esille organisaation sisällä ja ulkoisessa viestinnässä. Hyödynnetään palontutkinnan tuloksia aktiivisesti turvallisuusviestinnässä. Viestinnän toimijan osallistaminen palontutkintaan (pari työskentely). Tällä tavoin voidaan vaihtaa</p> <p>Kuvaamisen ja kuvien hyödyntämisen parantaminen. Vaatii pitkäjännitteistä kehittämistä ja yhteistyötä. Oikeiden henkilöiden ja yhteistyön laadun varmistaminen ensiarvoisen tärkeää. Kuvien käyttämisessä oikeat työtavat sekä luottamus siihen, että käytetään vain oikeanlaista materiaalia tärkeää.</p>
Valvonta	<p>Vahvistetaan valvonnan roolia tulosten hyödyntämisessä ja vaikuttavuuden parantamisessa. Tiedon jakaminen ja yhteisen käsittelyn lisääminen pelastustoiminnan ja valvonnan välillä on tärkeää. Molemille tulee parempi yleiskuva pelastuslaitoksen eri toiminnoista sekä oman työn linkittyminen suurempaan kokonaisuuteen avaa uusia toimintamalleja ja näkemyksiä.</p> <p>Palontutkinnasta saadun tiedon käyttö valvonnassa. Esimerkkinä valvonnan vaikuttavuuden nousu, kun voidaan esittää tietoon perustuvia tuloksia palontutkinnasta. Korjausmääräysten perustelu palontutkinnan tuloksilla ja nojautuminen esimerkkeihin. Näin asiakkaan on hyvin todennäköisesti helpompi nähdä hyödyt palotarkastajan esiin tuomien havaintojen korjaamiseksi, kun on esittää todellisia kustannuksia ja tuhoja mitä vastaavissa onnettomuuksissa on realisoitunut.</p>

Tarvittavia toimenpiteitä ja toimenpide-ehdotuksia eri toimialueittain:

Valvonta:

1. Rakennusselosteita tekeville palotarkastajille lisää koulutusta.
2. Työn resurssoinnissa otettava huomioon väljyys ja mahdollisuus osallistua palontutkintaan ja ehkäisevään työhön. Työssä jaksaminen ja oman työn tärkeäksi kokeminen tärkeitä seikkoja työviihtyvyyden ja työn houkuttelevuuden kannalta.
3. Palontutkinnasta saatavien tulosten parempi hyödyntäminen valvontatyössä. Esimerkeillä saadaan asiakas vakuuttumaan korjausten tarpeellisuudesta kuin pelkästään korjausmääräyksillä. Oman työn profiilin nostoa myös.
4. Palautekeskustelut keikoista myös valvonnan kesken.
5. Yhteinen foorumi, jossa osallistujia palontutkinnasta, valvonnasta, pelastustoiminnasta ja viestinnästä.

Turvallisuusviestintä:

1. Yhteistyötä palontutkinnan kanssa
2. Sisäistä viestintää enemmän. Esimerkiksi teematarkastuksista enemmän tietoa sisäisesti.
3. Turvallisuusviestinnän teemoja palontutkinnasta someen. Aiheiden muokkaaminen yhdessä viestinnän kanssa. Substanssi palontutkinnasta, keinot, kohdeyleisön määrittäminen sekä oikean alustan ja tavan valinta viestinnästä. Myös intraan ja someen voi olla sellaista tietoa mitä tutkinnassa ei huomata ajatella. Oikeaan aikaan, oikeassa kanavassa ja oikealla tavalla tehtävän viestinnän tärkeys korostuu, kun käytetään palontutkinnasta saatavaa tietoa
4. Yhteinen foorumi, jossa osallistujia palontutkinnasta, valvonnasta, pelastustoiminnasta ja viestinnästä.

Palontutkinta:

1. Palontutkijoiden kouluttaminen ottamaan kuvia myös sisäiseen käyttöön.
2. Pronton laadun seuranta ja parantaminen. Tarvittaessa koulutusta ja vastuuttaminen.
3. Kuvankäsittely ohjeen valmiiksi saattaminen sekä kuvien ottamisen, säilyttämisen sekä jakamisen ohjeistaminen.
4. 2-tason palontutkintaan myös pelastuspalveluiden työntekijöitä.
5. Koulutusta ja yhteistyötä poliisin, eri pelastuslaitosten ja muiden toimijoiden kesken.
6. Resurssien parantaminen tulevaisuudessa tärkeää. Nykyisellään pystytään pitämään lakisääteisestä toiminnasta huoli muttei kehittämään.
7. Yhteinen foorumi, jossa osallistujia palontutkinnasta, valvonnasta, pelastustoiminnasta ja viestinnästä.

Pelastustoiminta:

1. Syttymissyyn arvioinnin koulutusta pelastustoiminnan johtajalle. Myös sopimuspalokunnille.

2. Toimintavan kehittäminen, kun palokohteessa suoritetaan kaivinkone purku niin saataisiin palopaikka dokumentoitua palontutkinnan tarpeiden mukaan. Onko mahdollista esimerkiksi hälyttää purun yhteydessä palontutkintaan koulutettu kuvaaja dokumentoimaan tilanne?
3. Edelliseen liittyen onko tarpeen pohtia toimintatapaa. Puretaanko rakenteet liian helposti? Toimintatapojen muutos tai kokeilu. Tapauksissa, jossa arvioidaan, että menee II-tason tutkintaan, niin pyrittäisiin säästämään rakenteita poliisia, omaa palontutkintaa varten sekä oppimista varten.
4. Palautemallin kehittäminen siten, että palontutkinnasta kerätty materiaali käytäisiin pelastustoimintaa tekevien kanssa läpi siten, ettei koeta syyllistämistä virheistä tai ”ylhäältä” päin tulevaksi virheiden hakemiseksi. Tällä hetkellä ei ole selkeää toimintamallia millaisissa tapauksissa palautetilaisuuksia pidetään. Uuden mallin tavoitteet:
 - a. Selkeä kuvaus milloin, miten ja kuka suorittaa.
 - b. Pohdittava olisiko tarpeen palautteen suorittajaksi ottaa palontutkinnan ulkopuolinen henkilö operatiiviselta puolelta, jolle palontutkija selostaa tapauksesta saadut tiedot ja koostaa materiaalin. Näiden perusteella sitten palautetilaisuuden pitäisi tämä operatiivisen puolen henkilö, joka ei mukana palontutkinnassa. Tällöin viestin läpimeno todennäköisesti parempi, kun palaute tulee yhdeltä ”omista”.
5. Omaisuusvahingoista ylittyvän II-tason tutkimuskynnyksen tutkinnan aloittamisen ohjeistaminen.
6. Kuvien ottamisesta, käyttämisestä sekä säilyttämisestä koulutusta sopimuspalokunnille. Sopimuspalokunnilla myös tärkeä rooli alkuvaiheiden dokumentoinnissa tulipalopaikoilla.
7. Yhteinen foorumi, jossa osallistujia palontutkinnasta, valvonnasta, pelastustoiminnasta ja viestinnästä.